

ADRAIN GRADA CUISE
CONTACT

QUOTAS DE 100

2/-

Mat. 46

Angus Mathieson.

ABRÁIN GRÁDA CÚIGE CONNACT

muinntir éadail
clódoirí
baile áda cliač.

ABRÁIN GRÁDA CÚIGE CONNACHT

AR N-Á SCRIBNINUIGÉAD AGUS AR N-Á BFOILLSIUIGÉAD
DE'N CÉAD UAIR

le
DUBGLAS DE N-IOE, LL.D., D.LITT., M.R.I.A.
(AN CRAOIBHIN DOIBHINN)

AR N-Á SCUR AMAIC ANOIS ARÍS AGUS TUILLEAD
ABRÁIN LEÓ

LE CEANNAIC TRÉ DON DÍOLTÓIR LEABAR NÓ DÍREAC Ó
OIFIS DÍOLTA FOILLSEACÁIN RIALTAIS
5, SRÁID TOBÁIR PÁDRAIG, BAILE ÁCÉ CLIAIC, C.2
1933

Τῇ Ἀφροδίτῃ πόλλ' ἐνεσσι ποικίλα,
Τέρπει τὲ γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς,
Τύχοιμι δ' αὐτῆς ἥνικ' ἐστὶν εὐμενής.

EURIPIDES.

Ἀν ἰά ναε ὕρέυθαι
θεαν το ὕρέυθαῶ
ἡἰλ Ἀν βάιρε ἰομ.

BÁRD ÉIGIN.

Τίς δὲ βίος τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσέης Ἀφροδίτης,
Τεθναιγν ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι.

MIMNERMUS.

ROINN RÁD, 1930.

Nuair fuair an " Náiriún " bár, an páiréar reachtmaineamhail a gcuirinn píoraí Saeóilge éirise, do leis an " Freeman Seachtmaineamhail " dam siotaí Saeóilge do cup éirise féin sac cúpla reachtmain nó trí. I r ann do cuiréar i gcló ar dtús na h-abháin reo leanar agus airtreú bheirte leó, i bpróir agus i bfrilíbeact. Do rínead amac an cló-bualad go ceann cúpla bliadán, aet rinne ríad plátaí de'n cló dam, agus rinne mé féin leabhar de na plátaib, agus táinig an leabhar amac ran mbliadain 1893. Ní bíod aet ríor-cop-leabhar Saeóilge as teact amac an uair rin, agus ba é an céad leabhar de'n tróirt rin do connaic solur an lae é ó cuiréad i gcló " Amhánuigeact Éirise Múhan " le Seán Ó Dálaig, an céad cúro de, agus bheirte air ó Láimh Clarence Uí Mángáin, ran mbl. 1850, agus an dara cúro de, agus é airtreighe le Doctúir Sigeirron, ran mbl. 1860. Tugad amac mo leabhairín beag-ra ceitire nó cúig o'uairse i ndiaid a céile, aet ní dóig liom gur ar an nSaeóilg do bí an ceannac an uair rin aet ar an mbheirte, óir ba puo nuad é bheirte o'feicirint a ríad dul na Saeóilge air agus cora cainnte na Saeóilge ann. Aet do dóigad na plátaí i dteine móir níor mó 'ná cúig bliadóna rícead ó foim, agus ón lá rin amac bí an leabhar ar cló gan don fágáil air.

Do doncuig Coirde na leabhar, fá'n Ríagaltar, na h-abháin reo do cup i gcló air, aet gan don bheirte do beirte leó. Níl don aet aet fo-aet beag déanta agus ar na leatanaidib reo, aet iad do tabairt amac mar bíodair an céad-uair, agus cúig nó pé cinn déag o'abháinib eile do cup leó.

Tá don puo amháin nac dcaitnigeann liom, rin é nac bfuil ríor agus anoir cad iad na lámhgríibinní ar ar báinear cúro de na h-abháinib reo. Ní bíod don gáid le h-eólar de'n tróirt rin i bparéar reachtmaineamhail an uair rin,

agus tá ré éom fada rin ó éuir mé i gclo na píoráí reo—
 readt mbliaðna d'éas ar fícto nó mar rin—nac bfuil
 cuimne asam anoir orra, aet sur bain mé curo aca ar
 rgríbhinnib in mo feilt féin agus curo eile aca ar rgríbhinnib
 fuair mé ar iaraet, agus curo aca ar rgríbhinnib ran
 Acasam Éireannaac agus curo móir ó béal na ndaoine—
 daoine nac bfuil éinne aca, ir dóig liom, beo anoir.

Na h-abráin sháda ro, ba iad an ceatramhac caibrit de
 leabhar iad do fadil mé a tabairt amac an uair rin in ran
 rean—"Náiriún," ran mbliaðain 1890, .i. Abráin Cúige
 Connaet. An céad caibrit do bí asam do toraig mé ar
 Dánta an Ceapallánais do cup i gclo, curo aca nac paid
 i gclo so dtí rin, aet do bí i lámhrgríbhinn liom-ra do
 rgríob Tadh nó Tráclar Ó floinn éigin, timceall céad
 bliadain ó rom. In ran dara caibrit do éuir mé abráin
 molta na mban agus in ran tríomhac caibrit, abráin óil.
 Ir é reo anoir an ceatramhac caibrit.

Mairir le 'fásail' agus 'eu' atá in ran leabhar
 ro, ir truaig liom náir fásad 'fásail' agus 'eu' nó
 'éa' ann mar do bí in ran céad cup amac.

TUÚGLAS DE H-ÍDE.

FUAGRADH

A Cháirde,

Níl in san leabhairín seo acht aon chaibidil amháin de'n leabhar mór atá mé a cur le chéile ar "Abhránaibh Chúige Chonnacht." Tá caibidil le bheith agam ann ar abhránaibh Uí Chearbhalláin nach raibh ariamh i gcló, caibidil eile ar Mhac Cába agus ar Chom-aimsíreachaibh an Chearbhallánaigh, caibidil eile ar abhránaibh óil, caibidil ar chaointibh agus ar abhránaibh bróin, caibidil ar dhántaibh Mhic Suibhne agus an Bhairéudaigh, caibidil ar dhántaibh an Reachtuire, caibidil ar abhránaibh eugsamhla, agus b'éidir tuilleadh. Agus i n-éinfheacht leis sin tá mé ag cur rómham cúntas iomlán do thabhairt ar bhárdaigheacht agus ar rannaigheacht na hÉireann, le somplachaibh ar níos mó 'ná leith-cheud de na miosúraibh nó módhaibh-rannaigheachta do bhí aca, i nGaedhilg.

Acht mar atá clóbhualladh na Gaedhilge an-chostasach, agus mar cailltear mórán airgid le gach leabhar, d'iarrfainn ar gach uile duine léigheas an leabhar so agus atá sásta leis an gcaoi 'na bhfuil sé deunta—agus go deimhin do rinneas mo dhithchioll leis—line do chur chugam-sa go tigh Gill, Sráid Uí Chonaill, Baile-Áth'-Cliath, le rádh an nglacfaidh sé na coda eile nuair thiucfaidh siad amach, nó an dtiubhraidh sé aon chongnamh dham leis na leabhracha so do sgapadh i n-aisge gan luach amearg na sgol ann a bhfuil an Ghaedhilg dá múnadh anois i n-Éirinn, mar do sgap an duine-uasal an Cliabharach mo "Leabhar Sgeulugheachta," agus a "Dhuanaire" féin, agus mar do sgap mé féin mo "Chois na Teineadh"—rud do rinne, mar chluinim, mórán leis an teanga do chongbháil suas in sna h-áiteachaibh sin. Do thug mo chara agus mo chomh-Chonnachtach féin an t-Athair Mártain Labhrás Ó Murchadh, ó Springfield, Ohio, U.S.A., fiche púnt dam, mar chongnamh in san gcúis mhaith seo, agus is mian liom m'fhíor-bhuidheachas do chur i n-úmhaíl dó annso.

Go raibh buaidh agus beannacht ar mhuinntir na Gaedhilge ! agus go saoraidh Dia Éire !

AN CHRAOIBHÍN AOIBHINN.

1892.

ΔΥΒΡΑΙΝ ΞΡΑΨΑ ΕΨΙΞΕ ΕΟΝΝΑΕΤ

ΕΛΑΡ ΝΑ Ν-ΔΥΒΡΑΝ

							ΕΤΗΕ.
ΨΑ ΨΕΙΞΙΝΝ-ΡΕ ΣΙΑΡ	..	..	..	..	..	..	12
ΜΑΛΑ ΝΕΙΡΙΝΝ	..	..	..	..	..	..	14
ΜΥΙΡΝΙΝ ΝΑ ΞΡΥΔΙΞΕ ΒΑΙΝΕ	..	..	..	..	..	..	16
ΜΑΙΡΕ ΒΕΑΣ ΝΑ ΞΡΥΔΙΞΕ ΒΑΙΝΕ	..	..	..	..	..	..	17
ΜΥΙΡΝΙΝ ΝΑ ΞΡΥΔΙΞΕ ΒΑΙΝΕ (ΕΟΙΡ ΕΙΛΕ)	..	..	..	..	..	..	18
ΜΑΛΑ ΑΝ ΤΣΛΕΙΒΕ ΡΥΑΙΘ	..	..	..	..	..	..	21
ΑΝ ΤΥΙΡΡΕ Α'Ρ ΑΝ ΒΥΘΝ ΡΟ	..	..	..	..	..	..	23
ΙΡ ΡΑΨΑ ΜΕ ΔΞ ΙΜΤΕΔΕΤ	..	..	..	..	..	..	25
ΜΟ ΒΥΘΝ ΑΡ ΑΝ ΒΥΔΙΡΡΞΕ	..	..	..	..	..	..	26
ΑΝ ΒΥΘΙΞΝΕΑΝ ΒΟΝΝ	..	..	..	..	..	..	28
ΙΡ ΤΡΥΔΞ ΞΑΝ ΜΙΡΕ Ι ΣΑΡΡΑΝΑ	..	..	..	..	..	..	29
ΤΑΙΛΛΙΨΙΡΙΝ ΑΝ ΕΥΘΑΙΞ	..	..	..	..	..	..	31
ΤΑ ΕΑΙΛΙΝ ΟΞ 'ΡΑΝ ΜΒΑΙΛΕ ΡΕΟ	..	..	..	..	..	..	32
Α ΟΞΑΝΑΙΞ ΑΝ ΕΨΙΛ ΕΕΑΝΞΑΙΛΤΕ	..	..	..	..	..	..	34
ΑΝ ΜΑΙΞΘΕΑΝ ΟΞ	..	..	..	..	..	..	35
ΨΝΑ ΒΑΝ	..	..	..	..	..	..	43
ΕΕΑΝΝ ΒΥΘ ΒΨΙΛΕΑΡ	..	..	..	..	..	..	45
ΑΝ ΡΑΙΡΤΙΝ ΡΨΟΝΝ	..	..	..	..	..	..	47
ΥΕ, Α ΨΝΑ	..	..	..	..	..	..	49
ΑΝ ΕΨΙΛΨΟΝΝ	..	..	..	..	..	..	50
ΑΝ ΕΨΙΛΨΟΝΝ (ΕΟΙΡ ΕΙΛΕ)	..	..	..	..	..	..	51
ΑΝ ΣΨΙΡΙΝ ΒΑΝ	..	..	..	..	..	..	52
Α ΒΥΞΙΓΟ Α ΣΤΟΡ	..	..	..	..	..	..	54
ΑΝ ΒΥΞΙΘΕΔΕ	..	..	..	..	..	..	55
Α ΜΑΙΡΕ ΙΡ ΤΨ ΜΟ ΞΡΑΨ	..	..	..	..	..	..	57
ΡΕΨΥΛΑ ΒΕΑΡ ΑΝ ΤΣΛΕΙΒΕ ΒΑΙΝ	..	..	..	..	..	..	58
ΤΑΘΞ ΔΞΥΡ ΜΑΙΡΕ	..	..	..	..	..	..	61
ΒΕΑΝ ΑΝ ΨΙΡ ΡΥΑΙΘ	..	..	..	..	..	..	62
ΒΕΑΝ ΑΝ ΨΙΡ ΡΥΑΙΘ (ΕΟΙΡ ΕΙΛΕ)	..	..	..	..	..	..	64
ΒΥΞΙΓΟ ΟΞ ΝΑ ΞΕΙΑΘ	..	..	..	..	..	..	65
ΜΟΡ ΝΑ ΒΕΑΣ	..	..	..	..	..	..	66

Cailín Deas an Gleanna	68
neilrí na gCocán	70
Mall Dubh an Gleanna	71
Pol Dubh an Gleanna	74
Grádo mo Émóide tú	76
An mhódaínil mairéac	77
Una péucaé	78
Buigro véuraé	79
Oé a mhuiré	82
Ir doibinn Duic	83
An Searc 'Gá 'Dúltuigadó	85
ní b'ráig' mipe báir Duic	86
An naoró Deas Síar	87
An t-iarla bí 'ran Róim	89

AGUISÍN

máipe nín Tairós Óis	93
máipe b'pún	94
Tuas san mé 'mo Cuaidín	95
An Lomub 'r an Céirpeac	95
Cuaidín Dear mhuig Áir	96
Sé mo Éreac mairne	98
Súo é Síor	98
Mairin bog doibinn	100
Cailín Ró-Deap	101
A Gaoé ó nDeap	102
Táit Gluairéann mo mallaí	103
An Siolla Dubh	104
ná mealltar tú go b'ráit	104
Stapáide na mall-rois Sáim	106
Cúilpionn an b'pocais	106
Cnoc na Coille	107

AGUISÍN eile

Séumur Ó Mupéado	109
Máipe Seóige	112
Dún na nGall	113

ABRÁIN ŠRÁŌA CÚIGE CONNACT

AN CEATRÁINĀŌ CAIBIDIL

ABRÁIN ŠRÁŌA

Tar éir na h-abráin-óil ríadáine, mí-cúramacá, rópórt-
acá, aeraacá ro do léigeadó, ir ceart caibidil conctáirōa
dóib ar fad do beir 'šá leanamaint. Ní mí-cúramac ásur
euctrom aihám atá an nádúir šaeōealac. Bionn mar an
šceutna, intinn dōbrōnac fad an nšreann ir áirōe, ásur
má leigean ríad opra beir šan ruim i ruo air biē acēt i
rópórt ásur i bplérāca, níl ann acēt leigean-opra. An
fear ceutna bēar áš ríngce ásur áš rópórt, áš ól ásur áš
šlaoōac anoiū bēir pé áš macētnam amārac šo tinn trom
tuirreac in a bočānín boēt donānac leir féin áš deunam
cōnām ar dōčar imēigē, ar fāošal caillte, ar dō-
māomear an trāošail reo, ásur ar teacēt an bāir. Áš rin
tuir an nádúir šaeōealac; ásur an tume rin do rmuam-
reac nac iad an cineál ceutna de dōoiniū do rinne na
h-abráin áro-šlōracá, rópórtamla, ir-cuma-liom-an-oiab-
alacá rin, do léigeamar in ran šcaibidil dēireannaiš,
ásur do rinne na duanta, fīor-čaoine, míne, mairacá,
šrāōamla, feicfear pé in ran šcuid reo i láčair, tá pé šo
mōr amūšā. Tá fāošal na nšaeōeal cōm buairdearēa cōm
tub doilīš dōbrōnac rin, ásur tá ríad cōm bīrēte bīūigēte
buaile-fīor in a dōtīr ásur a dōtalām féin, nac bšāšann a
n-intleacēt ásur a nšeur-intinn don áit dōib féin, ná don
crlīge le iad féin do leigean amac, acēt i nšāipe ásur
i nšreann iomarcac amāōanta, nō i šcaointiū ásur i
šcūmā. Feicfimid in rna h-abráin reo leannar, níor mó de
bīrōn ásur de buairreac, níor mó de cūmā ásur de čroirde-

bhrúigteáct, 'ná de gheannamlaect agus de dócar. Áct, in a ainneoin sin, is corrmáil suib' iad na daoine ceoúna, nó an cineál ceoúna de daoineib, do sinne na duanta ro leanar, agus na h-abráin sin do léigear. Ní tís linn sin a érotuḡad, agus ní feuepamair le a érotuḡad, áct cá bfuil an tuine a bfuil eólar aige air ḡaeḡealtáct na h-Éireann a cuippear 'n áir n-aḡair annro?

Is fíriú do sinne na h-abráin uile in san ḡcaibritil deireann-aḡ, áct is mná do sinne cuir mairt de na h-abránaib ḡráda agus is go binn bhrónac sinneadair iad. Cía an teanga in a bḡaḡimro fíor-dórtad ciorde bhrónaḡ buḡ mairt agus buḡ mó cúma 'nā in san abráin ro, do sinne mairtdean éḡin do tús ḡrád o'fear nár tuis é. Níl ainm an cáilín air faḡáil, agus níl fíor air an ocáir air a ndearnaid rí an t-abráin ro, ná air don ruḡ eile o'á tairib, áct ainm go bfuil an dān féin ann sin. Sin í an cāoi le trí ceatḡamnaib agus níor mó de na dāntaib in san leabair ro; ní mairdeann de na daoineib do cum iad faoi bhrón agus faoi ḡeur-éirad áct na h-abráin:

Is buaine poirt ná ḡlór na n-éun

. Is buaine focal ná toice an tḡaḡáil.

As ro an dān do sinne rí, agus is pollurac ḡur cáilín tuaithe bí innti. Ní cuimnḡim cá bfuairdear é, áct bí cuir de as mo cāirair ḡārtairis Ó Laoḡairie, fear na rḡeul, do cūalair é i Múrcaride. Is dóis go ndeacair ré a bḡad trí éirinn.

'DÁ DTEḡINN-SE SIAR.

Dā dteḡinn-re riar is aniar ní tiucpáinn,
 Air an ḡenoc do b'áirde is air a fearpáinn,
 'S í an cāad cūmarḡa is tūirḡe* dānpáinn
 'ḡur is é mo ḡrád féin is luaithe leānpáinn.

Tā mo ciorde com' duḡ le áirne,
 Nó le ḡual duḡ dōisḡrde i ḡeārtair.
 Le bonn bḡoḡe air hallaí bāna,
 'S tā lionnduḡ mōr or cionn mo ḡáir.

* Aliter, " is tairḡe " = is luaithe.

Tá mo éiríde-re brúigte bhríte,
 Mar leac-oróire ar uachtar uirge,
 Mar beaó' cnuasac cnó léir* a mbhríte,
 Nó maighean ós léir a tuitte.

raspberry
 cranberry

Tá mo gráó-rá^{r⁴b} ar óat na rmeura,
 'S ar óat na rúg-éiríob, lá bpeáds gréime,
 Ar óat na bfríocós buó tuibe an trléibe,
 'Sur ip minic bí ceann dub ar cólaimn gléigil.

Ir miéirí dár-rá an baile reo fásáil,
 Ir geur an éloc 'sur ip fuar an láib ann,
 Ir ann a fuairéar suet san éuróil,
 Agus focal trom ó luét an bíodáil.

Fuasraim an gráó, ip mairg do tús é
 Do mac na mná úo, ariam náir tuig é,
 Mo éiríde in mo láir sur pás ré dub é,
 'S ní feicim ar an trráir ná i n-áit ar bíé é.

Sin abrán nac féirí a fáruasó ar ímplíreacét, ar míne
 agus caoine agus ar dóbrón doimáil. As rin mar fuair míre
 é, acét tá dá rann eile ann, do rinne tuine eile san amhar,
 cío so bfuair ríad áit in ran dán ro. Tá an ceur ingean
 as labairt le na máirí in ran ceur rann, agus tá an dár
 h-ingean as labairt leir an máirí in ran dár rann.

An ceur ingean as labairt fóir:

A máirín díir, tabair mé féin dó,
 Tabair na ba a' na caoiris so léir dó,
 Téig, tú féin, as iarríad na déirce,
 A' na sá ríar ná aniar dom' éilíuasó.

look for, please

* .1. 'r éir, nó, tar éir. Labairt é i gCondae Ropcomáil
 agus i n-áiteacáil eile mar "léir."

† déirí "sua."

An t-ara inġean aš cup na h-ašarò:

A mātīrīn ōlīr taḥair i fēin tó,
 Nā taḥair na ba nā na caoiriš so léir tó,
 Nā téiš, tū fēin, aš iarraiò na tēirce
 O'don māc boḥaiš tā ḥfuil beó i n-Ēirinn.

Deirim an tād mann ro, aēt ršaoilim ó'n šcuir eile de'n aḥrān iad, ōir ir ūollurac šur tuine éigin eile to cúir i šcionn an bun-aḥrān iad.

Aš rin an ḥean aš taḥairt rólair t'á crioide ḥirte, tré na rmuante to cúir i ḥfoclaiḥ. Seó anoir an fear aš iarraiò an ruo ceutna to tēunam, ašur toilšear toḥain toḥrónac ašur cúma cḥuair cḥáirte air. Ir é ir ainm to'n aḥrān ro, Mala Néirinn. Cuala mé cuir toé ó mḥnoi i šConnrae Roḥcomāin, ašur tād don mann amāin toé i leaḥar ūi Aršadāin, aēt nī ḥfuair mé ariam cōip iomlān toé nó šc ḥfuair mé in ran tḥean lāmḥšrībinn é, ar ar ḥain mé an oircaḥ rin t'aḥrānaiḥ cēana. Nīor feur mé don cōip toé t'āšāil in rna LSS. 'ran ācaḥam Rīošamūil Ēireannaiš. Ir corḥail šur rine so mōr an tād ro 'nā don nīo toé cuir an Ēearḥallānaiš. Ir rliad a ḥraḥ riar i šConrae Muiš-Ēó, Néirinn, ašur ir é an rliad to tūš ainm to'n aḥrān. Ir tōiš šur fear-tuaitē naē raiḥ 'na řile nā 'na ḥāro to rinne é, aēt ir beaš t'aḥrānaiḥ na mbāro mōr atā—tari liom-řa—cōm milir leir.

mala néirinn

Tā mbéinn-ře air māla Néirinn
 'S mo cēu-tšrāḥ le mo tādaiḥ,*
 Ir lāšac cōroēolamaoir i n-ēimfeac
 Mar an t-émīn ar an šcraoiḥ.
 'Sé to ḥéilīn binn ḥriacḥac
 To mēuḥaiš ar mo řian,
 Ašur cōtlaḥ ciūin nī řēuḥaim,
 Šo n-ēušao, řaraor!

* "Deiē aš'em," 'ran LS. i n-āit "le mo tādaiḥ."

Dá mbéinn-pe ar na cuantaib
 Mar buo d'ual dam, geobaimn rópóir,
 Mo éiríoe uilíe fadó buaíreao
 Agus spuaim orra gac ló.
 Fíor-ríac na nspuadac
 Fuair buaí d' r clú m' gac gleo,
 'S gur b é mo éiríoe-rtíe tá 'na gual ouo,
 Agus bean mo éruaíge níl beo.

Nac doibinn oo na h-éiníuib
 A éirígear go h-áir,
 'S a coitlúigear i n-éimfeac
 Air don éraoibín amáin.
 Ní mar rin dam féin
 A' r oo m' éuo míle gráo,
 Ir fada ó na céile oraimn
 Éirígear gac lá.*

Cao é oo breacnuíao air na rpeartuib
 Tráit [tíe] tear ar an lá,
 Ná ar an lán-mara as éiríge
 Le h-éuoan an élaríe áir?
 Mar ríuo bíor an té úo
 A bein an-toil oo'n gráo
 Mar éramn air málarí rleíbe
 Ar a otreígeaoí a blát.

Tar éir an dá adrán mí-mírneamail reo oo éur ríor,
 leamfamaro iao le dá adrán eile oe éineál coitriáo,
 adrán a breuoraimn a gur irteac amearg adrán-molta-na-

---

* Aliter. ní hé rin féin dam-ra
 ná oo m' éuo míle gráo,
 Ir fada fánae ó na céile
 Bíor ar n-éiríge gac lá.

+ "Ann oo éreígeao," ran Ir., ac ní feicim bríe an
 "ann" rí.

mhan aet sup rean-abráin šrád iad aip fead éireann so
leir, asur beirim ann ro cóip Connactac do fuair mé in
ran trean-ršrībinn ar ar labair mé com minic reo, asur
cóip iluimneac do fuair mé i láim-ršrībinn do minne au
ruš-ršoláire Šaeóitge rin, Dóinnall Mac Conraoín, in
Inir, i ŠConnacae an Čláir. Ir é an t-abrán ro " Muirnin
na Šruaige báine." Tá an ceud cóip cormail leir an
šceann rin atá as an Aršadánac, aet nil ri com cormail
léi nac riú a rábáil. As reo é:

muirnin [nó múirnin] na šruaige báine

'S i mbaile-na-hinre tiar
atá mo šrád le bliadain,
Ir áille i 'ná šrian an fōšmaip,
'S so bšarann mil 'na diao
aip lois a cor 'ran trlab
Dá fuair an uair ear éir na Samna.
Dá bšášaimn ar rtao mo čiall*
Šo nšadainn i in mo lion,
A'r so šcuiršinn-re an brón ro diom ó'n lá rint
A'r ar čómaile a rušad riam
Ni pōrfa mé aet mo mian
Ir i Muirnin na Šruaige báine.

ploughs

Tá mo ceucta le ršur
A'r mo bšanra le cur
Asur an méad úo uile le déunam,
Mé do beic amuš
Ar feartainn a'r ar ríoc
Ar rúil so otuđartá rpéir dam.
Ir cuma leat é
A čarao ó! mo čléib,

* b'éoiri="Dá bšášaimn ar rtao [šean] mo čiall" . .
mo rún nó čoil.

† "Šan buarōreac" ran LS., dá focal šnōear oboč-fuaim.

Ní h-oir atá an pian éiríste,
 Agus túitce flaitear Dé
 Náir feice tú go h-éus
 Muna tusa do éiríste-rtis sráð dam.

Dá bráðainn-re mo roga
 De mnáib deara an domáin,
 Agus fáðaim oirra rogaín fáirta,
 Agus péir mar veir na leabair
 Do tuis rí buair ó'n domán
 Ir i Muirín na sruidige báine.

Seo anoir an cóir mhuinead mar o'fás Mac Conraoín
 'na diair í.

máire beas na sruidige báine

Coir na bríste tiar atá mo sráð le bliotham
 A ramail rúe mar srían an tramair,
 Fáran mil 'na diair ar loirg a cor ran trliab
 Seact reactmáine tar éir na Samna.
 Dá bráðainn-re féin a tuairis 'r i bean an cúilín dualais
 An ainir úo do luairéad ar breádaet,
 'S sur as seatairíó Cúil-dá lua do rgarar-ra le m'uan
 Ir i Máire na sruidige báine.

Náir tigeat-ra féin do'n éus nó real fé báir an féir
 Ir cúma ar do déir ní náir liom.
 Aet coirle air nóir na n-éun i mbáir bog na srudob
 Nó an bruil don fear a bréim mar táim-re.
 Dá fáo i an oirce 'féir níor coirle mo rúile néul,
 Aet as maetnam ar gníomairtáib mlaire,
 A'r go bráe náir tagair an t-éus i mbáir fuar mo séus
 Go bfeiceat-ra i tigeat mo sráð sear.

Coir na Ůrĭšoe mōipe atā mo mīle rċōr-ra
 'S ī an ainniṛ tā mōṭamuiḥ bēuṛāċ,
 'S šur milre blar ā pōš 'nā riūcra beāċ aṛi bōro,
 'S ā beit Ů'ā ōl aṛ ŮṛannŮa cṛaoraš.*
 Ůā ċīċ Ůṛeāšċa Ůeapa bāna mīne šeala
 Mar eala beāṭ aṛ an linn 'na h-aonap,
 A'r šo laḅarann an ċuāċ aṛ lār an šeimṛō ṛuair
 'S an mbaile mbeaš 'na mbionn ṛī 'plēipeāċt.

Nāċ Ůoīḅ Ůuḅāċ an cār Ůo Ůuine mar atām
 Nāċ šcuiṛō na mnā ṛo ṛuim ann,
 'S šur b'ē ċlunim-re Ůā ṛāṭ šo Ůṭaḅarṛaṭōīṛ ṛūṭ šṛāṭ
 Ůo'n ṛeap īṛ meapa cāl ī n-ċīṛinn.
 Nā ṛaḅaṭ† ann aṛīṛ šo Ůṭōšao mo līon
 A'r šo mbaṛṛinn-re Ů'ā šcōiṛōe ṛūṭ ṛārāḥ,
 Ćar ā maīpeann beō Ůe mñāīḅ, īṛ ī ṛūṭ mo šṛāṭ,
 Māipe beaš na šṛuāiše bāine.

Ůā ṛšṛīōḅainn an t-aḅṛān 'ṛan ṛannaīšeāċt āšur 'ṛna
 līntīḅ ċeṭona leiṛ an šceann Ůeīpeannāċ Ů'ṛeīcṛīōe ē šo
 ṛupur ċōm cōṛḥail le ċēile īṛ atā ṛiāṭ. Ćċt atā cōīṛ
 eile, cōīṛ mīumñeāċ aṛ ṛšṛīḅinn Ůo ṛinne an Conṛaṛōīneāċ
 ċeṭona, āšur ṛšṛīōḅa mé ē 'ṛan ṛannaīšeāċt ċeṭona
 aṛ ṛšṛīōḅar an t-aḥṛān Connaċtaċ, šo ṛamīōċamaṛo le
 ċēile, nīor ṛeapṛ īāṭ. Ćċt nī mar ṛin ṛuair mé ē ṛšṛīōḅta
 leiṛ an šConṛaṛōīneāċ āċt le līntīḅ ṛaṭa, mar an "Māipe
 Ůeaš na šṛuāiše bāine," ċuap.

muirnín na šṛuāiše bāine

Mo léun šan mé 'šur tú
 ā māīšoean ōš šan ċūm'
 ī n-ōīlēānaīḅ Ůuḅa loċ' ċīṛne,
 Nō ṛaoī ċōīlċīḅ Ůuḅa na ṛīat
 Mar ā nṭeunaro na h-ēunlāīċ neāṭ
 āšur ṛārāċ šo ḅarṛa šēuša.

* =Caoṛ-Ůeapš, ċōm Ůeapš le caor. † =Nā ṛaīḅ mé (?)

Nó i ngleanntáinín coir cuaim
 Mar a labhrann an éadé,
 A' r an fáirrege ó tuaró beir caob linn,
 Mire féin 'r mo rún
 San coislaó ann ná ruan
 Aét as rúgrao i sclúro a céile.

Mo léun! San mé ra scúil
 I bpoáir mo éairde gaoil
 Nó i mullaó enuic as deunam áruir,
 Sul fá r' éarla tú am' líon
 As dúbailt cneao im' éiríde
 Agus o'iompuig tú mo ólaoi mar áirne.
 Cumann gearr* ó mnaoi
 Ní mairéann ré aét mí
 Aét mar ríolla de gaoit máirta,
 A rtor, níor éoir mé óiol
 Mar geall air deagán maoin'
 A' r fearra liom bíod o'ntinn ráirta.

Níor fás mé baile cuaim
 Ó Corcais anuar
 Nó ar rin go Cruaó pártas
 Éart ó dear anuar
 Go béul an Earra Ruair
 Náir éairtear, ar mo éairte ann, ráite.
 Mar rúil go bfuiginn tuairirg
 Réurta an cúil dualaig
 'S i an ainuir do tug buairó ear mnaib i,
 'S gur i rtoraimn éil-óá-lua
 Do rgarar le mo rún
 Ir i Muirín na Spuaige báime.

---

* níl fíor asam an é seo "géur," nó "gearr." Ir sean
 ábrán Connacáé é "An Cumann Gearr."

Coir na h-aibne móire
 Atá mo míle rtorac
 'S í an maighean maidreac mō[ō]m[ā]rac fāpta i,
 'S go mbuō mílte liom a pōg
 'Nā mil na mbeac air bōro,
 Agus í do beir 'ḡa h-ól le bpannōa.
 A dā cíc cŕuinne breāḡa
 Cumta deara blātmar'
 Mar beaō rneacra dā cātāō ar fléibtib,
 'S go labrann an cuac le ponn
 Ar lār an ḡeimhriō tál
 'San mbaile 'na mbionn mo ḡrāō le pléir-iúr.

Tá don deara eile in ran aḥrān, acṭ ir dōig liom nac
 mbameann ré leir, agus ḡur tume éigin eile do rinne é,
 acṭ béurpāō ann ro é.

Tá curō aca dā rāō
 ḡur mōr mo ḡean ar mndāib,
 Nior tṡḡar-ra mo ḡean acṭ do cúigear,
 A'r i ḡcontabairc mo bāiōce*
 ḡo leanfainn tú 'ra' tṡnām
 O'ponn beir in do páirt, a cúilfionn.
 Do deunfainn páirt de luing
 'S do rtiúrōcainn í tār tuinn
 Do fniōrfainn ḡāō 'r do deunfainn céuēta,
 Mo leanaḡān beaḡ fionn
 Do breuḡfainn í air mo ḡlūm,
 A'r ḡo raḡainn real faoi beinn a léine.

Carfamaio anoir ar aḥrān doobrōnac eile, do rinne
 maighean óg aḡ dēunām cúma agus lionnōuib anōiāiō a
 ḡrāō. Cuāla mé curō de ó fēan-mnaoi i ḡcōnnōae
 ḡligiḡ, acṭ bī ré ruaiōce agus mearḡta le tṡnōc-bēarraiō
 eile, agus ar an dōbār rin beirim curō de ar an lām-

* " bātāō " ran lS.

rṡpíðinn aṡur cuíð eile nađ bfuil 'ran láim-rṡpíðinn mar
fuaip mé ó'n tpean-mnaoi é. Tá an ceud béarfa aṡur an
ceann deirdeannađ ó'n tpean-mnaoi, aṡur na trí cinn eile
ó'n lS.

malA an tSléibe Ruaid

Tá mé in mo fuidé
Ó t'éirig an gealađ aréir,
aṡ cur teinead ríor
aṡur so ríor 'sá faoóó so géur,
Tá muinntir an tige
'Na luige aṡur mire liom féin,
Tá na coilig aṡ glaoóac
aṡur an tír 'na cooiađ ađt mé.

Nár fága mé an faoṡal ro
So rṡaoile mé díom an mí-áó,
So raib ba aṡam aṡur caoirige
A'r mo mian de buacail amáin,
Níorb fáda liom an oíóce
Deinn rínte le na bpoliađ mín tán
'S so tciubraínn ceao do ríol éada
'Na díaró rin a roṡa ruo a ráó.

Foluigeann ṡráó ṡráin
In ṡac áit a mbíonn maire 'ran mnaoi,
Ar leabao éaoil áiro
Le ráite níorb fáda mo luige,
Nuair cuínnig mé ar mo ṡráó
Ó'fás mé ar mála an tSléibe ruaid
ṡoitim mo ráit
seldom 'ṡur ir fánađ tciormuigeap mo ṡruao.

An lionnrouḑ a šnīm fém

Ní féudaim daḑarḑ ḑé ol,

Ir meara mar tām

Ní féudaim coḑlaḑ go fóil.*

Mallaḑt mīc ḑé

ḑo'n té rin ḑo ḑain ḑiom mo šrāḑ,

Ašur ḑ'fāšaiḑ liom fém mé

Šaḑ aon orḑce fāḑa fā ḑrāḑ.†

'S a ḑuaḑailīn óis

Ní áḑḑar ar biḑ mašarḑ ḑuit mé

Níl ašar le rāḑ

ḑḑt amām go ḑruil mé šan rpré,

Ní tura mo šrāḑ

Ašur mo ḑrāḑ mā'r mirḑe liom é,

'S mā tā mé šan ḑólaḑt *an abundance of cows & milk; dairy*

Ir leḑr ḑam luiše‡ liom fém.

Tá an t-aḑrán ro an-ḑoḑrónaḑ, mar an curo ir mó ḑe na h-aḑránaiḑ šrāḑ ḑo rinne mná, ašur ir ḑoḑrónaiše an ronn ná na focail fém. Tá ré an-ḑorḑail le h-aḑrán ar an ḑronn ceḑḑna ḑo fuair mé i lámhšrībinn mīuimniš le ḑóimnall Mac Conraoin. * Ir ḑóis go ḑruair reirean an ḑán ó fēan-ḑuine éisín ašur šur ršrībḑ ré rīor é. Cḑ šur i ršrībinn mīuimniš ḑo fuair mé é, ní i šCūige Muman amām atá ré le fašáil, mar cḑalar curo ḑé i šConnactaiḑ, mé fém. Ir ḑe na h-aḑránaiḑ rin é atá coitḑeann 'ran ḑá cūige. Ir cailín atá ann ro arír, aš ḑéunam ḑrḑm ḑí fém fā naḑ ḑtis léi a roša šrāḑ fém beit aici. Tá ré an-ḑorḑail leir an aḑrán air a nšlarḑann an ḑálaḑ " Cairleán Uí Néill," ḑḑt tá beḑraí ann ro naḑ ḑruil aige-rean, ašur ar an áḑḑar rin cpeirim šur fiú a ḑaḑairḑ ann ro.§

* "An coḑlaḑ a fāšáil," 'ran LS.

† "fā ḑrḑn" 'ran LS.

‡ =luiše. ḑuḑairḑ rí an focal mar ly-e.

§ feuc̃ l. 82 ḑe "fīlḑeḑḑt Cūige Mūmān," ii. curo.

AN TUIRSE A'S AN BRÓN SO

Tá an tuirse a'r an brón ro

AS gabail go móir móir timcheall mo éiríde,
A'r lán mo dá bhrós dé

'S na deóra as ríleas liom ríor.

'S é ir fáda liom uaim an Dóinnac,

A míle ríóirín, nó go ntabann tú an trise
asur m' annacat fá 'ó cú,
Slán beó leat nó go b'ille mé a'ir.

A cumainn a'r a annacat

I tóir an trairíar an ngluairféad liom féin,
Amac faoi na gleanncaib

Mar a mbemir as dul faoi 'n sréin ?

Da, caoirise, ná samna

Ní iarrfainn leat iad mar ríre,

Aet mo lám faoi 'o com seal

A'r ceas cómríar nó go mbuailféad an 'ó-óeus.

Ar hallaróib an tise mórí-re

Cómnúigeann a'r bíonn mo sráó bán,

Ar fáo mo feult-eólar

'S é ir 'óis liom nac mbíonn* ré le fasáil.

Dur míre liom a pógín

'Ná an beoir 'r ná an ríuca bán

'S muna brás' mé tú le póras

'S é ir 'óis liom nac mbéir mo éiríde ríán.

Acá an sáiróin reo 'na fárac,

A sráó seal, nó an míre leat é ?

Faoi na toríaróib† breás' bána

Tá as fáir mar 'uilleabair na scráeb.

* " na bíonn ré," ran LS.

† " faoi rna toríaróib," ran LS.—mar a'beir na mínnis.

Níor binnne liom glór céirrige *ciarrseach: the female blackbird, the song thrush; poet. a fair lady.*
 AS gabáil an ttráirí reo, ná gút binn na n-éun,
 'S gun euluis mo ghrád uaim
 Cúl fáinneac go Cairtleán Uí Néill.

Ir 'mo rgeic i mbeul beapnan
 Do fásad mé ar maroin Dé luam,
 San don duine beo i ndáil liom
 Aet mo ghrád bán a'r é imtighce* a bpat uaim.
 Ní bfuil gile ná breágtact
 Ná áilleact dá paid in ran ríogact
 Nac bfuil in mo ghrád bán
 A'r sup fás ré ríúo opna in mo éliab.

Nár fása mé an raozal ro
 Nó go léige mé díom an mí-áó,
 Go mbí ba asam asur caoirige
 Asur m'annraet ar leabairí go pámh.
 Tropasá na hdoime
 Ná lá raoipe ní bupfínn go brát,
 'S níorb fáda liom an oiróce
 Do beinn rínte le do brollac zeal bán.

Ceud plán do'n oiróce aréir
 'S é mo léun nac anoet do bí ar tótúr,
 Duacailín rpeirpamuil
 Do bpeuspad mé real air a glúin.
 O'imneórainn féin rgeul duit,
 Dá mb'féidir go ndeunpá orm rún,
 Go bfuil mo ghrád do m'tréigean
 A día gléigil 'r a míuip nac truaig!

---

* "míte," 'ran ts.

TIS le fear beir dobhronac comh maic le mnaoi. As ro
 abian beas simplioe do fuair me o fear-fear dar b'ainm
 o fallamain ar baile-an-tobair, i gContae Rorcomain.
 Dam me curu de ar lamhsgribinn, leir. Na bearraí seo
 1, 2, 3, 5 fuair me o'n bfallamnac iao.

IS RADA ME AS IMTEACHT

cf. p. 30.

Ir rada me as imteacht

seeking after. Ar tuairis mná tise,

A tuairis ní bfuairar

1 mbaile ná i dtír,

Nó go bfaic me mo mhuintín

Air taoib Énuic na Síde

A ghuas 'na trí dualaic

Dá rguabaó le gaoit.

Ir ghuas gan me pórtá

Le rtor gear mo éporde

Taob talu de'n adainn mhóir

Ná as an sclairde teóirann le na taoib.

Cumlótar* ban ós

Ir iao a tógraó mo éporde,

'S beinn bliadain eile dí b'óige†

Dá mbeinn pórtá as mo mian.

Go bfaic dā rgiatán

Ar mo éliatán anuar

'S go n-éirigh anáirde

Ameas éiníní an éuin,

Go nveuntar cóiríá élaír dam

'S go dtéir na táirngí innti go dlúe,

Ní rgarpar do ghrá go bpat liom

Go mbéir me páite 'ran uais.

* =Cómhlútar.

† Dí b'óige=níor óige, foirm Connachtac=ní b'óige.

Tá lúibín dear cúmartha agham
 Ais cúl an énocáin,
 Le mo cúilfionn do bheugaó
 A' r mo ceo míle gráó.
 Mar rin a bíor mo éiríde-re
 'Deunam píoraí in mo lár,
 Mar beaó crann i lár pléide
 'S é san fréumaidh ná éiríde plán.

Mar beaó* grían or cionn tui^ubeacáin *an abyss; a dark, deep hole.*
 Bíonn m'intinn, faraoir!
 San coislaó san ruaimnear
 Le tuitleáó aghur bliadain,
 Ir mar rin a bíor mo éiríde-re
 'Deunam píoraí in mo lár.
 Mar nac' tuisgeann tú do m'iarraíó
 Seal don oróce amáin.

Agh ro mar éaoinear bean anóiaró a gráó-ra go píor-
 rimplíde aghur go h-an-binn. Fuair mé an píora ro ó sean-
 mnaoi daró ainm b'rigio Nic Mhuir Ruairó,† nó Nic 'rur
 Ruairó, mar labhairtear an t-ainm ran áit rin, bí na
 cónnuirde i mbotán i lár portais i gContae Rorcomáin aghur
 i beagnaó ceo bliadain o'aoir.

porraó: a
 log.

MO BRÓN AIR AN BFAIRRGE

Mo brón ar an bfairrige
 Ir é (sic) tá mór,
 Ir é gabail roir‡ mé
 'S mo míle rtor.

* Labhairtear an focal ro mar "beir," i n-aon riolla amáin,
 i Rorcomáin, 7 i Muis Eó. aghur mar "beaó" i nGailinn.

† "Brody Crummev," i mBeurla. Tá pí maró anoir aghur a
 ceo ábrán léiti.

‡ Labhairtear "roir" mar "eodar" i tuisceart Connacáta
 aghur i n-Albain. Dubairt pí "Ir é tá mór, ir é gabail eodar mé."

Fásad ran mbaile mé
 'Deunamh bróim
 San don trúil tar páile liom
 Coróce ná go deo.

Mo léun naé bfuil mire
 'Sur mo muirín bán
 I gcúige laigean
 Nó i gCondae an Cláir.

Mo brón naé bfuil mire
 'Sur mo míle grád
 Ar borro luinge
 'Triall go 'Meiricá.

Leabard luscra
 B'i fúm aréir,
 Agus cáit mé amad i
 Le tear an lae.

Táinig mo grád-ra
 Le mo taeó
 Suala air sualaínn
 Agus béul ar béul.

Beirfa mé ann ro abrán grád eile, an t-abrán an-cluicad ainnneamhail rin, "An Oroiġneán Donn," mar fuair ear é dá bliadain deus ó foim ó sean-ġear, báitéur Sgurrilóg, i gCondae Rorcomáin, ġear do fuair bár ó foim. Beirim ann ro é, mar tá pé pur-beas eugraimail ó'n gcóip do tús Murr Brúe agus ó'n gcóip do tús Ó hAġadám agus Ó Dálais dúinn; agus má éirígeann rġoláire le príom-abrán na héireann (agus ir díob-ran an "Oroiġneán Donn") do cup i gcló i gcuma ceart le rġuodéaraġt do déunamh orra, ní mór dó an oirġeo cóip eugraimail do beir

aise agus i r féidir leir fásáil. Níl an cóip seo nó cóimail
 le don ceann eile ar a bfuil eolur agusam-rá, agus tá roctir
 mór roir i agus an t-abrán i leabhar an arghadánais.*

AN DROISNEÁN DONN

a blackthorn or sloe tree.

Sáoileann† céú fear gur leó féin mé nuair ólam lionn,
 'S téigeann dá ttrian ríor díom nuair rmaoinisim ar do
 éóinrúó liom.

Do com ip mine 'nā an ríoda ar Shlab Uí Flóinn,
'S go bfuil mo shlab-ra mar blá an áirne ar an tpoignean
vonn.

Δξυρ ρλάν ρεαρτα το'ν βαίλε υδαίς,† είαρ αμεαρς na
 5cpann.

1r ann rin atá mo tairpáingt go luat 'sur go mall.

a watery
place; marsh,
swamp.

S iomda eanacḡ fliuc ralaḡ aḡur bóitḡin cam
 'ḡabail ioir mé 'r an baile bḡuil mo rḡóitḡin ann.

Tá sibín ó mo deud-rearc in mo póca tíor,
 Agus fíor éireann ní leigearfa daoir mo bhrón, faraoir!
 Tá mé féir leat go ndéuntar dam cóirra éadl
 'S go bfuairid an fear 'na d'iaid rin éirí mo lár aníor.

'S a páirí an mairte leat mé beir tinn

Nó a páirí an mairte leat mé dul 'rascail?

A þairí an cúil deangailte 'r é do bheul atá binn,

'S go dtéigim 'ran talam béir mo shean oir faoi do cóirpáid
liom.

* Cc. ppeipm, Διηγάιν Ἐλαινὴ Σαεῶδαλ, l. 127.

† Λαδαιτέαρ μαρ “ρίλεονν” é αἵμαρ υρμωγνεάν μαρ
“υρμωγνάν.”

† = "ύς," 15Cονηαΐται.

§ " Δνεῖ " οὐδαίητ ré.

Ir fear san céill a macaó a' tpeim leir an sclaire beaó
ápo

'S claire írioll le na taoib ari a leasraó ré a lámh.

Ciò supb ápo é an cpann caoréainn bíonn ré fearb ar a bárr

'S fáranm rméura 'Sur rúg-émaeó ari an scpann ir írle
bláct.

'S a múipe óilir créao deunfar mé má iméigeann tú uaim,

Ní'l eólar cum do tige aham, cum o' aghairó ná do éruac,

Cómairle óilir do tug mo múinnitir óam san eulóó leat,

'S go raió ceo cori in do éroirde-rcig 'Sur na mílte cleap.

Ir fíor-éaoim mílir an t-abrán é reo tuar, aghur níl áit
ar bit de'n tír nac bfuil ré le fasáil fóir, aghur tá ré com
coitcéann i mbeurla a' r atá ré i nshaeóilg, áct ní b'pá-
maio i scóinnuirde na béarrai ceutna ann. Bí fean-bean
ann do shabao óam é a b'rao ó foim, aghur níor éainis rí
aríam do'n ceatpamain rin, "Ciò sup ápo é an cpann
caoréainn," nac ríleao na deóir ar a rúil. Ag ro abrán
beag rimplirde eile do fuair mé ó fean-píobaire óar
b'ainm Shín, i sCondae Rorcomáin.

IS TRUAĞ SAN MISE I SACSANA

Ir truağ san mire i Sacrana

'Sa b'fainne nó 'ra' Spáinn

Nó éall in rna tiar-ínoeacáib

Mar a scóinnuirdeann mo sháo bán.

Aghur Máire an cúil oualaig

'Na ruirde roir mo óa lámh,

Ar go mbéinn-re óa b'péusao

Go h-éirge an lá* bán.

---

* "lá" = "láé," ann ro. "lá" 'oubaire ré.

Nuair luigim ar mo leabair

Ní'l pócamal le faḡáil,

*a dart, a slash in one's
side; sharp pain.*

'S go bfuil arnaing in mo tdaoib deap

Aḡur loit rí mo láir.

Doctúirí na crumne

'S iad uilig le faḡáil,

Ní'l mo leigear aḡ an méad rín

Acht aḡ Máire an cúil báin.

cf. p. 25.

Ir fada mé aḡ imteacht

Ar tuairirḡ miná tige,

A macramuil ní fada mire

I mbaile ná i tóir.

Dá bpreictéa-ra an rtuair-dean

Ar tdaoib Čnuic-na-Síde,

Dual o'á ḡruais báin

'S é dá fuadac le ḡaoit.

Níl don abrán ir rimplíde in ran leabair ro 'ná an ceann ro. Níl ré corráil le h-obair fir do cleactad dánta do deunam, aḡur ir corámia le h-abrán beupla é 'ná le h-abrán ḡaeóilge, óir níl an com-fuaim céutona i nro nó i tóir o'foclaib inḡ ḡac líne mar atá in rna rean-abránaiḡ eile; níl com-fuaim in ran abrán ro acht amám i nveiread an dara líne aḡur an ceactramad líne—ruo čroctuígear nac bfuil ré an-trean, aḡur nac obair báirto acht obair duime-tuaithe éigin é.

Sí reo an áit dam abráinín beaḡ de'n tróirt ceutona do cur ríor. Dean éigin do tūḡ ḡráo do čáilliúr do rinne é. Fuair mire ó rean-feap, Uáitéur ḡurplós, i ḡContae Roḡcomáin é, acht tá an fear ó a bfuair mé oēt mbliatona ó foim é marḡ anoir. Tá ré an-rimplíde, aḡur ḡac uile focal dá noubairt mé i tdaoib an abráin veireannaig ir ríor é i tdaoib an abráin reo mar an ḡceutona.

ΤΑΙΛΛΙΥΡΙΝ ΑΝ ΕΥΘΑΙΣ

Πάσφα μέ αν baile peó
 Μαρ τὰ πέ γράμμα,
 Αςυρ παάα μέ mo cómnuròe
 Σο Clarò-Ui-Σεάορα.
 Αν αϊτ α βφυγεαο πόγα
 'Ό mo πτόρηϊν αςυρ ceυο páιτε,
 'Όm' βογ εalamáinín (?) bó (?)*
 Αςυρ πόρφαο leip αν τάλιιύρ.

Α τάλιιύρ, α τάλιιύρ
 'S α τάλιιύρϊν αν ευθαίς,
 Νί veipe liom μαρ ξεαρμαρ τυ
 'Nά μαρ cumar tú na bréuga,
 Νί τpuime liom bró muilinn
 'S í tuirim í loc éirne,
 'Nά γράθ buan αν τάλιιύρ'
 Τά í mbroillac mo léime.

Σίλ mipe pé'n
 Μαρ το ví μέ γαν eólar
 Σο mbamfinn liom το lám
 Νό páinne αν πόρτα,
 Αςυρ fíl mé 'na óiarò
 Σο mburò tú αν peult-eólar.
 Νό blac na rúg-épaob
 Αιρ γαε ταοιò ve'n bóirpin.†

Τά ceann ve na βεαρραϊβ peo le παγáιλ η δυραν ειτε
 αγαλλαη νό cómpáò τοιρ buscáιλ óς το ví ας παγáιλ na
 ηέιρεανν αςυρ mnaoi óις τὰ ας λαβαιρε leip. Veip pé
 léi in pan ceυο πανν naε βφυιλ νααα αιγε αετ α fláιnte

* B'έτορι=óm' βογ εolamáinín ó! (=column óις).

† "Ve na bóirpín," ουβαιρε πέ.

amhán, agus deir sé riu le spreann, óir is folluach go mb'fearr leir san i 'mteacht uair. Ní éiríodann ríre é *complaining* agus toruigeann rí as clannrán. As ro é :

TÁ CAILÍN ÓS 'SA 'MBAILE SEÓ

An buacailt :

Tá cailín in san mbaile seo
 'S is amm t-íre Máire,
 Do tug mé gráó 'sur taitneamh t-í
 Tar cailínib na h-áite,
 Níl ór asam, níl airgead
 Ná don n-íó aet mo fláinte,
 'S má'r roga leat fear folam
 Bím asao agus fáilte.

An Cailín :

A ógánaig óis
 A bfuil ór burde in a pócaib
 Go bfeice mé do hallaróe
 Seala, 'sur do cóirtí,
 Go bfeice mé do gáirtoin
 Lán de sac córaó,*
 Agus na ceurta as fasáil báir
 Le gráó do pórtá

Síl mé féin
 Mar bí mé san eólar
 Go mbeuprá dam do lámh
 Nó fáinne an pórtá,

---

* Recte " córaó," ní " córaó." B'éirí sí sur " de na córtá" coart.

Asur fíl mé 'na b'éirí rín
 So mbuó tu an peult eólaí
 Nó bláé na rúg-épaob
 Ar gac taoib' de'n b'óirín.

An buacail:

Ír buacailín boct mé
 As fásáil na h'éipeann
 As imteact cum na f'rainnce
 I n-áim Rí S'eumair,
 Óiol mé mo b'uité
 Ar cáirta tige g'éipe,
 'S a bean an tige na páirte
 Tabair fluéad mo b'éil 'oam.

An Caillín:

A ógánaig óig
 Ufúil an t-óir buíde in a péuplaib
 Asur an iomarcuó ban óg
 As pógaó do b'éilín,
 Nár fása mire an raogaí ro
 Tá bíodánaé b'éugaé *béadanaé: calumnious, slenderas, calamitous.*
 So n-oile mé do leanabán
 Ar b'pollac geal mo léine.

Tá píora binn eile in a b'páigimíó an páó ceutna, "peult an eólaí" asur ír doibinn an páó é. Ír as cur i gceill atá ré so mbíonn eólaí oúbalta asur g'éip-intinn meudagíte so móir, as an té atá i n'gráó. Tá an g'ráó mar peult, asur tá ré mar peult-eólaí mar g'eall ar an g'caoi in a n-orslann ré ar gceutpata, so mbímíó fá óó níor eut-tpoime, níor beóda, níor g'éipe 'ná bíomar poime rín. Tuigimíó ann rín glóir asur áilleact an traogaí i pioct nár tuigeamar ariam so tóí rín é. As ro an píora ar ar labrap, abrán nac féirip a f'árugaó i t'ceingá ar bit ar a mílreact asur ar a f'íor-caoime.

A ŪŠĀNAIŠ AN CŪIL CĒANŠAILTE

A ŪŠĀNAIŠ AN CŪIL CĒANŠAILTE

Le a ĩaib mé ĩeal i n-éimĩeacṬ

CuairṬ tú aĩéir an bealaṬ ĩo

'S nioir táimig tú do m'ĩéucamṬ.

Šil mé naṬ nœunĩarṬe doṬar ūuit

Ṭá ūitigṬeá, a'ĩ mé Ṭ'iaĩĩarṬ,

'S ĩur b'í do ĩóigín ĩiubĩarṬ ĩólár [ūom]

Ṭá mbéinn i láir an ĩiaĩĩar.

Ṭá mbéarṬ maoin ašam-ĩa

Ašur aĩĩeacṬ in mo ĩóca

ŬeunĩamṬn bōitĩín ait-šioĩĩarṬ

Šo doĩur tige mo ĩtōirín,

Maĩ ĩúil le Ṭia šo šcluinĩinn-ĩe

ŬoĩamṬn binṬ a ĩĩóige,

'S ĩr ĩarṬ an lá náir cōṬail mé

AcṬ aš ĩúil le blaĩ do ĩóige.

A'ĩ ĩúil mé a ĩtōirín

Šo mburṬ šealaṬ ašur šĩian tú,

A'ĩ ĩúil mé 'na ūiarṬ ĩin

Šo mburṬ ĩneacṬa aĩ an tĩĩiaḐ tú

A'ĩ ĩúil mé 'na ūiarṬ ĩin

Šo mburṬ lōĩamṬn ó Ṭia tú,

Nó šurab tú an ĩeult-eólair

Aš ūul ĩóĩam a'ĩ mo ūiarṬ tú.

Šeall tú ĩíōa 'ĩ ĩaitin ūam

CallarṬe* 'ĩ ĩĩóša áĩōa,

A'ĩ šeall tú ĩar a éir ĩin

Šo leantá ĩĩío an tĩnám mé.

---

* ? Caillí : ĩóĩe ĩšáile nó cáir, cĩeioim.

Ní mar rin atá mé
 Aet 'mo rgeic i mbeul beannan,
 Šac nóin a'r šac maroin
 Aš feudaime tige m'atar.

Aš ro abrán fír-mílir eile tá corráil le píora ar Cúige
 Muman tá pé com binn rin, aet cneirim šur abrán Conna-
 ctac é. Tá an ráð rin " feult an eólaip " in ran bpíora
 ro mar an sceudna. Ir follurac šo bfuil pé bpirte ruar
 šo móir ašur nac bfuil an t-iomlán ann.

AN MAIŠTOEAN ÓŠ

Dá mbéad áitneab ašam féin
 Nó šabáltar a'r réim
 Caoirig breáš' bána
 Ar áro-énoc nó rleib,
 Sláinte ašur meim
 Ašur šráð ceart o'á péir,
 Beinn-re 'r mo šráð geal
 Šo ráim in ran traegol.

beauty.

Tá maištoean óš 'ran tír
 'S ir feultan eólaip í,
 Šrian breáš ar bóro í,
 A'r toša de na mnáib*
 A com fada breáš
 'S a cúilín craac bán,
 'S šac aet léi ar lút-érit
 Ó búcla šo brášaro.

Dá mbéinn-re 'r mo rún
 Ar coill aš beaim éno
 Nó ar [šaoib] lirín aoibinn
 'S šan díolion oiminn aet ceó,

---

* " Toša šac óisfir í," ran lš., aet tá ruo éigin amúša 'ran
 béarra ro.

B'éad mo éiríde-ra o'á b'péogad
 le díoghar o'á póis
 'S gur b'é šrád ceart do élaíod mé
 'S do fíor-ríad mo fhóid. = *ṛnuad*

Oá mbéinn-re 'r mo šrád
 Ár élaíod énuic nó báin *báin : a plain, river-side pasture.*
 'S gan feóiríng in ár bpóca
 Ná lón cum na ríge
 B'éad mo rúil-re le Críort
 Le ár nódáin* gan móil
 A'r go dtógraíod mo ríorí geal
 An b'pón ro de m' éiríde.

Oá mbéinn-re 'r mo šrád
 Coir élaíod nó trádá
 'S gan don nead beó 'nar dtiméall
 An oíde fáda, 'r lá;
 Do béinn-re as cóimrád
 Le fleitíod an cúil báin
 Ir liom-ra 'buó haoibínn
 Beit as coiméadact mo šrád.

accompanying.

- ✓ Áct ní méaraim go b'fuil don abráin šrád níor leat-nuighe ar fuo na típe asur níor coitcéanna i mbeut na sean daoine 'ná an t-abráin do rinne Tomár Lároir Coir-weala (nó Coir-wealbac mar ríghíobtar an t-ainm go minic) or cionn an éailín mí-ádhánuil ríghánaig .i. Una híc Óiar-mada o'á dtus ré šrád. Ní raib don fear i n'éirínn le n-a linn ba mó neart asur lút 'ná an Tomár rí, asur rí é an fáct faoi a bfuair ré a leat-ainm, Tomár Lároir. Ní bíod na reancuróte aríam tuirread as innínt rgeul iongantac o'á élaíod. I n-ainrír an Dara Seurlair, faoilim, do mair ré, asur bí a lán talman as a muinntir,

^2

* "Go dtógraíod ár nódáin gan móil" ran lS.

aéct tar éir Cnomuil do teaéct go héirinn cáill ré an cúro ba mó dí, agus táinig sí i reilb na n'Óiolúnaé i gCondae Sligis agus i gCondae Muig-Eó. Do bí Tomár láirí com cor-luat rin go mbeirfadh ré ar bhomaé trí mbliadain, *coll* naé faib rrian air ariam, agus bí ré com láirí rin go gcongbócaó ré é san leigean do imteaéct com minic agus béirfadh ré sneim ar a mung. Veir ríao gur b'é reo an ceuo gníom móir do rinne ré. Nuair bí ré as éirge ruar 'na buacáill, timceall reáct mbliadna deus o'aoir, táinig gairgíreáé go dtí baile-móir Sligis, agus cuir re dubhlán faoi an tír ar fad, as iarríaró fíir a raáaó as corruigéáct nó as rpaírin leir. 'Sé an gnár do bí áca an t-am rin, gur b'éigean do'n cátair a dtuicfadh gairgíreáé de'n tróirt rin innti an gairgíreáé rin a cochuáó agus a tógáil nó go brágaó ríao fear eile a buailfeáó é as corruigéáct.

Táinig an lá agus do éruinnis an condae uile go Sligeáé le feicrint an faib don duine a raáaó as corruigéáct leir an ngairgíreáé, agus bí dearbhrátair atar an Coirvealaig as dul ann mar an gceutna. O'iarí Tomár air leigean do dul leir, agus tar éir imríde fáda tús ré ceao do. Nuair cángadóir go Sligeáé bí na rluagíte ann pómpa, agus cúaró ríao amac air an bpaicé nó ar an móimfeur 'n áit a faib an gairgíreáé. *meadows.* Gac uile duine do bí dul as corruigéáct leir, bíoró ré o'á leagaó, agus o'á cátaó ar an talam, agus ní faib fear ar bit i ndan rearam 'na agraó. Connac an t-oncal ro an Coirvealaé ós, Tomár, as crataó agus air bhuit. "Caó tá ort?" ar ré. "Óra," ar reirean, "leis dam, leis dam dul as corruigéáct leirean." "A amadóin móir," ar' an t-oncal leir, "caó é rin tá tú ráó? An maít leat go marbócaó an gairgíreáé tú?" "Ní marbóca ré mé," ar' an buacáill, "ir láiríe mire 'nā eirean." "Leis dam do rísteáca láim-ríuáó," ar' an rean-fear. Sin Tomár amac iao agus bí na réiteáca bí ionnta com teann agus com cruaró le h-iarann. Bí an buacáill as cur imríde air an trean-fear agus as ríor-iaríaró ceao air go faib ré ráruigíte faoi deiread agus tús ré ceao do dul as troio leir an ngairgíreáé. Ní faib don fear eile as teaéct an t-am rin, óir bí ríao uile go léir buailte as an ngairgíreáé, an méao do cúaró as corruigéáct leir, agus bí raicéar ar na daoinib uile. Séar an Coirvealaé amac ann rin agus

duibairt ré: “fada mife ag r páirín leat.” Rinne an gairgíreac gáire nuair connait ré an gairín ós dul amac leir agus duibairt ré: “má tá tu críonna, a gairín bíg,” ar ré, “fanfa tú mar a bfuil tú; agus ní tiocfa tú ag troio liom-ra.” “Deunfa mé mo díceall leat, ar móó ar bit,” ar Tomár.

Ir amlaíó ba gnát leó corpuigeaíct do deunam an tríd rín, críor nó beirt leatáir do ceangailt timceall cum an dá fear, agus spreim do tabairt do gac fear ar críor an fíir eile, agus nuair beaó ríao péiró agus nuair déunfaíde an focal dóib, corócaó ríao ag corpuigeaíct. Nuair connait an ríuaí móir do bí cruinnigíte ann rín an críor ag dul ar Tomár ós do glaoó ríao amac san leigean dó dul ag troio, óir bí faicéar oíra go marbócaíde é, mar do marb an gairgíreac ro curó maíct daoine poime rín, agus fáoil ríao uile nac faib cormálaíct ar bit go dtiubhaó buaícaill bog ós mar Tomár a anam uaró. Aíct níor maíct le Tomár éirteat leó, mar mótuig ré féin go faib ré níor lárope 'ná fíl na daoine. Bí an rean-oncal ag reilt deóir nuair connait ré nac faib don maíct dó beirt leir.

Cuaró an críor leatáir aír ann rín, agus fuair an gairgíreac spreim daingean aír, agus fuair reirean spreim maíct aír críor a námaí. Tugáó orduíó dóib ann rín coruáó ar a céile. Nuair fuair ré an focal tarrmaing Tomár a dá láim do bí spreamuigíte i mbeirt a námaí, arteaíct cuise féin go h-obann, aíct níor cúir an gairgíreac cor ar féin. Fuair Tomár bárríós aír agus tug ré an daíra fárgaó dó aíct níor corpuig an námaí. “A oncaíll díilí,” ar Tomár, “caí tá ar an bfeair ro nac bfuil ré ag corpuigeaíct liom, ríaoíll díom é go bfeicimíro.” Táimí na daoine go dtí íao ann rín agus ríaoíleatáir láma an gairgíreí de'n críor in a faib ríao spreamuigíte, agus ar an mbail do tuit an fear ríar, agus é fuair marb—bí enám a dromma búrte leir an ceiró fárgaó tug Tomár dó.

Ba hé rín an ceiró-gairgíreac do rinne Tomár ariam, agus tuig ré féin ann rín go faib ré níor lárope 'ná daoine eile. Cúir gába geall leir don uair amáin go ndéunfaó ré ceiríre críóda capaíll nac bfeurfaó ré a lúbaó ná a nuírmígaó, aíct go scaitfeat ré na ceiríre críóda cúir le céile nuair a beaó ré ag iarraíó a lúbaó. Créat do rinne an gába aíct cruatáíct do cúir ionnta i n-aíct iarraimí. Táimí Tomár agus glac ré na críóda in a láim agus tug ré

an embrace, a hold (in wrestling) a tight grip.

fársað úóib, áct níor éorpuis ré iao, éus ré an tarna fársað úóib, áct ní raib maic aise ann. “Dap mo lámh ip maic do pinne tú iao,” ar ré, “caitfe mé an cóta mór baint úiom.” Úam ré an cóta mór dé, ásur éus ré an triomáð teannað úóib, ásur níor feuto ré a lúbað, map ip cpaaðac do bí ionnta, áct pinne ré sreamanna úóib in a úá lámh, amail ásur map ba glame iao. Bí an saba ’na fearaíh ág an uorur, map bí paicéar air go mbripeað na cpúða, ciú sup dap leip féin buð puo do-úeunta é rin, ásur com luaé ásur connaic ré ’úá mbripeað iao amac leip, ásur tairraing ré an uorur ’na úiaró. Glac lapað feirge an Coirpealac nuair connaic ré an cleap o’imip an saba air, ásur éionntuis ré ásur caic ré na píoraí cpuaide do bí in a lámh anúiaró na sabann ásur ?
 teils ré com lároip rin iao sup éiomáin ré map peiléapaib iao amac triú an uorur.

Tá an oipeað rgeul ág na rean daomib air eactpaib ásur ar éniomartaib éomáir lároip (nó bí cúig bliaðna ueug ó rom) nac rsupfainn go brát o’á n-innrint oá uoruisinn orpa ásur oá bpeudainn a n-innrint map do éualar iao. ásur ar an áúðar rin ní innreóca mé ann ro áct an ocáto paol a npearna ré an uán atá mé uul a táðairt ar úna ilic úiarmata.

Éus úna srað úó-pan, ásur éus reirean srað o’úna. líi raib an Coirpealac paróbir, áct bí móran maoine ásur talman ág Mac Úiarmata, ásur o’oruis ré do’n ingin, úna, san beic ág cainnt ná ág cómpáð le éomár lároip. map nac leigpeað ré úi a pópað go brát. Bí fear eile ann ba íaróbre ’ná an Coirpealac, ásur ba mian leip go bpórfað ríre an fear ro. Nuair fáoil ré paol úeipeað go raib toil a ingine bripte ásur lúbta go leór aise, pinne ré fleað nó feurta mór ásur éuir ré cuipeað ar úaomib uairle na condae uile, ásur bí éomár lároip ’na mearg. Nuair bí an umnéar cpíocnuigéte éoruis ríao ág ól pláinteað, ásur uubairt Mac Úiarmata le n-a ingin. “Sear ruar,” ar ré, “ásur ól pláinte ar an té rin ip fearri leat in pan scurdeacta ro,” map fíl ré go n-ólpað rí pláinte ar an bfeap paróbir rin do bí leagta amac aise map céile úí. Glac ríre an glame, ásur fear rí, ásur o’ól rí ueoc ar éomár lároip Coirpeala. Nuair connaic an t-atair í úá úeunam rin támis fearg air ásur buail ré buille boipe ar a leic-cinn. Bí náipe uirri-re, ásur támis

deórta in a rúilb, áct bí sí ró áirio-intinneac le leigean do na daoimib feicrint go raib sí as sol faoi an mbuille tug an t-ádaí sí, agus tós sí borca rnaoirín agus cuir sí rguibín de in a ríóin, as leigean uirri gurb' é an rnaoirín láirí do bain na deórta sí. O'fás Tomár láirí an reomra ar an móiméad. Ir i tdaib an nío a tárla ann rin a dubairt ré an rann ro amearg móráin eile.

Nac lágaac a dubairt páirte na ngeal-éioac é,
 as fárgaó a dá lám 'r as míniugaó a méur,
 as cuir rgaó air an áobair agus i i bpéin,
 a'r cnead cráirte air! ba láirí an rnaoirín é.

Duailead úna Nic Diarmada tinn 'na diairí rin, leir an ngráó do tug sí dó, agus ní raib sí as fagaíl biris ar bit ná leigir ó don ruo, agus bí sí com dona rin faoi deirlead nár feuto sí a leabair o'fágbáil. Ann rin agus ní go tci rin, tug Mac Diarmada ceat sí an Coirdealaó do glaoóac cuici féin. Cuir úna ríor air agus táinís ré, agus tpeóruis ríad go tci reomra úna é, agus táinís a h-anam arí cuici le párgaó intinne nuair éonairé sí arí é. Rinne an lútgáire do bí uirri faoi n-a feicrint an oirlead rin de maic sí, gur tuit sí faoi deirlead in a coúlaó ráin roair, an ceuto coúlaó fuair sí le mióraib, agus eirlean 'na fuidé coir na leaptan agus ire as congáil a láimhe-rean in a lámh-re féin. Suró ré ann rin ar fead tamail maic, áct mar nac raib ríre as dúirugaó agus mar bí leirg air beic as fanamaint ann rin, rgaóil ré a lámh-ran ar a lámh féin, agus cuairé ré amac ar an tpeomra agus ríor an rtaighe. Ní bfuair ré duine ar bit in ran teac, agus bí náire air fanamaint ann leir féin. Glaoó ré ar a fearbúrganta dialaíde do cuir ar na caplaib, agus go mbéad ríad as mteact. Cuairé ré ar a capall ann rin, agus rinne ré marcardeact go mall ó'n tig, as rmuaínead gaó móiméad go rguirí ríor air, agus go n-iarrraó ríad air fillead. O'fan ré mar rin, anaice leir an tig áct ní raib don teactaire as tigeact le n-a glaoóac ar air. Bí a fearbúrganta cuirlead as fanamaint leir, agus b'fada leir an t-am a bí a máigirí as marcuigeact gan dul a b'fad ó'n tig. Toruís ré dá ráó le n-a máigirí nac raib muinntir míc Diarmada áct as

maſaó faoi, aſur cúip ré in a céann é ſur fealb do bí ríao
 aſ deunam aip. Níor épero an Coirdealaó i uopaó ſur
 ab' amlaó bí, áct nuair naó paib' uime ap bit aſ teacó
 cúige aſur nuair a bí an rearbóſanta aſ ríor-cúip an
 amhaip reo in a céann, do toruiſ ré féin ap a éperdeamaint,
 aſur tug ré a móro aſur a mionna uap Dia aſur Muirne
 naó ucionntócaó ré ap aip ſo bráó aſur naó labrócaó
 ré pocal ſo deó le ūna nó le muinntip' Diaſmaoa muna
 iſlaóótarde ap aip é pul' uá uéigeaó ré tap áó na h-aibne
 biſe, na 'Donóige. Nuair cuairé ré irteaó 'ran abainn
 ní maóaó ré taipreí, áct u'pan ré 'ran uirſe ap feaó leaó-
 uairne aſur níor mó, aſ ríor-ſúil ſo uoiucaó teacótarne
 'na diaió. Toruiſ an rearbóſanta u'á cámeaó ann rin.
 "Ír móp an t-ionſnaó liom," ap ré, "uime uapal map
 tupa do beir aſ fuaiaó 'ran uirſe reó ap ion mná ap bit
 'ran tpaóſal móp. Naó beaſ é do meap oip féin náirne
 map rin u'fulamſ."

"Ír ríor uuit rin," ap' an Coirdealaó, aſur
 tiomám ré an capall ruap ap an mbanca. Ap éiſin
 bí ré ap an talam tirm nuair táimſ teacótarne 'na diaió
 'na lán-riú ó ūna, aſ ſlaóúac aip do teacó ap aip cúici ſo
 luaó. Áct ní bupreáó an Coirdealaó a móro aſur níor
 ſúil ré. Tap éip an Coirdealaó u'imteaó uaití, níor
 uúipſ ūna ap feaó tamail áróbeul-móip. Ap uúipuiſaó
 uí faoi uéirnaó ſo h-aepac euitiom, u'é an ceuo ruo do
 rinne rí ríor do cúip ap an ſCoirdealaó, áct bí ré imtiſte.
 Sſannuiſ rí ann rin aſur cúip rí teacótarne 'na diaió,
 áct níor táimſ an teacótarne ruap leip i n-am. Šlac an
 Coirdealaó lapáó-feipſe ann rin aſur buail ré uoip ap an
 tpearbóſanta do tug an uroc-cómaiple uó, ſur maip
 ré ué'n buille rin é.

Níorb' faoa 'na diaió rin ſur ſoill an bpón aſur an
 cúma com móp rin ap ūna ſur feipſ rí, aſur ſo ufuair rí
 báp. Níor feuo don ruo bí ap an uoman rólar ap bit
 tabairt uó'n Coirdealaó 'na diaió rin. Bí ūna cupá ap
 oileámin beaſ i lár loca Cé, aſur táimſ an Coirdealaó
 ſo buac an loca an oióce 'féip a cupá, aſur ſnáim ré
 amac ſo uó an t-oileán aſur éait ré é féin ríor ap an
 uaiſ, aſur cúip ré an oióce taipir aſ fairne aſur aſ ſol
 op a cionn. Rinne ré an ruo ceuona an uapa oióce.
 Táimſ ré an tpiomáó oióce aſur uubairt ré op cionn na
 h-uaiſe, fé map cualaró m're é:

with fright

*injured,
affected.*

A ūna bĀn ip ḡrānna an luige rin ort
 Ar leabairō cĀol āro amearḡ na mĭlte corp
 Muna ōtuḡa cŭ fāir* (?) oḡm a ṛĀro-ḡean bī riam ḡan loċt,
 Nī tīueṛa mé cum na h-āite reō ḡo brāt āct arēir 'r anoċt.

Nō mar fuair mé an ceatṛaīna ṛō 1 lām-ṛḡrībīnn ōroċ-
 ṛḡrībōta, an t-aon cĕann aīāim in a bṛuairṛear ariam ē:

A ūna bĀn ip ḡrānna an luige rin ort
 Ar leabairō cĀoil āro, lām leir na mĭltib corp
 Muna ōtuḡa cŭ do lām ōam a ṛĀro-ḡean nāc nṛearṛairō
 olc
 Nī fēicṛigeap mo ṛḡāile ar an ṛṛrāro reō cōrōc 'āct
 anoċt.

Nī luaitē ōubairc ré rin 'nā mōtuig ré ūna aḡ ēirḡe
 ruar aḡur aḡ bualāō boire ēuotṛoime ar a leicinn, aḡur
 cĕala ré ḡut mar ḡut ūna aḡ ṛāō leir "nā ṛarṛaiḡ,"†
 aḡur ō'īmṛiḡ ré ḡo ṛāṛta ann rin ḡan filleāō ḡo brāt.

Ūī an cūro eile de beata Ṭomāir lāroir cōm h-ionḡantac
 leir an ṛḡeul ṛo, aḡur do bīōō an oirṛeāo ṛḡeul aḡ na ṛean
 ōaoimib 1 ḡContae Rorcomāim aḡur 1 ḡContae ḡligiḡ ō'ā
 cĀoib aḡur cōḡbōcāō ōuine aḡ ēirṛeāct leō air ṛeāō
 oirōcē iomlāine, āct nīor cṛuinniḡ mé iāō nuair ō'ṛeuo-
 ṛainn, aḡur anoir nī tiḡ liom a bṛaḡāil. Fuair ré bār ṛaoi
 ōeirṛeāō. Ūī ṛear de na Ruāōānaiō aḡur ḡeall na Ōiolūn-
 aiḡ ōuair ōō āct ē do mārḡāō. Ōo ṛḡaoil an ṛear rin
 ṛeilṛar leir ō cŭl cṛuaidē mōna aḡur mārḡ ré ē. Ūī ré
 'na luige ar ṛeāō ṛṛī lā ar an ṛalam ḡan ōuine ar bit le
 na cōḡbāil mar bī ṛaitcṛear ar na ōaoimib. Mar ḡeall ar
 an nḡnīom rin nī leiḡṛeāō na Coirṛealaig ōo cĀiniḡ 'na
 ōiāro don ṛear ō'ā'r b'ainm Ruāōān beit 'na cōmnuōe
 ar a nṛūitcē-ṛean. āct deir cūro eile ḡur b'ē a ōearḡ-
 ṛāṛair-ṛean Ōubaltac Cāoc ōo fuair bār mar ṛo.

Ōeupṛa mé anoir na ceatṛaīna ōo ṛinne an Coirṛealac
 ar ūna Nic Ōiarmatā, mar cĕalairō mé iāō ō mōṛān ōaoime.

* "ṛāro," no "ṛāir." ip ē ṛeo an ṛocal cĕalairō mé ō ḡac
 uile ōuine a ṛaib an ṛann ṛo aiḡe, aḡur iāō a bṛaō ō cēile, ṛṛī
 ṛice mīle ō cēile.

† =nā ṛar.

Deir na daoine-tuaithe sup i “scruid-Shaeóilge,” atá
riado, agus nac tóaimis don píobaire ná don beileadóir
fór o’feutorad a reinnm ar a píobais ná ar a fíoil!
Tá a lán ceatramna in ran tán aet ní bfuair mé an t-ionlán
aca, ná an leat. Cuala mé na rgeulta ro ar tómar
láirir ó Seumar Ó hAirt, ó Baitéir Sgurrilóg—tá an beirt
aca marb anoir—agus ó Máirtain Ó Braidáin i SConnac
Rorcomáin, aet fuair mé cur de na ceatramnaib ó fear
i n-oileán Acla, nár cuala camnt ariam ar tómar
láirir féin.

ash - tree
Nuair fuair ré bár cuiread é, mar o’rrouis ré féin, in
ran poilis agus in ran oileán ceutha in ar cuiread ūna,
agus o’fár crann fuinnreóige ar uais ūna agus crann eile
ar uais tómar, agus do élaon riad tó céile, agus níor
rsguireadar o’á bfar sup carad agus sup lúbad an tó
báir ar a céile i meadon na poilise, agus duhairt daoine
do connac iad, go raib riad ann rin fór, aet bí mire ar
laely. bpuac loca Cé go déigeanac agus níor feut mé a bfeicrint.

ŪNA BĀN

A ūna bán, a bláit na nulaoi ómpa
atá réir do báir de báir tpoó-cómairle,
feuc a gráó, cia aca b’fearr de’n tó cómarle
a éin i scliabán ’r mé i n-át na Donóige.

A ūna bán o’fágaib tú mé i mbpón carpa,
agus cia b’áil leat beit tráct air go deó fearpa,
Cúilín páinneac air ar fár ruar an t-ór leagta
A’r go mb’fearr liom ar láim leat ’ná an glóir flait v.

A ūna bán, ar reirean, na Sgurracán (?) cam
’S an tó fúil agad ba ciúine o’á nveacair i gceann,
a béilín an triúcpa, mar leamanaet, mar fíon, ’r mar
beoir,
agus a cor dear lúctmar ir tú fiúbailpead san pian i
mbpóig.

A ūna bān, mar pōr i nšāirōin tū,
 'S ba cōinnleōir oir ar bōrō na bairpīogān' tū,
 Ba cēileabair ašur ba cēōlmar aš šabāil an bealaig reo
 pōmām tū,
 Ašur 'rē mo cpeac-mairone bōrōnāc nār pōrāṭ le ṽo ṽub-
 šrāṭ tū.

A ūna bān ir tū ṽo mearuig mo ciall
 A ūna ir tū cūarō šo ṽlūt ioir mé 'šur ōia,
 A ūna, a cpeab cūmīrēa, a lūibīn cārta na šcīab,
 Nār b'fearr ṽam-ra beit šan rūilīb nā ṽ'fēiceāl arīam.

Ir pīuē ašur ruar mo cūairt-pe cūm an bāile arēir,
 Ašur mé mo fūde ruar ar bpuac na leaptan liom fēm,
 A šile šan špuaim aš nār luabāṭ an iomadāmīaēt aēt mé
 Cao ar nāc bpuaspuigēann tū pūaēt na mairone ṽam fēm.

Tā ṽaoime in ran tpaogal ro cāitear ṽi-mear ar ṽūitēe
 palām*.

Complaint. A lān ṽe māoin pāogalta, ašur nī buan i acat
 Cēpācēt māoine nī ṽeunpāinn nā tñūt fēapāinn,
 aēt b'fearr liom nā ṽā cāopa ṽā mbeit'† ūna ašam.

Seapāṭ ašur ṽeapcāṭ bpuil mo pō-šrāṭ aš tīgeaēt,
 Ir mar cnap-rneaēta [i] a'r mar mīl-beaēan [ṽo] pōigeaṭ
 špian,
 Mar cnap-rneaēta 'r mar mīl-beaēan [ṽo] pōigeaṭ an
 špian,
 Ašur a cūro 'r a cāpāṭ ir pāṽa mé beo ṽo ṽiāṭ.

A ūna, a amnir, a cāpāṭ, 'r a ṽēāṭ oṽrōa,
 A bēilīn meala nār cān pīam ēuščōra,
 b'fearr liom-ra beit ar leabāṭ lēi ṽā pīor-pōšāṭ
 'Nā mo fūde i bflaitēar i šcācāoir na tṽionōroe.

* = pōlām.

† laḑair mar "accū."

‡ beit' = "beirēāṭ," nó "beāṭ" i šconnācēaiḑ.

Gluair mé trí buaile mo cara do aréir,
 A' r ní bfuair mé fein fuair do ná fliúca do béil
 'S é duairt an rta do-cailín ghuama a' r maor ar a méir
 Mo trí tnuaisge ní (i) n-uaisgear do cara do liom tú [fein].

Ceitre úna ceitre áine, ceitre máire 'r ceitre nóra

breach a wolf : Na ceitre mná ba ceitre breáda bí [i s-] ceitre ceardaib = *cearn*.
 na fódla,

Ceitre tairngíde a' r ceitre ráb as ceitre cláraib cómhra*

Ceitre gráin air na ceitre mnáib nac dtuibra do gceitre
 grá do 'a gceitre rógaib.

Tug mé cóip de'n "Ceann Dub Oilir" ceana, amear na
 n-adrián ar ar glao mé "Adrián Ocaideada," agus
 o'innir mé fáct a deunta, agus tairbéan mé gur eugraimail
 ar fad é ó'n gcóipín gearr do bí i scló le Ó hAdriáin.
 Ceitre mé anoir an tgear cóip a cup ríor. Tá rí gearr
 rimplíde binn. Ir corraim gur rime an cóip reo 'ná
 amirir an Ceardallánaig. Ir corraim é reo le ceat-
 parmaib Uí Adriáin ná an t-adrián do tug mé in ran
 ceo cáibroil.

CEANN DUB OILIS

Tá mná an baile reo ar buile 'r ar buairéad

as tairmaing a ngruaise 'r 'sá leigean le gaoit,

is prae fellas bold, hearty : Ní glactaib ríad rgafráir o'fearaib na tuaithe,
 So o'céir ríad 'ran ruais le buacailib an rí.

Ceann dub oilir oilir oilir

Ceann dub oilir oirio liom anáil,

Ceann dub ir gile 'ná 'n eala 'r an faoileann

Ir duine gan éoríde nac dtuibra do uic grá.

---

* "Ceitre támaig a gceitre trág a gceitre cláraig cómhra,"
 'ran ls. Ir ó béil na naoinne an oán go léir áct an dá rann ro.

A ósánais uarail uarail uarail

Seobaró tú duair a'r fuirig go lá,

*a bairn,
gnanary.*

Seobaró tú rsioból a'r uirlár an buailte,

Asur ceao do beit tuar go n-éirige an lá.

Ceann dub oílir oílir oílir,

Ceann dub oílir, oirio liom anáil,

Ceann dub ir gile 'ná 'n eala 'r an faoileann

Ir duime gan éiríde nac otiubhadó uuit gráó.

Béurparó mé ann ro abrán air a nglaoútar an “ páirtín
Fionn.” Tá abrán de'n ainm rin i leabhar an Arisadánais
aet níl don line ann corháil leir an wán ro. Níl ré nó
foileir cao air a bfuil an wán ro as tráct. Bí rgeul i
wtaoib mná éigin a wtaimis cleatairé .i. nósaire, le na
fuaoac leir, aet cuir pí a culáir féim ar duime éigin eile,
asur níor fuaoiuis an “ cleatairé cam ” an duime ceart
leir. Ní tís linn an rean-rgeul faigáil anoir, tá faitear
oim go bfuil ré cailite. Ir cinnte surb dóbar pírinneac
ba bun le níor mó 'ná leat de na rean abránaib reo, aet
ní tís linn faigáil amac anoir cao iao na h-ocáoi faoi a
nweapnaó iao. Ir corháil go bfuil dá abrán meargta
in ran abrán ro, an dá béarra torais as tráct ar an
iarpáct do pinne an cleatairé cam leir an bpáirtín Fionn,
.i. cailín bán, o'fuaoac leir, asur ar an scaoi in ar
meall pí é, asur tá an cúro leanar as molaó rgeime an
páirtín, asur ann rin veir duime éigin—an “ Cleatairé
Cam ” b'éirir—nár cóir a éroac ar fon an páirtín,
mar o'imeis pí leir go toilteanna. Tá scrúinnigti na
rean-abráin reo ceuo bliadán nó ceuo go leit bliadán ó
foim, i n-éiríde leir na rgeultuib baimear leó, ní beao
na beapnaó móra ionnta, asur ní beao riao com bpirte
rin asur com do-tuigte a'r atá riao anoir. Ir fíorhóir
an trias é nár scrúinnigead abránaet asur bároaet asur
rgeuligead na nwaime—níl mé as tráct ann ro ar
abránaet asur píroaet na mbáir—a bpaó ó, asur do
beurpaó riao an cirta asur an rtor ir luachmaire asur ir
rpéireamla o'á bfuil le faigáil amear na náiríun labhar
teanga “ Ceilteac.” Tá ré nó mall in ran ló anoir, le
toul o'á scrúinnigead asur o'á mbailigead, óir baimeann

leat nó ceathraí na de na h-abránaibh is fearr le lár na héireann agus leir na condaeibh rin nacl labhairtear ionnta aet fíorbeagán Saeóilge inoiu. Má téigimid a bpa riar coir na mara amearg na pléibteat agus na n-iargaire, geobamar daoine, go deimhin, labhar Saeóilge de gnáet, aet nil aca anoir móran eile taob amuis de na h-abránaibh agus de na rseultuibh do bí coitceann in a mearg péin, o'éirig coir na fairrige, aet tá rseultuigeaet agus báraet na coia is rarbóire agus is deag-múinte agus na daoine is mó eólar agus léigean imtígte agus caillte anoir, mar atá i gCondae na Míoe agus na hiar-míoe agus i gceart-lár na héireann ar pa, i gCondae Longpuir, Rorcomáin, Lunnig, Tiobraio Áraon, agus plúr na héireann. Faraor geur! Is caill tar bárr é.

an páistín fionn

Ceann deireannaet de'n tsáatarn murglóat an speann, táinig mo deirbhíur eugam g' caoinneamail pann.

“Tiocfa pé eugainn an cleataire cam

Agus béurfa pé mire 'ra' bpaatet.”

“Dain, turá, óiot eudais do cuirp a'r do éinn,

Agus cuir ort mo hata 'r mo éularó úr óonn,

Má tigeann pé eugainn an cleataire cam

Is mire béar leir in ra' bpaatet.”

Ní'l de máoin an traogail agam aet don deirbhíur amáin

Agus ní “péic” an domáin buó mait liom i fagail,

Ní éuibrainn-re rguiling ar m'fórcún go bráet

Muna* otis liom a ráo gur liom péin í.

Nuair éuaró mé amac leir an bpairtín fionn

Tá me lán-éinnite gur óubluig mé an speann,

Cuir mé mo lámh tairti a'r dearguis rí liom,

A'r o'fpeartail mé an t-am bí 'ra' látair.

---

* “mar,” 'ran ls.

Grádo le m'anam í, an páirtín fionn,
 A ciorde 'r a h-anam beic páirgte liom,
 A dá cíe geala mar bláit na dtom
 'S a píob mar an eala lá máirta.

Thaigh o' éirí gí ar maidin an páirtín fionn
 "A cúirle na gcaraid c'éadó deunpar tú liom?"
 "A fíúir," arsa mire, "tabhair o' ádair ar fáil,
 'S má tógfaidh* tú aiteir do rgeul do."

*at an opportune
moment.*

Cao do b'áil doaid mo érocaó pá'n bpáirtín fionn,
 A' r sup ar mo neamh-toil tugad mé ann,
 Ní h-éigean o' á h-aindeoin do pinne mé ann,
 Áct le lán-toil a h-ádar 'r a mádar.

Do mbéinn-re i rtead folamh san doim-neac ann,
 Saot móir agus fearcainn dá réirdeas or ar gcionn,
 San neac do beic 'm' aice, áct an páirtín fionn
 Ir cinnte go n-óirainn a pláinte.

San báid ná coite do deunfainn ríamh,
 San sunna san píortail do deunfainn lámh,†
 Ní'l doim-fear a bainfead le mo deirbhíúir amháin
 Nac ndéunfainn púdar o' á cnámhaib.

Ir é an port agus ní h-iaó na focail do pinne ctú an
 adram reo, mar címr le móráin eile aca.

affirming Seo anoir cómpáid ioir buacail agus cailín, in a bfuil
 an cailín as cup amháir i ndearbhuasó an buacalla go dtug
 ré grádo ríorruide sí. Ir an-coitceann adram de'n
 éineál ro, agus cuirim an-ceann ro ríor mar íompla ar
 móráin eile.

* "Easraigeann tú," 'ran lS. focal nac dtuigim.

† "Lámhac" .i. rsgailead sunna

UÉ A ÚNA

Eirean:

Ué a Úna an tinn nó an túbac leat
 Míre as deunam cúma im' donar,
 'S dá mbraicinn do dútíacé in mo coúlad ná mo dútíacé
 Do deunfaimn rún go h-eug ort.
 Iy iongantac liom-ra tú beit bun-op-cionn liom
 'S mé beit lán de'n tóil beit péir leat,
 'S dá dtigead,* a múirín, éugaimn muirigin ná cúram
 Iy atair mé múiríacé léigean do.

Ire:

A óganaig múinte na laharca ciúna
 Taitnígeann do clú a'r do méim liom,
 Níor b'áite leat rúspad, darí m'fallaing. 'ná liom-ra
 Acé ar eagla tú beit bréugac.
 Mar iy rgaráire tú tá meannnac rúgac
 'Spalpac na mionn 'r na n-éiteac,
 'S go mb' eaglac liom dá leanaimn-re tú
 Sup carad fá cúma do deunfaimn.

*uttering
vigorously,
wearing
recklessly.*

Eirean as fíreagairt:

A srád 'sup a cúro go bráé ná tuig
 'Go ndéunfaimn do málairt de céile,
 Go n-iompúige an múir ar fad 'na fuil,
 'S go ngabann na enuic fá céile.
 Go b'áirad biolar trí lár na teinead,
 'S go dtig na b'ic dá éilíugad,
 'S go scaillro na 'puro' ar fad a nguib,
 'S go ndéuntar lon de'n céirrig.

to look for.

blackbird

*clairseach: the female
blackbird.*

* "Dá dtigro" 'ran LS. 'D'áirí mé an líne seo beagán

† "Air" 'ran LS.

Ir abráin Connaétae an "Cúilín" nó an "Cúilfionn" agus tug Ó hArdgádaín dúinn é. Tá cóip Muirneac i gcló mar an gcéuna. Áct bfuirp mé ann ro cóip eile do fuair mé i lámh-risibhinn atá agam do rshíobad i gConnae an Cláir, atá eugraimh ar fad ó'n dá cóip eile. Fágaim amac dá rann de atá ar don focal, beagnac, leir na béarraig i leabair Uí Dálaig, i bphilróaet Cúige Muimhan, 'ran abráin "A Máire 'sur a Cúirle," ag leatanae 244; agus tá dá rann eile rtróicte i ríocet nac rois liom a léigead, áet ag ro an cúro eile de. Níl don abráin i n-Éirinn ir mó clú 'ná an "Cúilfionn" agus ar an ádhar rin ir ruo ríor-úraraeac é na cóipeanna eugraimh de do bailiugad agus do cup i gcló. Deir Ó Dálaig sur cuairtig ré an Muimhan ar fad agus nac bfuair ré áet na ríi rann do tug ré.

AN CÚILFIONN

a honey-mist - Ceo meala lá reaca, ar coilltib tuda dapaige, *g. of loc, brost.*

A'r spáó san ceilt atá agam duit a báin-énir na ngealcíoc,

Do com reang, do beul tana, a'r do cúilín bí car mín,

A'r a céuo-fearc ná tréig mé, a'r sur méuduis tú ar m'alcio.

sickness disease.

A'r cia éifead mo spáó-ra ar ceart-láir an donaig,

'S sur marbad na mílte ógánac le póraig a h-éudain.

a blossom, a flower; esp. poppy, rose. A spuaó mar an gcocán, 'rí ba bpeásta ar toman rseime

spreaden; a small thing; good-for-nothing person A'r sur dóig le sac rppiorán sur ab áilleán do fém i. *a darling, a doll, a plaything.*

An té éifead an Cúilfionn 'r i ag riubal ar na bántaib

Ar maidin lae ramparó 'r an rpuet ar a brógaib.

a gt. number, multitude S a liacé ógánac rúil-glár bior ag tnuet le na pórag *longing for, desiring.*

Áet ní bfuige riad mo rún-ra ar an gcúntar ir dóig leó.

A Neilrò, a gráda-ra, an dtiocfa liom faoi pléibtib,
 As ól fíona a'r bolcáin* a'r bainne an gabair glé-zil.
 Ceól fada a'r imirt do tabairpáinn le o' rae duit,
 A'r ceo duit a' coislaó i mbollac mo léine.

As ro anoir an ceathraíad cóip de'n abráin clúmaíl
 ceutna, atá eugraímaíl ar fad ó na trí cinn eile. Fásaim
 amac an dara asur an triomaíad rann óir tá ríad in ran
 gcóip do tug Ó hárgrádaím dúinn, ir é rin na rann
 coruigear "Sibé éipeac an Cúilfíonn," asur "An
 cuimín leat an lá úo."

AN CÚILFÍONN (CÓIP EILE)

A'r éirí do fúide a buacáil a'r gleur dam mo gearrán
 So dtéir mé go luac† as cur tuairis mo dian-gráda, *ask for information about me, ask how one is*
 A'r tá rí dá luac liom ó bí rí 'na leanabán
 'S gur buó dhine liom naoi n-uair i 'n á cuac a'r 'n á
 oigáin.‡

An cuimín leat an oíde úo do bíomar as an bfuinneóis
 In a rug tú ar lámh oim 'r gur fáirg tú oim bairrós. *an embrace, a light grip*
 Do rin mé le do taoib, 'r in mo éiríde ní raib urcóro,
 A'r do bí mé in do cómluadar nó go gcuala mé an fuiréas.

held me, holding, dear woman
 'Si mo riúr i, 'rí mo rún i, 'rí mo gráda i, 'rí mo dála,
 'S i grígnán na bfeap ós i zac don lá 'ran treacámaín.
 Tá a gruaí mar an póir a'r a piob mar an eala.
 Sé mo cúma gan mé i gcóinnurde mar a gcóirigeann rí a
 leabaró.

* Cineál uirge beata, ceteroim. Tairbeánar an focal ro go
 bfuil an cóip seo de'n "Cúilfíonn" rean go leór, óir ir fada ó bí
 don tráct ar "bolcán." Féuc, fheirim, Stairi éamunn Uí Éléipe,
 l.16. Saoilim gur uirge beata é do déuntaí de cóirce tuib. Cúimí
 an focal ro fá úo 'ran abráin clútae rin "Magair lároir."

† "So raedair mé go luac mo" 'ran LS., ruo nac dtuigim.

‡ "Na nairraim" 'ran LS. focal nac dtuigim.

Nil aipeato, nil ōr ašam, nil cōta, nil lēme,
 Nil pišim in mo pōca 'r šo bpoipe Mac Ōé oim,
 Ōo šeall mé paoi ōó ōuit, pul ar pōš mé ōo bēilin

Salomon, handsome girl. Δ mašpe an ćuil ōm maš naē bpošpaimn le m' mae ćū. *ourra, amlen, amlen*

Δ mūipnīn a'r Δ annpaē bi ōilip a'r bi ōamgean,
 Δ'r nā trēis-pe pūn ōo ēpoirōe-rtis map šeall ar [Δ] beit
dealb*

Ōo bēupšaimn an bīobla† a'r nīō ar biē ar talām
 Šo ōtiūbpaō mac Ōé curo na h-ōrōē ōūinn le caiteam.

Δ mūipnīn a'r Δ annpaē ōo† meall ćū mé i ōtār m'ōige

flattery, treachery, guile. } le ōo ēluamigeaē mīn mānla šup šeall ćū mé pōpaō, *stately, affable, gentle.*
 } mā ćus mo ēpoirōe šean ōuit, ōar liom-pa šup leōp pīn,
 Δ'r šup pāš ćū i leannōub mé ar ēaē an trāēnōna.

pāšaim ar m'fallaimš šup pāda liom uaim an Ōōmīnāē
 Šo bpeice mé an aīnīp aš ēipe amaē ar na bōitēpīb,
trīalīpa mé ćum aīppīnn map Δ mberō mo pōp-pa,
šgeul ćimnte šup pāš pī m'īntīnn buarōeapēa.

bēupša mé ann po curo ō'abpān an-ēlūmāmaīl eile ōā
ōtus Ō hāpšāōām trī pāinn ōūinn paoi aīnn "Ca^oāō an
ćSūšām." puaip mipe ē paoi aīnn an "ćSūšipīn bān."

*a little rug or coverlet;
 a bed, a settle-bed.*

an sūšīn bān

mā bīonn ćū liom bī liom Δ špāō šeal mo ēpoirōe
mā bīonn ćū liom bī liom ōe lō šup ō'orōē,
mā bīonn ćū liom bī liom šac ōpīac in ōo ēpoirōe
'S ē mo leun a'r mo lōm naē liom trāēnōna ćū map mīnaō.

distress

* Dealb=palam nō boēt.

† "an bīobla peōē" 'pan lš.

‡ "le nap meall ćū" 'pan lš

An gcluin tú* leat mé a Shiolla tá ag iarraidh grádh,
 fill abaithe arís a' r fan bliadhain eile mar tair,
 táimis mé irteac i rteac a raið grádh geal mo éiríde
 A' r cuir an caillead amac* ar capadh an trúgham mé. x ?

B'ait liom bean a o' fanfað bliadhain le n-a grádh
 B'ait liom bean a o' fanfað bliadhain uile agus a lá,
 Níor b'ait liom an bean beadh leat-ra agus liom-ra arís ar
 bail

S i mo grádh an bean a o' fanfað ar an don rtaíro amáim.

A' r cao é an cat marb do feól in fan tír reo mé.
 A' r a liact cailín deap o' fásaid mé mo deirí,
 Ní trumroe mire rin, 'r ní bualað† oim é,
 A' r gur minic do baim bean rlat do buailfeadh i féim.

A' r tíor i Sligeac cuir me eólar ar na mnáib,
 agus tair i nGaillimh o'ól mé leo fá mo fáit, gc.

Is é fá an adram reo tuar, báro do tug grádh do mhaoi
 agus táimis ré irteac 'ran tig in a raið rí féim agus a
 mátair le tuicim na h-oróce. B'ole leir an trean-mhaoi
 a tigeact, agus rmuain rí aici féim cia an éaoi do b'feair
 le n-a cur amac arís, agus corais rí ag capadh rúgham nó
 rópa tuige. Connis ríre an tuige agus cuir rí an báro
 oá capadh. B'i an báro oul ar a cúl réir mar b'i fáo a'
 tigeact ar an rúgham nó go noeadair ré amac ar an dorur
 faoi deirfeadh, agus é ag ríor-capadh. Nuair fuair an trean-
 bean amuis é, o'éiríis rí de p'reap agus buail rí an dorur
 in a eudan. Teit rí amac an élaireadh ann rin cuige
 trío an bpuinneois agus dubairt leir beir 's mteact.
 Is é "Nac é an cat marb cap ann na h-áite-rí me" ceo
 line de'n adram i leabair Uí Arghadáim, line nár cuig mé
 aríam, act is oois gur loct an focal "cat," agus gur
 "cat" mar fuair mire é buð ceart do beir ann, agus
 gur b'ionann "cat marb" agus oíoc-ádh, i scanamain
 an báro.

* "Gluin tú leat mé" ' fan ls. † "ní buala."—ls.

AS ro anoir dhán ainmneamail eile éualar féin ó sean-
túine. Fuair mé cóip dé i rghibinn éigim a tuidairt suib
é Dóinnall Fairne (nó Fairne ?) Ó Sormáin, cia bé ar bit an
báro rin, do rinne é.

A BHRÍGTO A STÓR

A Bhrígo, a rtor, ná pór an sean-túine
Aét pór fear ós 'r é t'oilfead leanó tuic,
Do fínfead ríor go caoin ar leabair leat
Do béurfead pór nó do ar maidin tuic.

Ir cruas, a Bhrígo, nac bár do fuairar
Sul a tuis mé srádo com buan tuic,
D'fás tú m'intinn claoiróte buairdearta
Mar an crann críotain 'r an saot dá luasad.

Dá mbead an tír seo mar buó cóir tó
I scairleán doibinn do beiteá do cóinnurde,
D'éir' Sall a'r Sasadil as déunam bróin críot,
'S ní déiró mé féin* as plé níor mó leat.

*pleidhe ; contending.
dealing with, having to
do with.*

Do seall tú dam-ra, 'r do rinn' tú breus liom,
Go mbeiteá liom-ra as Cró na sciorac,
Do leis mé fead asur míle glaoó ort
'S ní bfuairpear ann aét uain as méiróis.†

'S do sad tú tarm go doirca déiseannac
'S do sad tú tarm, a'r solur an lae ann,
Dá ttagtá [féin] irteac do m'féucaint
Deamhan fiarán do bead‡ agam féin leat.

rage, anger.

* " 'S go mbiaó liom féin a beir plé " 'ran LS., nac tuisim.

† " mbéiró "—'ran LS.

‡ " Dúin fiarán do bac agam," etc. 'ran LS., nó mar éualaró
mire é " níun (i. deamhan) bean i n-éirínn b'feair liom féin
'ná tú."

AS ro adran milir fuair mé amearg mórán d'adranaisb
Connactaas, aet ní ró corrhail le h-adran Connactaas é.
D'atraig mé an dá line torais óir bí riad mar ro: "Sí an
Briagaeas tam buait dar muidtá rí fuairc" foela nár
tuigear. Bí an t-adran ro rghriobta amas go h-an oie, agus
ní bfuairgear aet an éoir ro amáin de.

AN BRIGAEAS

'S í an Briagaeas tá uaim
An éom-bean fáim fuairc
Reult eolair na tíre í*
'S ar mo éoride cuir rí cuan.
Dá éic éruinne éruada
[Seal-píob mar an cúdar]
Folt breas fáda buide
'S ar mo éoride cuir rí cuan.

Ní ní éenur tá mé riad
Ná don bean de na mnáib
Aet an rphéirbean donn glégeal
Tá d'éir mo éoride [ro] érad.
Ní feunrad go brát
A h-ainm rúo ro riad,
Siúr gairim í, 'r ní ceilim í,
Tar a mairéann de mnáib.

Teunam go dtí an rliad
AS éirteas leir an bfiad
In rna gleannataib duha duaidbreas
Mar a labhrann an riad†

* Dúbailtear an líne ro .i. tneap líne sas raimn, nuair reinn-
tear é, aet níor rghriob mipe dúbailta é. Bí an t-afhán ro ró
éruailighe agus d'atraig mipe cuio mair ann, nár otairbeánaim
'r na nótaib, óir buo ró iomataimail na locta rghriobnóiréas ro
bí ann.

† "Feannann,"—LS

Dar an leabhar ro in mo lámh
 A Cúl áluinn na mbaéall bán
 O'panpaimn leat i n-uaisnear*
 So múrsluigeaó an lá.

Teunam go dtí an rliab
 As éirteaó leir an bfiac,
 'S na gleannraib deunamh lionnroub
 Mar ar caillear mo éiall.
 Ní bíonn rólár ašaimn ann
 Šan rólár in a ceann,
 Ní bíonn maire šan a marlaó,
 Ná an rípeac† šan a' cam.

'S breacš a píob mar an ael
 A' r a brášaro šeal‡ šan péim
 A' r a bán-éioé nár lámuiŋeaó
 Ó šall-épeac§ go h-éuŋ.
 Mo céuraó tnom go h-éuŋ
 Mar ršáil roub|| ar éun,
 'S šur b'i épaó mé le lán-tronlire—
 Fáe bris mo ršéil !

Ó'n trác tuŋ mé šráó rouit
 Ó'n trác tuŋ mé šráó rouit
 [Ó'n trác tuŋ mé šráó rouit]
 A blác na rúŋ-épaeb
 Do rárpaig do méim ¶
 'S tuŋ tú šráó leat ó'n nšréim,
 'S šur roir do dá lámh-pe
 Do b'pearr liom roul o'euŋ.

* "So ngealéoin paor do éliú real" 'ran LS., pur naé ruiŋim.

† "Dpeac."—LS. ‡ "Cí" 'ran LS.

§ "Ó šal épeac" 'ran LS. ní tuŋim é.

|| "Ššáil roub ari can" 'ran LS. ní tuŋim.

¶ "Do rárpaig tú an béim," LS.=an péim?

A' r mo canntal 'r mo b'pón
 Šan mé 'r tú a r'tór
     I ngleanntaib' duib' duai'breacá
     Nó i ngleann coille ar móin,
 I' cnearta caoin cóir
 Do m'eallpáinn uait p'ós
     A réultain breá'š m'úinte
     'S tú to'ga na mhan ó's.

I' i Phoenic' mo šrád
 Ó h'élen rug báir,
     An péupla ciúin tréiteac
     I' féile ar bi' cail,
 A céu'-féaric mo láir
 Ná léis mé cum báir,
     'S go léis'inn-re do tréite
     Ar Šaeóil's* go ráim.

AS ro rann milir eile, áct mar an t-abrán tuar, i' mó
 atá blar Muimneac ná blar Connac'tac air, e'ò šur i
 r'spíobinn Connac'taig' fuairear é. Agus, cor leir rin, ní
 focal Connac'tac an focal rin "éirling"—laige, agus i'
 iad na Muimnig' go mór mór do cleac'taó imirt le focal,
 mar é'óim'ó ann ro. Beirim an rann ann ro le c'ro'ugaó
 na di'p're atá roir rean-abránaib' rimpli'óe do tug mé
 ceana, agus abránaib' da'ime léigeannta.

A MÁIRE IS TÚ MO ŠRÁD

A máire, i' tú mo šrád, a' r šrád mo é'p'io'óe do šrád
     Šrád rin šan 'donar šan éirling,
 Šrád ó doir go báir, šrád ó ba'oir as fár,
     Šrád cuir'fear go dlút faoi é'pé mé,

Šrád̃ šan rúil le raoḡal, šrád̃ šan tñút le rpré,
 Šrád̃ o'ḡḡ mé cráir̃te i nḡaer-ḡruo,
 Šrád̃ mo ḡnoḡe t̃ar m̃náiḡ, 'r a raḡail rúo de šrád̃
 Ir anam* e le raḡail aḡ aen-ḡear.

Tá an imirt reo leir an ḡpocal "šrád̃" corḡail le
 h-imirt i nḡán ḡo rḡr̃ioḡ an "Manḡaire Sḡḡad̃" (Am-
 ḡriar Mac Crat̃) ó Conḡae Luimniḡ. Deir reirean i
 nḡán ḡluimn ḡo rinne ré ar fonn "Cailin dear cráir̃te na
 mbó."

A cumann na ḡcumann ná tréiḡ mé
 'S ḡo ḡfuilim i n-éuḡ-ḡruḡ iḡ ḡeóir̃o,
 A'r ḡur cumann mo cumann naḡ ḡtréiḡḡeao
 A cumann ḡo téiḡim-re raoi an ḡróo,
 Ó t̃uḡar t̃uit cumann a'r ḡéilleao
 Mo cumann-ra a ḡéuḡao ní cōir̃,
 A'r mo cumann, a cumann, má tréiḡir̃
 Šan cumann aḡ aen-ḡean ḡo ḡeó.

Aḡ ro ḡbrán eile ḡo cuala mé ó ḡean-m̃ñaoi i ḡConamara,
 aḡur ó ḡaoim̃ḡ eile. Ir ḡbrán coit̃ceann ḡo leóir̃ é aḡearḡ
 na nḡaoime, aḡur c̃uir̃ mé leir̃ ann ro r̃ann nó ḡó ḡo r̃uair̃
 mé i l̃áim̃r̃ḡr̃ib̃im̃. ḡo cuala mire an t̃rean-ḡean ḡá
 ḡab̃ail aḡur i aḡ bleaḡan na mbó, aḡur ḡo ḡi tuilleao aic̃i
 naḡ ḡcuim̃niḡim, aḡur naḡ ḡr̃uair̃ear ó aon t̃uine ó foiñ.

PEURLA DEAS AN TSLEIBE BÁIN

Ceitr̃e l̃á ḡeḡ ḡan ḡréiḡ
 ḡo c̃ait̃ mire 'ran t̃rl̃iaḡ
 Aḡ r̃ior̃-m̃ñreaoḡ mo r̃ḡéil
 ḡo ḡéil̃in ainnir̃ na ḡc̃iaḡ,
 Mo t̃aeḡ le n-a t̃aeḡ
 A'r mo ḡá l̃áim̃ t̃air̃r̃ci añiar̃,
 Mo ḡeul ar a ḡeul
 Šur̃ eul̃uiḡ riñ t̃ar̃aim̃ an ḡriañ.

---

* "Innuḡo," 'ran L.S.

Cluimim dá luad

Asur ir cainnt í cúigeaí a lán,

So dtug mo éiríde sean

Do péurta dear an tSléibhe Uáin,

Šad a dtug mé o'annradt

A'r ar fannuiš mé mian de na mnáib

ir í beirid ní amle

M'annradt Asur mo šradó.

'S é mo éreac a'r mo oit

Naé bfuil mé mo laca bis Uáin

So rindáinn so h-aerac

I n-éiríde na tuile 'r na trádš',

As rúil le Mac Dé

So réirdeócaró reiríde mo éar

'S so rínnim mo taeb

Le péurta Dear an tSléibhe Uáin.

Deir ríad liom féin

Šur nro beas ruarac an šradó,

Acet ir mairš ar a mbionn ré

Mí nó reacetmáin nó lá,

I 'na luidé ar a taoib

[Šaoi builleabair Asur] Šaoi blát

Asur mé le n-a taoib

Asur cpaob beas šlar in mo lámh.

Mo éreac a'r mo oit

Naé bfuil eiríde oim ná blát

Ná gearráinn aerac

Do beiríde mipe don áir.

So U leá Cliaé na dtéurpa

Má téigim ní fillíde so hradé,

Acet bíod a rošá féin

As péurta Dear an tSléib' Uáin.

Cao é an máit d'am féin

Dá ndéunaimn capall de bó ?

A'r cao é an máit d'am é

Dá ndéunaimn cairleán ar pó ?

Cao é an máit d'am é

Dá ndéunaimn muileann ar móin ?

Ó cáil mire an gléir

Le a mbreugraimn beirid mo rtor.

As ro d'án airtead, asallam nó cómhád—Carmen Amoebacum—roir mnaoi agus fear, mar sheibtear é i bpirrdeact sae tíre ó amhrir hoimatiur go h-amhrir tomáir Uí Mórda, agus mar béró pé comh fadó a'r b'éar fir agus mná ann. Fuair mé é i litir do rshíob duine éigin go dtí an fear—"Náirín" nuair bí Tomár Dáibír agus Sabán Ó Dubháis dá rtiúrúad, as rúil, mar ir corráil, go scuiprroir i scló d'ó é. Ir fiú a máó ann ro go maib leat de na h-éireanna d'áib, ar an laḡad, as labhairt Saeóilge 'ran am rin, agus sup cuiread mór-curo Saeóilge, abráin agus sae uile fórt do'n "Náirín" le Saeóilge-eóirib ar fuo na tíre. Ir dóig go sclóduailtrid idó ann dá mbéad don duine ar an bbráiréar d'féuofad a d'eunam, óir bí Tomár Dáibír fíor-carctanad do'n teangaid, act ir dóig nae maib don duine aca leir an scló do ceartuḡad agus, leir rin, ir dóig nae maib don éló Saeóilge aca. Dubhairt an fear do cuir an d'án ro éuca sup mar ro do rinnead é. Bí Taḡs Ó Doirnin, a d'eir pé—as riubal tré éirinn agus táinig pé go tead Uí Lúimín, nó Lintoon. Bí Ó Lúimín 'na "biaḡad," ir é rin fear a maib tead orḡailte aige as tabhairt bíó agus d'íomn i n-airge do luēt-riubalta na rlighe. Cuaid Ó Doirnin irtead agus tar éir na réirpe nó an truirpéir, do cuiread cláirpead in a lámh, mar ba ḡnáḡad in ran tír 'ran am rin, le feicrimt ar mian leir ceól do d'eunam. Uí maib eólar as don duine 'ran tig ar Ó Doirnin, agus bí ionḡantar mór orra nuair toraig pé an ceól buó binne ar bit do earraimḡt ó'n scláirrig. Cuir pé rin eud ar d'eirb'íur Uí Lúimín óir do bí rí féin 'na rig-cláirpeóir. Dubhairt rí nae maib don fear do cuaid an trlighe rin le fadó d'féuofad ceól mar rin do d'eunam, agus tar éir cómhád fadó leir, cuir rí d'úbflán faoi, an

cláirpeac do feinn 'na h-ašaró féin, ašur muinntir an
tíge aš éirteact leó mar bpeiteamhnaib. Čoraiš Čarós
Ó Doirnin ašur cum ré a' r feinn ré an leat-mann ro ar an
móimro, ex tempore ar a intinn féin, ašur o'fpeašair
rpe é in ran móo ašur 'ran miorúri ceutona.

ČARÓS AŠUS MÁIRE

Čarós: Ba ciúim an tráct, bí tulca i mbláct

Nuair connaic mé tú a máire,

Máire: Níor bpeaša an lá 'ná čura, an tráct

Do bam tú a Čarós an báire.

Čarós: Do porca, a rpeir, ar óat an aer,

'S má' r féoir é níor áille,

Máire: Níl aer ná [š]leann ir fíor dam ann

Níor ršiamaiše 'ná do cáil-pe.

Čarós: Ba duibe bí an šrian aš luige

Ioná do šnúir, a máire,

Máire: An réult nó'n šrian ní čaróbrigeann trian

Oipeao poluir le do ršáil-pe.

Čarós: Ar an trluas ban-róe buó mait 'r buó šnaoi

Do šnúir šeat-čaoim, a máire

Máire: Ir feair i nšné rluas róe 'ná mé,

Act b'feair do šné-pe an tráct rin.

Čarós: Bárr-ršéim an šráó i o'čuača i bpeaš*

Do connaic mé oir, a máire,

Máire: Ir čura o'fíš an čuačan mīn

Le mīne† čaoim do šáire.

* "Bárr-ršéim an šraiš mar čuačan braiš," ran LS.

† ní léir dam čao é an focal ro in ran LS. Ir copmait le
"mīnóeact" é.

Ταὺς: Ὁ πορκα καοὶμ* ὁ θεαλβυῖς ἀν φῖγε
               Ὁ ζὰβ μο ἐπορθε-ρε, ἂ μᾶιπε,
 μᾶιπε: ἵρ οὔτ-ρα τὰ ἀν βαλ-ρείτε ὁ ζηὰτ
               ἂ λαράρ ζηὰτ ζὰτ ῥτὰιρθεαν.

ΤΑΟΣ: ΜΑ'Ρ ΔΙΛ ΛΕΑΤ ΜΕ Α ΞΡΑΘ ΜΟ ΟΛΕΙΘ
 ΙΡ ΛΕΑΤ ΣΟ Η-ΕΥΣ ΜΕ, Α ΜΑΙΡΕ,
 ΜΑΙΡΕ: ΤΑΙΘ ΛΑΡΡΑΘ' ΟΛΙΑΙΝ 'ΣΑΜ' ΟΡΑΘ ΣΟ ΟΙΟΥΜ,
 ΟΕ! ΟΥΗΛΟΥΣΙΜ ΟΥΙΤ, ΟΙΘ ΝΑΙΡΕΑΘ.

Ní fear dúinn cad é ir deireadh do'n rgeul-ro, nó an
úmluig an óighean do dá ríriú, nó an ag masadh faoi do bí
rí.

Dúirfearò mé anois pìora atá le fásáil m' fad áit ar
 fuo na típe, "Dean an fìr Ruarò." Nìl fìor agam cad
 fát ar cuir na daoine an oirleadh rin rpeir in ran abhán
 ro munab é an fonn atá leis. Tá an siota ro com
 clúmaíl rin, tear agus tuarò, nac utis liom a fásbáil
 gan a clóbualad. Fuar capa dam féin na briastra leanar
 ó beul peantouine i gCondae na Gaillimhe, agus fuair mire
 uarò-pean iad. Fásaim amac pann nó dó nac bfuil ró
 roiléir.

bean an fìr ruad'ò

Tá riad o'á pád
 Sur tú ráilín rocair i mbóis,
 Tá riad o'á pád
 Sur tú béilín tanair na bpós.
 Tá riad o'á pád
 A míle grád go dtug tú 'dam cúl,
 Crò go bfuil fear le fásáil
 'S leir an táillíur bean an éir Ruair.

* "CΔO1" 'rΔn lS.

Do tugar naoi mí
 1 bpríorún, ceangailte cnuaró,
 Doltaí ar mo éadlaib
 Agus míle glar ar rúo ruar.
 Tabarfaimn-re rióe
 Mar tiubarrao eala coir cuam.
 Le fonn do beic pinte
 Síor le bean an fíor Ruaró.

Šaoil mire a céud-fearc
 Šo mberó' don tišear roir mé 'r tú
 Šaoil mé 'na óeíó-rin
 Šo mbréuštá mo leanó ar do glúin.
 Mallact Riš Néime
 Ar an té rin bain díom-ra mo éú,
 Sin, agus uile šo léir
 Luct bréige cuir roir mé 'r tú.

Tá crann in ran nšáirvóin
 Air a bšáran duilleabar a'f bláct buróe.
 An uair leašaim mo lám air
 Ir láiróir nac mbríreann mo éroíóe;
 'S é rólar šo bár
 A'f é o'fášáil ó flaitšear anuar
 Don róišin amám,
 A'f é o'fášáil ó Bean an fíor Ruaró.

Act šo otis lá an traošail
 'Na réubšar cnuic agus cuain,
 Tiocfaró rmúit ar an nšpéin
 'S béir na néultá com duib leir an nšual,
 Béir an šairpše tirm
 A'f tiocfaró na brónta 'f na truaiš',
 'S béir an táilliúr as ršpeadóac
 An lá rin faoi Bean an fíor Ruaró.

Do cuip éirianneac éigim, beagán míora ó foin, cóip eile
 de'n abrán ro i scló, do rghíobad, veip re, níor mó 'ná
 ceuto bliadán ó foin i gConnuae na Míre. Clóbuail ré i
 bpáiréar Albannac é, "Amríurde Óbain." As ro
 curo dé:

BEAN AN FÍR RUARÓ

(Cóip eile)

'Sé do beata ann ran tír-re
 A faoilinn ir veipe faoi šruaró
 'Ná an bean do bí tiar
 As naoir Mac Uirneac 'ran gcuam.
 Šgriofa mé an tír
 Aníor go h-imedall Ror-cuam,
 'S an uair éarfao arí
 Béao claoirte as Bean an FíR Ruaró.

Ir gile do bhrágaró
 A míle šrád 'ná eala ar cumn,
 Ir veirge do šruaró
 'Ná an rór do tís ar na crainn,
 Ir binne do beól
 Ná'n euać 'r í reinnm go binn
 'S gur míne 'ná 'n ríota
 Šac olaoi o'a oetis ar do ceann.

A bpuinníoll šan rmál
 A bfuil an deallrao tear ar do šruaró
 Cia hé * an t-óghnac bán
 Do b'áil liom leat-ra do luaró?
 Ca† ceitim ar don
 An t-árbair fá bfuilim faoi šruaim
 Oá mbeinn gonta as an éus
 'S í mo céuto šrád Bean an FíR Ruaró.

* "bé" ran bpáiréar.

† "Ca" ran bpáiréar

A bláct-bean na ršéime
 Cuirim céud míle beannaict leat uaim,
 Tá mé sonda as an éus
 I n-éusmair do tacaíge sad uair,
 Dá mb'eól dam bean bréugad
 Cuirfinn i gcéill duit m' anacra épuad
 'S má fillim go n-éus
 'Si mo céud fearc bean an fíir Ruad.

Dá mbéinn 'ran tír fíor
 I bpríorún ceangailte cpuad
 Boltaí ar mo cuim
 A'r míle glar ar rúo ruar,
 Tabairfainn-re ršrīb
 Mar do tabairfad eala coir cuain
 D'fonn a beit rínte
 Seal oróce le bean an fíir Ruad.

As ro abrán maít fuair mé in mo fíean-ršrībinn féin
 asur ní fáca mé i n-aon áit eile é.

BRIGIO ÓG NA ŠCIAĐ

A Brigio óg na šciađ,
 Do cuimbrigio* ar ōia,
 Rérócig dam an bealać asur ná fulaing mé i bpian
 Dá otigteá-ra fá an trliad
 'N áit a gcóinnuigeann an fiađ
 [As] déunam lionnuib fá na gleanncaib, 'r sur leat cáil
 mé mo cíall.

* = coimrige, Cuirim do cuimbrigio ls. " cuirim tú faoi
 coimrige .i. ršáć dé," b'éoir.

Tá Šrádó ašam ar mhnaoi
 Ašur éiríodó rí mo éiríodó,
 Duó binne liom i naoi n-uairé 'nád an éuaó ar an šcráid,
 'S 'nád lon-tuó an béil buiró
 'S an éiríreac* le n-a éadid
 Ji† an ríodilín binn bréušaó do šeur-loirš mo éiríodó.

An šcuairé ríó-re trídó
 Ar éluairéacó na mná?
 Ir ar feadár do ršríodó rí le caol-peann ar élar,
 Níl ré le fašáil
 In ran bšrainne nád 'ran Spáinn
 Nac bfuil díol rí mar céile innti, péurla an cúil bám.

Šeobáinn-re so leór
 Luó ríodó 'sur ríodil,
 Nacai míne duó, ašur fáinní buiró dír,
 Ní naó míre leó†
 Acó ríot-ra, a míle ríot,
 A ríúr-céaró larla ánntríum 'r šur tú plannó de'n fuil
 móir.

Aš ro abráin maic eile fuair mé in America. In ran
 šeuró rann tá an carlín aš ráó nac leiršé rí do'n buacail
 a mealló, ašur in rna trí rannaid eile tá an buacail
 aš cur a éair i šcéill dí ašur 'šá bréušaó.

MÓR NÁ BEAŠ

An carlín aš labairt:

Móir ná beaš níor luairéacó ríam míre
 I mbuairéacó rí ná céile,
 A'r so bfuair mé mo beaca ariam šan aicir,
 Ní móir šur baimeó laró ar m'éuóan

* "Ir a ceairac" 'ran LS.

† "Šna,"—LS.

‡ "Ní leó naóinn" 'ran LS. "ríot-ra" 'ran líne leašar =
 leat-ra

Má'r é díogbáil mo éarad tuis rlige duit ar mo meallad
 Ná t'adon fear t'á bfuil beo i n-Éirinn
 A'r má tá turá as brat mire do cup ó rat
 Cuirim Críort tá ar neamh 'na déir ort.

Eirean as iarraid i do breusad:

Goirim tú a ríur, goirim tú a rún
 Goirim tú naoi n-uairé,
 Goirim do cúl tá triopallac [oláit],
 A'r goirim do com reang uaral.
 Goirim tú a grá, tá m'anam ar do láimh,
 Tarais, turá, trá, asur fuargail,
 Congbais mé ó'n éus asur bím asad féin,
 A bpuinníoll na ngeus nglan uaral.

Tá ba asam ar fliab a'r níl don duine 'na noiaid
 A'r mire do m' éiarad leó-ran,
 A'r m'focal duit, a Dia, ó'r ort atá mo triall
 Sur bameadar mo éiall go móir díom,
 Mire beir liom féin folam, oé ní beao,
 Anoir asur mé i tóir m'óige,
 A'r sur mall sut zac éin a labhar leir féin*
 Ar mala nó ar fliab móintis.

Tá tarad in ran ngrém asur lonnrad t'á réir
 Timceall do béilín módmair,
 A'r sur follur do'n traesal sur mearais tú le céill
 Tuillead asur dá céud óis-fear.
 A ainni bpeas geal féim na bpad-folt cuac[ac] claon
 Larann mar an rtuaid (?) ómpa
 'S surb' é t'iarrfainn-re de máoin nó de fardbhear an
 traoidil
 Ceao rinte leat zac don oirde Dóimais.

* Tá an líne seo i n-adrán eile, is rean-focal é.

Tá pann eile in ran abrán ro toruigear, “A cúl
 aluinn dear” mar tá ré i “n-Éamonn an Chúic,” agus ir
 pollurac é go raib dá abrán meargta le céile ann ro, mar
 connacamar rin dá déunamh go minic. Tá an dá pann
 toruigear “Soirim tu, a rúir” in ran “Mall Dubh an
 Gleanna” mar an gceudna.

In ran abrán ro leanar tá an cailín as caoinead tar
 éir i do beit tréigste le n-a grádh. Ir rimplíde agus ir
 binn an cearact atá aici. Samhluigean ri a múirnin
 le “feult trío an gceó,” rádh cuirear in ár gcuirne an
 dán breađ rin i leabhar Uí Arisadain, an dán ir breađta
 de na dántaib, b’éirir, atá ’ran riđ-leabhar rin.

“Connairc mé as teact cugam i tré lár an trléibe
 Mar feultan trío an gceó.”

CAILÍN BEAĐ AN GLEANNA

A ógánaig óig mar feultan trío an gceó

Do cugar-ra mo ghean go léir* duir,

A’r do gheall tú beit róimam as coill glair na gceó

Go gcuirimir ar gcómarle i n-éimfeact.

Tuis a míle rtor nac bfuil peacac ar bit com mór

Ir meara agus ir mó le déunamh

Ná maighean dear óg do meallad le [do] póig

Agus feallad uirri go deo ’na déiró rin.

A raodaige ó a rúin an aicneac leat go buan

Mar cuir tú le buaróreac an traeđail mé.

’S gur cuir tú do dúil i n-airgead ’r i mbuaib

Agus i reafairdeadaib duba an trléibe.

---

* “mór” ran lS.

b'fearr liom go mór beir ar taoib buacail óis*

'ná realbán bó ar taob énuic

'S é o'imeóradó [liom] ari peann (?) ašur cluice cruaid na
ngeall

ašur řiubailfead an řaošal go řeró liom.

aš dul 'na luirge do'n řrém, mo řreac, mo oit go řeur!

ir mire bíor i bpém an uair řin,

go mba řamail do m'řné an té řínead in řan řeré.

'S a řníc řnuir nać mór an řruařř řin!

mo ćairde uile go léir, an ćuro aca nár éuš

řur ćuřadair řeur-řuat oam,

řan o'řocal in a mbéul, acć "ó řill tú ćú řém

řulainř o'a řér řin buairřeao."

i n-adrian eile ad ašam "Cuairín beinne éoir" nać
oťuřaim ann řo, ad řear aš oeuam na caraoide ceutna
i oťaoib řnń, ašur mar duđairć an ćailín go mb'fearr
léití buacail óš 'ná "řealb bó ar taoib énuic," oer
řeirean:

b'fearr liom ćailín óš

aš ćoiriuřad mo leabćan

'ná řairóřrear řiř na řóola

'S mo řóřad le ćailiř.

řil mórń řilířeacća in řan adrian řo ašur ní adrian
Connacćac é ašur řin é an ř-adóair řaoi a řřářaim amac é,
acć ir řiú a ćadairć řá oeara go nřearnao é 'řan am
a řaib řaeróilř aš na oaoimib i mbeinn-éoir, řeacć mile
ó b'leá Clacć.

* "Searam buacć la óis" řan řs. řuro nać oťuřim

† "řeul" řan řs.

So adrán eile in a ocráctar ar bheimn éirir.

neilir na gcocán

'S a Úia gan mé im' iargair
 Coir i mbeinn éirir,
 Agus Neilir na gcocán
 Beir i gceart-lár locha éirne,
 Raicinn-re or írioll
 Síor ar fad o'á féucain,
 'S ní tiubhaimn bhoib luacra
 Ar mháib uairle na hÉireann.

'S a Neilir a Úia oílir!
 Ní cuibe* duit beir am' tréigean,
 'S gur a n-aice do mín-énir
 Duó mian liom beir 'do b'éugad.
 Mo lám ar an mBíobla
 'S mé ríor ar mo glúinib,
 Nac rgarfaimn leat coróce
 So ríntíde 'ran úir mé.

Tá cóirín deir buirde agam
 'S é líonta le criorcal,
 'S tá glar gear go rígin air
 'S é go fírinnead curca.
 Atcuingsim ar íora
 A'r ar Ríe Colaim Cille
 A maighean gan mí-ghreann
 Deag-éiríod ort ó mhuir.

---

* =ní cóir é, ní oirdeáinnac é. Labhairdear an focal go mar
 "caoí" nó "cuíde." Tá fé an-choitcéann i n-áiteaduib i gcúige
 mháin agur i gConnacetaib.

ASUR b'éirir go mbéinn-re
 ASUR maiḡvean an cúil ómra
 AR maidin AS éirteaḡt
 Le hAiffrionn AR bporḡa;
 MUNAB cúir í a raḡar,
 AR a h-aḡarḡ beaḡ bprónaḡ
 MAR na lon-dub' AR na coilḡtib
 Le roille-re an tḡaḡnóna.
 'S a 'DIA ḡan mé AR linn [?] léití
 'S ḡan uimprí aḡt a léime,
 NÓ í bḡaríḡ na ḡrainnce
 NÓ AR inḡib loc' éirne,
 AS cur ríor mo éainnte
 'S AS veimniḡḡaḡ mo ḡḡéil ví,
 MAR fúil go mbeinn-re aḡaḡ
 A maiḡvean na ḡcraeb-folḡ.

AS ro adhán do pinne Ó Cearḡballáin, do réir mo lámh-
 ḡḡríḡinne-re, aḡt ní mēaraim féim ḡur b'é. Ir vóigḡ go
 raib a lán adhán ḡḡríḡḡa AR an bḡonn ceuḡna, aḡur níl
 don aihḡar oim naḡ bḡuil an porḡ aḡur an t-adhán níor
 rine 'ná aimirí Uí Cearḡballáin. Veir Seḡḡan Ó Dálaig
 —feap naḡ bḡuair ariam a ráit molta AR ron an méro
 do pinne ré í ḡcúir na n-adhán Muimnead—píora vúinn
 air a vḡuḡ ré “ vean Dub an ḡleanna,” aḡur tá
 curḡ de an-cóḡmáil leir an ván ro. Veir reirḡan ḡur b'é
 Éamon an Cnuic Ó Riain do pinne an t-adhán aḡá in a leabair
 féim, timḡeall na bliadóna 1730-40. Tá an fonn rimplíḡe
 aḡur an-binn. AS ro mar fuair mire é:

mall dub an ḡleanna

Ir AS Mall Dub an ḡleanna
 Tá mo ḡráḡ-ra í vḡairḡe,
 Ir í naḡ bḡuair ḡuḡ ná náire,
 Ir caorḡeamáil múinte maiḡeac
 Dubairḡ rí liom AR maidin
 Imḡig a'r ná feucḡ go bḡaḡ mé.

níl ósánao deap
 Ó Mumham go Tuam 'r go Sallim,
 ná ó rin go Laignio Uí Eadraig,
 nac bfuil triall cum an gleanna
 Ar eadraigib rliocair pleamam,
 [AG] feiteam ar an mbean dub ir áille.

Dá bfrádamn-re bean ó'n bprionnrao,
 A'r bean ó'n lunnrao,
 Agus bean eile ó Ríe Seóirra,
 Ingean Coirnéil Uingam
 A'r í do beit le ponn liom,
 Nó bean eile agus míle bó léi,
 Ingean ós an iarla
 A'r í do beit go priaclao
 Do m'iarraio féin le pórao,
 Mná deap' an domam
 Dá bfrádamn orra mo rogam
 Ir i Mall Dub an Gleanna tósfaim.

Sairim tú a riúr,
 Sairim tú a riún
 Agus Sairim tú naoi n-uair
 Sairim-re do cúl
 Tá feamamneao bheáe olúe,
 A'r Sairim-re do com deap uaral.
 Sairim-re arir tú a sráto,
 Tá m'anam ar do lám,
 Muna tige turra, triat, agus fuarhailt,
 Coram mire ó'n éus
 Fearra a coróc' duit féin,
 A ainir éaoim na scéuoraó ró-deap.

Tá briannaoi agus beoir
 Ar ceart-lár an róro,
 Agus cláiréao ar an nóir céuona,

Dantpacct ban ós
 le riúbal leat in ran róo,
 Sin a'r dul i gcóirte ré n-eac.
 Šeodair ríoda asur ríol
 [AS] ríleat leat so feór,
 Catadair asur bóro-éudam.
 A'r nac fearr rin a rtor,
 Asur eulót liom a rtor,
 'Ná cómnurde faoi bórón i n Éirinn.

Ní tís liom don ruo do b'fearr déanam ann ro 'ná an
 curó rin o'abráin Uí Dálais atá corrmal le dá béarra i
 m'abráin-ra do cur ríor anoir, as tairbeánt na caoi in a
 n-áruighear na rean-abráin reo ó cúige so cúige. Tá an
 dá abráin éusgramail ar fao ó céile, aet amáin 'ran dá
 béarra ro. As ro mar fuair Ó Dálais iao; ní áruigim-
 re a móo-ršrióbta-ran.

Níl ógánac cailce
 Ó B'i'a Cliaet so Šailim,
 Ná ar rin so Tuama Uí Mēara,
 Nac bfuil as triall 'r as tarrains
 Ar eacaid donna deara,
 As tnúit leir an mDean Dub álumh.

Šeabaimn-re bean 'ra' Múmain,
 Triúr ban i Laisgan,
 Asur bean ó riš Šeal Seóirre,
 Bean na lúbat buróe
 O'fáiršioe mé le na coróe,
 Bean asur dá míle bó léi,
 Inšion ós an iarla
 Atá so tinn dubac diacrac
 As iarrató mire o'fagáil le póradó,
 S dá bfašaimn-re féin mo poša
 De mná deara an domain
 Ir i an Dean Dub ó'n nŠleann do b'fearr liom.

Iy rompla maít é reo ar ádóbar na n-átrúgadó tigeap in rna rean-adránaib. Címro mar u'átrúgá an Muimneac é do réir intinne a cúige féin as cup ainm' na n-áit rin ar a raib eólar aise féin, in ran adrán; asur mar do rinne an Connacac an ruo ceutona as tráct ar mnaib uairle do bam le muinntirib do bí clútaac ar fead Connacac so léir, mar atá na pñionnraib asur na luinnrig, nó na pñionnraib asur lomnrig mar rñriobtar iao mar an scéutona. Ar an adóbar ro ní meapaim so raib lám ar bit as an scéarballánac in ran bpíora ro muna b'é sur cuir fé beapra nó do eile leir, as cógáil reomra nuair ar an trean éloc-buinn.

Act atá cóip eile asam do rñriobad le Dómnall Mac Conraoín, ar Condae an Cláir, atá corháil le cóip Séam Uí Dálaig, act nil rí com corháil léi nac fiú a tabairt ann ro, oir buó cóip an méad cóip asur iy féoir de na pñion-adránaib ainmneamla ro do éruinnugad asur do cup i scló. Nil an dán ro rñriobta in rna lincib gearra in a bfuil dán an Dálaig, act éirí an léigceoir ar an móimro sur in ran miorúir ceutona iao.

pol dubh an gleanna

Atá bó asam ar rliab, iy fada mé 'na diair a'r do cáil
mé mo cáil le nócar.

D'a reólad roir [a'r] riar, a'r gac áit a ngabann an rñian,
nó so b'filleann rí aniar [ran] traetóna.

Nuair féucam-re anúnn* 'ran mbail a bfuil mo rún
tuiteann ó mo fúil glair deóra,

a Dia móir na rñrár tabair fuargailt ar mo cáir a'r sur
bean Dubh a o'fás fá bñon mé

Cia bé éiread mo teac 'r gan de óion air act rearg, 'r é
véunta ar éaib an bótar,

so otasann an beac, a'r so nóéunann an nead le rñéin asur
le tear an fógmair,

---

* = "anonn."

Nuair éiríonn an t-rlat ní fanann uirrí meaf, mar bíonn
ar an mbuinne ir óige,

'S a cúil áluinn deaf a dtug mo éiríde duit sean, cuirim
rlán agus céud go deó leat.

Do geobainn bean mhuíneac, do geobainn bean laigneac,
do geobainn bean agus dá míle bó léi'.

'S í bean na bpráinní buíde an bean do éiríde mo éiríde, nó
bean eile ar an tír-re Seoirre.

Atá ingean as an iarla a'r tá rí go diacraac as iarríad
míre o'fagáil le pórad,

A'r dá bpragáinn-re mo roga de mháib deara an domáin
ir i pol Dub an Gleanna b'fearra liom.

Sí pol Dub an Gleanna, 'rí pol Dub do b'fearra, 'rí pol
Dub ba síle bpreagta í,

A píob mar an eala, a h-éudán mar íneacta, 'r a com
reang ringil áluinn.

A dá láimín Muire, na gcúis méura fuinte do fíolruis
ó'n maigre mánta,

Nuair gabann an eala amac caillean an spian a tear, agus
ámluigeann an gealaac le spád dí.

Cimro mar do glacadh an t-adraín ro le fear boct agus le
fear ríobhí le gabáil o'á múiríní, fear aca as iarríad
an maigdean do bpreagta leir ar éirínn go dtí an fpráinn
nó an Spáin, agus as geallaac bainre dí in a mbéad an
b' inoais agus an fion com h-iomadomáil rin go mbéad
riad le n'ól ar ceart-lár an bódaí, agus as geallaac
cúirte ré gcapall do'n mhaoi le cuirdeact ban-ós. Act
níl as an donán eile act don bó ar fliab agus botáimín gan
don cúmhac air act fearg nó luacra. Ir follurac, mar
rin, do péir mo baramla-ra, go raib an fonn rin agus cuir
de na briatráib rean go leór, agus gur atpúigead iad péir
mar o'iomcairead iad ó áit go h-áit agus ó cúige go cúige
le daoimín do cuir béarraí nuada leó—béarraí do bain
le n-a gcár nó le n-a gcineamain féin.

Aš ro aḁrán an-ṭrimplíde eile, raotap tuine tuaitē šan aḁrāp, in a šcuirpeann an tuine boct a ḁrón i n-iúl le fíor-cumá. Ir pollurac ó'n aḁrán šo nṱeacáirō ré šo ḁ'leá Cliaṭ aš iarpáirō a leigeara, ašur šur mārb an ṭ-aṭpušad é. Ūi ré aš fašáil báir, mar ir corṱaíl, nuair rinne ré an píora ro. ḁ'éirōir šur ḁ'é comráirō dō, do ruš aḁaile leir é šo Cúige Connact. Nó ḁ'éirōir šur fíil ré féin ṭap éir a ṭinnir. Cia inneórap dūinn anoir é !

ŠRÁṬO MO CROIRDE ṬÚ

Šráṭo mo cṱoirde ṭú, a Ūrišṱoin māerōa,
Ir minic 'ran orōce a rmuáinim féin orṭ,
Ṭá mipe tinn, níl mo léigear aš don neac,
A'r ḁrón ar an nšaoit nac ṱcušann dūinn ršéula.

Má šaḁann ṭú an bealaṭ ro ríar, nó an bóitṱín,
ḁeir mo ḁeannaṭ mar a ḁruil mo rṱóirín,
Dá mbéinn 'na h-aice ḁeurṱainn pōš dī
Aṭṭ nuair nac ḁruilim rílim ṱeópa.

Cuir mé litir in ran ḁporṭa
Mar a ḁruil mo ṱearc, šo raiḁ mé ṭuirṱeac,
'Sé ouḁairṭ rí liom šo mbuḁ ḁeaš an ṱoṭar
'S an té bíor i nšráṭ šo mbíonn a intinn corṱuišṭe.

ḁeir mo ḁeannaṭ šo bun Šléib' ḁeacla
Mar éiríšeann šrian 'r mar luišeann an šealaṭ,
Ṭá ceó liaṭ ar Ū'leá Cliaṭ na mallaṭ
'S ní léir ḁam an ṭ-aer or mo cṱeann ná an ṭalaṁ.

ḁrón ar an mbár ir šránna an nṱó é,
Šaoil mé ríam šo mealṱad ḁríob é,
ḁeurṱainn dō éipe lán faoi cṱaoirib
Aṭṭ mé leigean do loṭ-Riaḁac aš feucaim mo šaoṭa.

I r fada liom uaim na bóite mór
'S gan fiú na mbonn faoi mo bhrógaib,
Cú go dtéigim cum an Aifrinne ní le deórtion,
Act le rúil, Ó, go bfeicfinn mo míle rtor ann.

A Baid' 'Locha Riadaic, mo cúig ceud rlan leat
'S iomda lá breáic doibinn do caic mé láim leat,
As rior-ól fíona 'r mo mian ar láim liom,
Óinn gan pígin 'r bídeac m'intinn fáirta.

Tá na béarraí rin níor rimplíde 'ná na cinn eile reo.
Ní tugaim act dá rann de'n abrán ro.

AN MÓDAMAIL MAISEAC

'Sé mo érad a'r mo mílleac gan mo grád agus mire
'S an Spáinn nó a b'ad ó ar n'gaoltaib,
I n-áru coille coir tráic' nó toinne
'S gan neac 'ran scrúinne 'n ar n'gaobair ainn,
I r olút do b'ruifinn le plúr na gcumann
'S i r ceannra pógfainn a béilín,
Cúireodáinn dí leabair a'r luigfinn 'na h-aice
A'r eabairfainn-re tamall dá breúga.

Ar an Módamail Maíreac i r meabair liom labairt
'S ar a tréitib bí mearaída múinte,
Sgríob'ad go fairring de b'rig sur cailleac
Na mílte pearra bí as rúil léi,
Tá ceud fear aca-ran beo 'a maíreann díob
I bpéin i nglaraib as Cúiro,
'S ní faoi tá mire act mo móic i n'aoir-b'ruir dí
'S i r baogal go scuiffe rí 'múic mé.

I n'beiread an abráin reo deir an file, nó b'éirí file
eile, as deunam m'agair faoi n-a boctanar féin agus é as
iarrad cailín mar í.

Siúo an rppé do gearrfaimn dam féin leir an ainnir,

Dúitc' éile triarna, 'r Ciomn-tsáile

(A) bfuil ó Sliað go Sionainn 'r dá ttriarn Dún gCeannais

'S a bfuil riap ó deap go Dorcláirge.

1 Muimain leat radaimn, Dúrlar do gearrfaimn duit,

Asur Cluain geal Meala cum áitrib,

S beir do cóirtí ar lapað le h-ór burde-dearg

'S fir óga as feiteam go lá ort.

Ir cumáin liom dán eile de'n tróirt ro do pinne file i
gConnrae an Cláir as poinnt amac na connrae rin ar a luét-
muinntearpaír amáil asur dá mbuð údaet do bí ré 'oul a'
deunam, asur an duine boet san troise talman aise féin,
aet as deunam magsaíð faoi a carbuir maoime.

Seo dá rann eile ar ainnir óis. Níl fíor asam cao é ir
ciall do'n ráð sur buadais rí (.i. rug buaíð) ar Rí
Seumur. D'éirí go raib rí as an gcúirt, asur "Go
táinig an rgeul tar tráig aníor" go raib an Rí féin i
nspáð léi.

úna péucaé

A úna péucaé rug buaíð ar Dénur

A'r o'fuaodais an rgeim ó mnáib an traozail

A rtao na féile ar fuaó na gréme

Do gluaíð san bréig ó párrtar naom,

A ainnir múinte béurac do buadais* ar Rí Séumur

Ir luaidte an rgeul tar tráig aníor,

Nac truað leat mé san ruan i o' déir-re

A spuaó mar caor 'r an bainne trío.

Šac olaoi mar an t-ór léi ríor go bróis

Leir an bpaileann móðmar mánta mín

Maot-érob ró-šlan, mar cum Críort, dar noóis†

'S šac riolla dá glór mar cláirpeac caom.

* "A buaó" 'ran ms.

† "Ar noóite" ms.

A ciall na fóbla, a mian na n-óig-íear
 Sgaol an bpon tá i lár mo éiríde,
 Mo pian tá mór; muna bráðainn áct ré
 Ó n-a srí-íear póir béinn rian arí

Tar éir an abráin-srád do "úna péuca" tigeat
 ceann eile de'n éineál ceunta do "briúo béuca."
 Tarraingim é ar mo íear lár-ríribinn féin, áct connac
 mé, ní éiríngim cia an áit, dá cóir eile é.

BRÍÚO BÉUCA

Bórrainn-re Briúo Béuca
 Jan cota briú ná léme,
 A ríor mo éiríde dá mb'íear
 Lom, do éiríngim duit naoi ríat,
 Jan bíat Jan deo Jan don éir,
 Ar oileán i loc éirne,
 D'íonn mé a'r tú beir i n-éiríngim
 So ríoríngim ar scár.
 A sríat ar áit na sgaol-con
 A éiríngim bíar an ríleibe,
 Do sgaol ná deun bréuca
 Áct éiríngim [ríor an lár]
 'S i n-éiríngim* tige na éiríngim
 So ríoríngim tú mar éiríngim,
 'S a éiríngim, náí éiríngim an ríle ríngim
 Dume as éiríngim' le n-a sríat !

Seir mo éiríngim le buaríngim
 Asur ríangim mé naoi n-éiríngim
 An ríangim úo do éiríngim mé
 Náí ríat tu ríangim le ríangim,

---

* "éiríngim" ran MS. Láríngim mar ríngim é i meáon
 connacta.

'S a liadé lá faoi fuairecear
 Caid mipe 'r tú i n-uaignear,
 'S gan neac ar bit d'ár gcúimhac
     Adt an " juḡ " a'r é ar an sclár.
 Dá b'fáinn amac do tuairpḡ
 Dá dtéigteá go Dun Cruaice
 Racaó an rḡeul ró c'ruaid oim
     Nó leanfaimn do mo gráó,
 'S go mb'fearr [liom] rinte ruar leat
 'S gan fúinn adt f'raoé a'r luadair
 Ná [beir] 's éirtead leir na cuaduib
     Díor ar riubal as éirḡe lá (i.e. lae).

'S é adbar m'orna 'r m'éugcaoin
 Grac maidin moé d'á'n-éirigim
 A cúil na lúb 'r na b'péirle
     Nac tú bí dam i n'án,
 'S ní iarrfaimn-re de féirín
 Adt mé a'r tú beir i n-éimfead
 I n-áit icéint* 'nár n-aonar
     Go leasfaimn ort mo lám.
 Seinnfimm ceól ar téuduib
 Duit, le bárr mo méirle,
 Tréigfimm mná na h'éireann ort,
     A'r leanfaimn tú 'ran trnám,
 'S dá mbéinn 'mo ríḡ na Tréige
 Nó 'mo p'ionnra ar na céuduib
 Do beurfaimn ruar an méad rin
     Do péirle an b'pollaig bám.

Dá b'feicteá feult an eólar
 'S í tead i mbeul an bótar
 Déirfá go mbuó reóu uait
     Do tóḡfaó ceó a'r t'raoitead,

---

* Lathairtear " éigin " go minic mar " icéint " i gConnacetaib
 asur mar " eigin " i m'umain.

A ghrúadó dearg mar pórait
 'S a rúil mar úrúct an fóghmair
 A béilín tanair pó dearg
 'S a bprágaro ar dáct an doil.
 Bí a dá cíc corpa cóm-éruinn
 (Mol mé i [iao] 'r níor mór liom,)
 'Na fearaí ag deunair lóerainn
 'S iao cearta or cómair a ciorde.
 Tá mé i mbíon 'r i ndóghraing*
 Ó rghoirí tú uaim tar tórainn,
 Cró ir fada ó fuair mé cómairle
 Go ngearrfá-ra ar mo fáogal.

Torócaí ríor i mbréuc-íluig
 A'r nacao go loc éirne
 Ó Sígead go bun Céire
 Deurfa mé mo rghíob,
 Siúbalparó mé Móm-Éile
 Corcaig a'r Veinn-Éoir
 'S ní fearfa mé i tTom-Gréine
 Go dtéiró mé go Traiglí.
 Níl gleannán cuic ná pléide
 Ná baile-cuain 'ran méao rin
 Nac dtóróca mé má'r féidir liom,
 'S nac n-eulóca mé le m' mian,
 Muna bprág' mé bpríro 'ran méao rin
 Níl agam le fáo léici
 Aet beannaet plán a'r céiró do cup
 Le bláct na rúg-éraob.

Tá an oipeao eile ann ran bpíora ro, aet ir cinnte mé
 nac leir an bpear ceirna é. Tá ré lán ruar de ainmneac-
 aib ar na h-úgdaib Síreugaca agus Rómánaca, agus ir
 tóig gur ag cairbéant a léiginn agus a eolair féin atá an

* "Dorann" 'ran ls.

file. Deir ré gur capad Mercuri leir agus gur dubairc
gur dóig gur b'é Pluto do rgiob an cailín leir, agus
cuireann an file poime dul go Tartarus le n-a tabairt
amao ar. Aet deir ré leir féin ann rin, má téigeann ré
ann nac mbéir don congnaí mór aige as troir ar ron a
grád-pan, óir nac bfuil móran cúmaeta as Spánaisib
ná as luét an pápa ann r.n rior, aet dá mbéad Cpanmer,
Calbin, Hannraoi, nó Mártain, beo go bfuigeaó ré litir
uata cum a gcáirde ann rin do deunpaó an gnó dó.

Ní mór dam* congnaí láir
Ní bfuil mé mór le Chapon
B'éirir dó mé bádaó
Dá dtiginn in a líon,
Tá a báó 'r a maróí-páma
Go riorruiré ann rúo ar gráda
Ní taitnígeann oream an pápa leir
Ní géilleann ré d'a nólige.

Deir ré ann rin go raiciré ré i scoinne féinne éireann,
go dtuiciré fionn, Soll, Orsar, Cúculainn agus Clann
Uirnead leir agus go mbuirfiré ré íreann le n-a gcongnaí-
pan, agus go n-ioncóiré ré a grád ar air air leir faoi
huairó.

Caitfiré mé cúpla abrán beas eile cup rior ann ro, ciré
nac cinnte mé ar don cor gur Connaetais do rinne iao. Ní
obair daoine-tuaithe iao aet daoine foglamta. As ro an
ceud ceann.

OC A MUIRE

Oc! a Muipe nac truaí mo cáir
I brianatib báir, ar óit mo fuain,
Pá'n gcluanais meangad do flao mo grád
'S nac bfaíam go bráct a malairt uait'.

* = "ní fuláir dam," mar deirir i gcúige Muinán .i. "ir
uactanad dam."

Méall rí mire le briathraib blát
 An béit géal* bân ir gile rnuad
 Nac ttreisreab mé go tti lá an bpat'
 'S anoir sur lion rí lán de m'fuat.

Ir mairg a creitfeap bean go bpat
 Nó beuprad i gcár dí fíor a rúin,
 Mar do rinne mire, do lion d'á grad,
 'S anoir sur náir léi beannugad dúinn.

Tá an dán ro 'na Rannaisgeact mórí padoigte amac; as
 ro dán eile tá níor corháile go mór le fíor-Rannaisgeact.
 Ní bfuair me don ainm act William Ruad of cionn an
 adrain ro, act ir corháil sur dán Muirneac é, óir ir
 focal Muirneac " puinn " 'ran sceut rann, = " morán."

IS DOIBINN DUIT (William Ruad cecinit).

Ir doibinn duit, a dúine doill
 Nac bfeiceann puinn de na mnáib
 Ocl dá bfeicteá a bfeiceann rínn
 Do beicteá tinn mar atáim.

Ir truağ, a Óia, nac dall do bíor
 Sul do éinn a cúl carra,
 A corp rneacta, rliocet géal raor,
 Ocl ir raot liom mo beacta.

Daome daila buò truağ liom
 Sur fár mo suair tar púdar éad,
 Tugar mo truağ, cío truağ, ar énúet,
 A lúib na lúib as lúib atáim.

* " An mérogeal," 'ran ls.

† " 'S sur líon rí anoir," 'ran ls

Ír mairis riamh do connaic í

'S ír mairis nac bfeiceann í gac lá,

Ír mairis air a bfuil rnaidom d'a rearc,

'S ír mairis rsgaoilte ar atá.

Ír mairis do céir d'a fíor

'S ír mairis nac bfuil d'a fíor de gnat,

Ír mairis duine bíod 'na h-aice

'S ír mairis nac 'na h-aice tá.

Do tug mé anoir go leor de fompaidib ar an abrán-
 šrád mar do cumad é leir na daoineib-tuaithe, fíor asur
 mná, asur meafaim sup an-beas de na dántaib do tug mé
 ann ro do rinnead le daoineib a raib eólar aca ar bárouis-
 eact, nó le daoineib do rsgíob id mar cáiteam-aimpíre
 asur le feuchaint cread d'feutrad ríad do déunam as
 filideact. Act, sul rsguim, caiteir mé trí nó ceatar
 de dántaib eile de na rean-dántaib tabairt ann ro, mar
 fompá ar na h-abránnaib šrád mar bíodar amearg na
 nšaeóeal na ceutca bliadán ó foim. Ní eis liom a rád
 cia h-íad na h-úgdaib do cum na dánta ro leanaí, nó cia
 an t-am do máir ríad, act meafaim sup tamall maí ó
 foim é, asur ír pollurac go raib ríad níor léigeannta
 asur níor eólaige 'ná na daoine do cum an méir abrán
 tug mé ceana. Beirim ann ro mar abráin Connactaca id
 act leir an fírinne d'innirint, ír féirir sup cumad id i
 n-aon cúige de na cúigib, óir ní bfuil díoir ar bí id an
 canamam do bí dá cleactad leir na bárouaib dá ceut
 bliadán nó trí ceut bliadán ó foim i n-aon cúige díob.

Bameann na h-abrán reo leanaí, ó ceart, leir na píoraib
 rin d'fás na fíor-báir 'na noiaí, asur ní bamro le
 h-abránnaib na ndaoine-tuaithe tug mé uaim go díre reo.
 Act ír corráil nac bfuil na píoraí reo ró fean, cíd go
 bfuil ríad i miorúir ríagalta, nó má tá ríad rean, féin,
 do atreigead id ru beas leir na daoineib do šad asur do
 rsgíob id, óir níl móráin focal i n-aon ceann aca nac bfuil
 com roiléir ro-cuigthe anoir asur bí ríad ariam. Asur
 rin é an t-ábair beirim ann ro id, óir ír díre liom sup
 cuimnígead leir na daoineib id, asur sup rsgíobad fíor

GO DÓIGEANNAÓ IDU, ÓIR NÍ DPUAIR MÉ ACÉ CEANN ADA I N-ADON
FEAN-RTSIBINN. ASUR NÍ MÍ-CEART AR FAD É, AIT DO TABAIRT
DÓIB AMEARZ NA N-ADRÁN SRÁD RO.

DREATHÓCAÓ AN LEIGTEÓIR AR AN SCUO AMARIC AN DITFIR
AN-MÓR ATÁ IDIR NA H-OIBREACÁIB REO NA MBÁRO FOGLAMTA
RMUAINTEAC, ASUR NA NODOME TUAITE. AS RO AN CEUO
CEANN DEURFAR MÉ.

AN SEARC 'SÁ DÍULTUŠAÓ

'SÍ MO SRÁD, ÓN, 'RÍ MO SRÁD
AN BEAN IR MÓ DÍOR 'S AM' ÉRÁD,
IR ANIRÁ I Ó M' DÉUNATH TINN
NÁ AN BEAN DO M' DÉUNATH PLÁN.

'SÍ MO RTÓR, ÓN, 'RÍ MO RTÓR,
BEAN AN POIRZ UAITHE MAR AN RÓR,
BEAN NAC SCUIRFEAD LÁM FÁ M' CEANN
BEAN NAC LUTÓFEAD LIOM AR ÓR.

'SÍ MO FEARIC, ÓN, 'RÍ MO FEARIC
AN BEAN NÁR FÁS IONNAM NEART,
BEAN NAC LEIGFEAD MO DÍAIRÓ OC
BEAN NAC SCUIRFEAD CLOC AM' LEACÉ.

'SÍ MO RÚN, ÓN, 'RÍ MO RÚN
BEAN NAC N-INNFEANN ADON NIÓ DÚINN,
BEAN NAC LEIGFEAD AM' DÍAIRÓ OC,
BEAN NAC NDEUNFAD RILE RÚL.

'SÍ MO ÉRUT, ÓN, 'RÍ MO ÉRUT,
BEAN NAC SCUIRNIIGEANN MÉ BEIT AMUIŠ,
BEAN NAC NGOILLFEAD UIRÉI MO BÁR*
'SÍ ÉRÁDÁIS GO LÁR† MO ÉRORÉ.

* "UIRÉI MO BÁR" 'RAN LS.

† "MO ÉRORÉ SAN LÁR" 'RAN LS

Μόρ μο εάρ, όν, μόρ μο εάρ
 1r ιονσηαδ έαυ σο βράδαυ βάρ,
 βεαν ναε τυιυβραδ ταοβ λιον
 Όαρ μο μιονν 1r ί μο συαδ.

'S ί μο ποζαιν, όν, 'rί μο ποζαιν
 βεαν ναε νθεαρεαδ ριαρ ορμ,
 Αν βεαν ναε νθευνρεαδ λιον-ρα ρίε
 [Δ'ρ] εα δε ρίορ λάν δε συαμ.

1r μόρ μο βρόν, όν, 'r μόρ μο βρόν
 έά αν οροε-μεαρ μόρ
 Δς αν μναοι το μο ελαορ'
 1r ί έλαυ μέ ό μο βεό.

'S ί μο μίαν, όν, 'rί μο μίαν,
 βεαν 1r ανηρα λιον έαοι 'n ηςρειν,
 Αν βεαν ναε συιρρεαδ ορμ βινν
 Όα ρυιόινν le na ταεβ.

'Sί το εράυαις μο ερορε
 Δ'ρ ο' έάδαυβ ορνα in μο λάρ,*
 Μυνα τυόςταρ αν τ-ολε ρο όμ' ερορε
 Νί βέιρ μέ σο δεό ρλάν.

1r ιοντα εαρραυ αςυρ τυιρλεαδ ι μιορύρ na λίντεαδ ρεο,
 αςυρ 1r κομάρτα ε ριν ναε βρυιλ ριαυ αςαίνν ανν ρο μαρ
 εάινις ριαυ ό λάμ αν έιλε. Δς ρο αν ταρτα συοτα.

ní βράς mise βας τυιτ.

Νί βράις† μίρε βάρ τυιτ
 Δ βεαν ύο αν ευιρρ μαρ έείρ,
 Όαοιη λεαμια το μαρβαιρ ριαμ
 Νί η-ιονανν ιαυ Δ'ρ μέ ρέιν.

* " ιονναμ εοιρε " 'ραν LS.

† " ní βράς " LS.

Créad fát radainn o'eus
 Do'n gob deap, do'n deuo mar blát (?)
 An crut mionla, an t-uét mar géir,
 An dóib rúo geobainn féin báp?

Na cíoca corpa, an cneap úr,
 Na gnuada corcra, an cúl fíar,
 Go deimhin ní bfuigeaó-ra báp
 Dóib rúo, go mbuó áil le Dia.

Do málai* caola, o'folt mar ór,
 Do rún seanmharóe, do glór leap,
 Do fáil cruinn, do cólpa péir,
 Ní marbfaíó ríad aét duine leam.

Do méin doib, o'aigne raor,
 Do bor tana, do taob mar cúip,
 Do porp sorp, do brágaó bán,
 Ní bfuig mipe báp duic.

A bean úo, an cúip mar géir,
 Do h-oilead mé aq duine glíc,
 A bor tana, a bráige bán
 Ní bfaig mipe báp duic.

Ag ro anoir an tríomad gíota. Níl pé com sean leir
 an oá ceann tuar, creiom. Níl an file com fuair-glíc
 leir an mbáro déirdeannaó, agur ní troideann pé anagair
 an gráó atá 'ga ciapad.

AN NAOIRÓ BEAG SIAR

Sorpm tá, a naoiró big fíar
 Na bfolc fíar, ar óat an óir,
 'S gac ual díob go fáda fann
 Nac gann do fín go bárr an feoir.

---

* "mailege" 'ran ls.

Na porr llae, na bfeucaim mall,
 Na malaí* ngann mar rgríb pinn,
 Na ngruað mbán aet corcair tríoeta
 Ocón! ir tríoeta taim tinn.

An beul blarta, ar fnuað caoir,
 'S an deuo cáilce,† fāor ar méro,
 An trpón deap, an rmiš nac móp,
 'S an píob bán, fnuað de'n géir.

Na méur n-úr, na ngeal-lám nglan,
 Na ngeus las dá n-iaðann (?) tiúim
 Do gac ceól riš-binn faor-bláit
 Do rgríob an fāoileann bán dúinn.‡

An t-uét mar dol na gcíoc scrúinn
 Arian fōr nār loctuiš don,§
 An corp réim reang, an taoð bláit,
 Ní feinnim daoid dáil mo géir'.

Ir truaš gan mé aruiš faoi glar
 As mnaoi na mbar méur-glac maoid,
 I porrláirge na rlior nglan
 Nó i lior fāhail na rreab gcaoin.

As ro faoi deiruað, cómairle—ir dóiš le rean duine
 gnuama éigin—anašaró na mbán, don píora beas ahdain le
 caiteam, mar meadacān ruarac, in ran taoib eile de'n
 ršála, anðiaró an méro rin molta. Ir fiú a tabairt mar
 seall ar an iarracā do pinne an bār rseul o'innrinc.
 Ir rompla maic ar móð na rean-bār é, asur tá an píora

• "mailge" 'ran ls.

† "cailce bán" 'ran ls.

‡ "fionn" 'ran ls. asur labairteap é i n-áiteacāib i gcúige
 múman mar "fiúnn" aet i gconnacāib mar "pinn."

§ "dórn fear" 'ran ls.

ro coitcheann go leór. Tarrainis mire é ar rshuibinn atá
 eSam do rinne Seán Ó Donnabáin, an Sgoláire mór
 Saeóilge. D'atraitis mire lictiú na b'focal.

AN T-IARLA BÍ 'SAN RÓIM

Mairis do gní cumann leir na mnáib,
 Ní mar rin atáir na fir,
 Do buó cóir a scur i scé
 I n-éugmaid na mbán ro irctis.

Iarla glie do bí ran Róim
 As a mbíod coirín óir fá fion,
 Ar mhaoi an Iarla móir máic
 Do éula rgeul aic, má b'fion.

Lá o'a rabatari arson
 Taob le taob ar leabairé clúim
 Do leis [ré] air go raib as éus
 Do cum rgeul, do b'raic a rúin.

" Oó ! Oó ! oá b'ráigteá-ra b'ar
 Duó beas mo cár ionnam féin.
 Ar boctaió Dé leat ar leat
 Do roinnfinn fá reat mo rppé.

Do cuirfinn ríoda asur ríol
 I gcomhroinn fairring o'ór dears
 I oimceall do cuirp ran uais,
 Arf an bean do rmuain* an ceais.

---

* Labairtear an focal ro mar " rmuain " anoir in gac áic in
 éirinn creidim, aet ir follurac ó'n rann ro sur labairtear é an
 t-am rin " rmuain " mar rshuibtear é, as uenam cóim-fuaim le
 uais.

Deónaigítear leiríean an báir
 'Do bhráit mná na mala feara,
 'Dá deóin níor cómall rí rin
 I n-deóró a rí, níó 'dár' gearr.

Fuarb 'd málaíre ar an tréadó
 An tréat rin—cú 'r beas an ríor,
 'Dá bannláim nó tré de fáe
 Nac páinis ar fáe a tóin.

'Do gearr ríre b'éiré a cinn
 Ar noul do'n éill leir an scorp,
 Ní tug rígin 'd' eaglaíre 'Dé
 'S ní tug déire do 'duine boét.

Tugad leiríean éiríse prap
 Nuair bí a bean as noul uairé,
 'D'fíarfaíse créad fá ríad a corp
 'Dá cur noét in ran uairé.

Tug ríre leirígeul gar,
 Ar nóir na mbán bíor le h-olc,
 'Dá raoraó ar a fear féin,
 Bean náir gadaó géill i loét.*

"Braitlín fá coraíó gac rí
 Ní b'éiré anoir mar do bí ríam,
 'So ríorir† 'so Rí na noul,
 Duó leat túr ó n-a t'éiré 'ran tréad.

'Do cóimling le túr na ríuas
 Ar ríad Síon—cruaíó an cáir,
 'Do cumar tuit aipléine gearr
 Nac páinis meall do 'dá mair."

* "Géill a loét" 'ran lS.

† 'So ríorir='so ríorú tú, 'so ríorú tú 'so.

Ar na mnáibh ciò móir buir níos
 fada dóibh ag dul le gaoil,
 Teapc duine naé meallaro ríad,
 Máirís leigear a rún le mnáoi.

Ciò 'rú'iomda canafáir mín
 Agus bhráitlín caoi in a tís,
 Níó le a bpolócaíde a nocht
 Níor éirí rí fá corp a rí.

“ Ag rin cumann na mná,
 [Ar] ran t-lapla glie ba glan ghaoi,
 “ Féucaó gac neac clár dó féin
 Sul fásgar a rppé ag a mnáoi.”

“ Ag fagáil báir dá mbéaó fear
 Ná cluineadó a bean é or aró,
 D'a deóin ná leigeadó amac
 Oé ná ac, ciò móir a máirís.”

CRÍOC

ASUISÍN

Timceall cúis bliadhna déus ó foin fuair mé iaraict dá leabhar lámh-risriobta óm' éaparo an t-Ádair Éamonn Ó hÓgáin, S.J., úgadar foglamta an "Onomarticon" agus móran leabhar eile. Níl fíor ágam cá bfuair reiréan iad, níor innir pé dam é, áct faoilim sup ó mnaoi míc an tSiannais fuair pé iad, veirbriúr do'n Eilír ní maoiláim rin do rinne a lán ar fon náiriúntaicta na héiréann le na "Sean-Dean-Doct," 7c., i gCúige Ulaó. Do bí trí ábráin véas ar fícto in ran céuto-lámhrisriobinn, agus móran fonn agus ceól, leir. Bí curó mór de n leabhar ro bán. Do bí cúmhac goim ar an tarna leabhar agus bí pé lán o' ábránais Šaeviltge ó túr go veiréad; do bí céuto agus naoi n-ábráin ar ceitpe fícto ann.

Rinne mire naoi n-ábráin ar trí fícto o' áit-risriobtaó dam féin, pul a vtušar na leabha ar air do'n Ádair Éamonn. Toš mé amac na cinn do b'feair, mar faoiléar, agus reo cúis cinn déus aca a raib baint aca le šráó, ar nó na n-ábrán eile atá in ran leabhar ro, in éimféact le cúpla ceann eile do fuair mé ó foin.

Tá fíor ágam anoir cao ar a vtainis na h-ábráin reo, citó nac raib fíor ágam i gceart nuair fuairéar iad. Do bailišeao iad le ršoláipe Šaeviltge ar Contae an Dúin, pádrais Ó loingris a ainm, fear do cuiréad le héaváro vuntis go vti an t-lartar ran mbliadain 1802 cun ábráin Šaeviltge o' fašáil do. Tá cúntar breas iomlán ar an bfeair ro, agus ar a cúro eactra as Domnall Ó Súilleabáin agus as Seumur Ó Caparoe in ran Romráó do'n céuto cúro de'n "Vuntis Collection," 1927, leabhar a bfuil a lán eólair agus ršoláipeacta ann, ioir ceól, agus Šaeviltš, agus nótaí.*

---

* "The Vuntis Collection of Irish Music and Folk Songs, part I., Journal of The Irish Folk Song Society, London. XXII.-XXIII. published with the aid of the Feir Ceól Association, 1927." Níl don ceann de na h-ábráin reo ran leabhar ran.

I r dóig go bfuil an cúro i r mó de na h-abránaið reo caillte anoir, aét éualar riann nó dó díob annro agus annró, agus veir mo éara Tomár Ó Máille, uéuar an leabair bpeáð rin “Abráin Élainne Saéual,” sup éualaró ré réin cúro aca. Aét i r dóig go mbéat an cúro i r mó aca caillte ar fao, muna mbéat bunting agus an loingreac. Níor cuireat don éeann díob i gcló riam go dtí reo. I r dóig sup abráin Connacetaða iao go léir, aét amáin, b'éoir, “Ingean Tairós Óig” agus “Dún na nGall.”

máire nín tairós óig

Seo abráin fuair mo éara, an Máilleac, i gConamara, agus an t-ainm céurua, beagnaé air .i. Máire Ní Tairós Óig* Níl an t-ran b'ocal Tairós réimigte do réir an máillig. As reo an éeat riann mar fuair an Máilleac é.

I r níl lúibín claióe ná rcairpe ná báinreóigín piéó
Ó báir lúg na neac go párrtuar na naomh,
Nár riuðail mé gan tuirpe ar bit le gráó geal mo éiléil
Mar rúil i r go bfuiginn toil uaiti, aét ráruig ré mé.

Agus reo é an triómáó riann, atá ar don dul le ceann veiró an abráin mar tá ré ann ro.

Éirig ruar a deapóráitín agus buail faoi'n róó,
Tabair leat do éapall buíóe ar a cóir,
Téirig go bóro a' éalait agus aitéir oi mo b'rón,
Agus tabair leat abailé i Máire Ní Tairós Óig.

máire nín tairós óig

Níl móinte, níl bogais, pléitce ná cupraig
Tulaige, mullaige-cnuic nó báinref bpeáð piéó
Nár riuðail mé gan tuirpe, agus dúil agam veit 's imteaét
As rúil go bfeicfinn ipe, agus ráruig ré mé.

* Abráin Élainne Saéual, l. 154.

† Báinreac? .i. calam bán; calam piéó

Tríat ſluairéar an ainmhir an taoib ro de'n tír
 Larann an ſealaac aſur deallruigeann an ſrian
 Bíonn bpaon beaſ meala ar ſac taoib ví in ran trlige,
 Aſur torpta ar épaannaib [aſ] claoa[nā] leó ríor.

Dá bpaſaimn-re le mnaoi eile míle aſur céao
 A'r bárr rleíbe faoi loilrigeaca tuda ['r] bána ar féar,
 Šporde áluinn do eačpaib fá n-a ſcuro rreím*
 Ir í Maliaí ós mo roſam aſur páſaim í ſan rpre.†

Éirig do fearam, a ōpeactáirín bis ó,
 'S cuir an ſearpán deap babač rúo in ran róo
 Ppeab ar riuḅal cun† bealaig aſur aitrir ví mo bpon
 Aſur tabair cúgam-ra ábaile Máire ingean Tarós Óis.

mÁIRE BRŪN

Tá ríogaín tréim aſ Ceara aſaimn réin
 Mar blāt na n-uḅall, mar blāt na n-uḅall,
 'Sí ir roneannra méin 'r ir tuiſreanaige i ſcéill
 'Sí ir áille rnuao, ir áille rnuao.

Samail do'n ſréin ar maíoin aſ éirge
 A deallpaóſ rúl, a deallpaóſ rúl,
 A'r ainm ó'n ſcléir ví mar ſeimeao ó éao í—
 Máire Brūn, rí Máire Brūn.

A lám an oinig mar bēao an t-uirge
 Le pánao 'riuḅal, le pánao 'riuḅal,
 'S ſur clú doo' émeao ſo veimín|| dá r ſeimeao
 An rtaíro-bean ciúin, an rtaíro-bean ciúin.

* Šréim—rpian.

† "Špré" lS.

‡ "A."—lS.

§ An Deallpaó.—lS.

|| Dár ſeimeao ſo veimín.—lS.

I tóir ac an fuaicéir do choirgheadóirí buairt
 An geimhiríó díom, an geimhiríó díom,
 A síle san sruaim, a bhuinneall san éruar
 Do sháit 'na cioróe. do sháit 'na cioróe.

[Tá 4 raimn eile ann nac' tucgaim uaim.]

TRUAĞ SAN MÉ 'MO CUAICÉIN

Ir truağ san mé 'mo cuaicéin
 Faoi bhuac an énuic áirí,
 Nó mar eala ar an gcuan ro
 Le do tairíó in ran tréamh.

A ógánais uairí,
 Cuir ruar do mo páirt,
 Agus [a] annraet naoi n-uairí
 Nó an truağ leat mo éar?

Sluair liom-ra amárac
 So bfuagham an tír,
 D'aimíodéim d'atár 'r do mátar
 A'r a tairíis aríam.

Mur bí Diarmuro agus Sráinne
 Seal ráite agus mí
 Faoi coilltíó tuda fearna
 Siubal fáraitis agus fíaoicé.

AN LONTOUB 'S AN CÉIRSEAC

Tá'n lontoub 'r an céirseac 'r an fuiréigín le céile
 'S an ríóilín binn bfuéugac 'na [n]dairíó inr gac áirí,
 An cuac amearg an méiríó rin ag reinnm d'ám a'r t'réucta
 Do eúl t'rom tairíó na bfuéiríó a'r dom' céiríó míle sráó.

Dá mbeinn-re 'mo rníóilín leanraínn tríó an móin í,
 Mar a bfuil rí, bláct na h-óige, 'rí cósfaó ruar mo
 époróe;

Déinn-re as reinninn ceóil ví ó márom go tráctóna
 le ceileabap binn dá cealgaó 'r le móróáil v'á gnaoi.

Ir truaš gan mé 'r mo ríúirín a'r bárr mo šeuga vlút léi,
 Go reinninn ví go rúgaó ar éiúil-éruit go rámh,
 A laoiš! náir v'aoibinn dam-ra dá bpaiginn ceao beic
 riubal léi,
 'Sa rúm mo époróe bí [as] rúil liom le h-éirge do'n lá.'

Tá abrán as an Máilleac a bfuil an céud líne as
 corpušad "Ir a cuaićin deap muiš árho,"* acť nil pé
 corháil leir an abrán ro acť amáin in ran céao líne asur
 in ran meadapaćť. Deir an Máilleac sur v'é Miceál
 Mac Suibne do rinne é do mupcaó Ó Maoláin éigin, asur
 sur "Mupcaó Ó Maoláin" ir ainm vó. Molad mná acť
 ran abrán ro acť molaó fir ir mó acť i n-abrán an tSuibniš.
 Deir an Máilleac go bfuil Muiš árho i gConamara roir an
 gClocán asur leirir fpaig.

CUAIĆIN DEAS MUIŠ ÁRDA

Ir [a] cuaićin deap muiš árho
 A rguabfolt fište páinneac,
 As ríleaó ríor le pánaó
 Go bárr glar an péir,
 Go vtuš rí buaró ar vláctnaro
 'S ar Hélen Šréas, ar áille,
 Lérf cailleaó léi páirir
 Ar Traoi glar 'na véro.

* Amráin Clainne Šaebeal, l. 68.

† Še ar.—ls.

[1r] cumharṑa canṑe [a] cṑumṑ-éiṑ
 Aš éirṑe amaṑ le muintearar,*
 A'ṑ iad aš ṑlacad caomṑeacṑ
     Ar óa éaoib ṑ cléib,
 Na céudṑa fear 'na timṑeall
 Bṑuil rólár aca innṑi,
 Naṑ tṑom an orṑa ṑnṑim-ṑe
     ṑaoi bláṑ na rṑṑ-éṑaéb.

Connaic mé mo ṑóirín
 Šo moṑ ar maṑm 'Dóṑnaig
 Mar laraṑ ó'n ṑéile Óṑionṑ
     Nó deallṑad ó'n nṑṑéin,
 A ṑṑad deaṑṑ mar ṑóṑaṑ
 A leaca lile [i] ṑcló ṑeal,
 A béilin tanarṑ ṑó deaṑ
     1ṑ corṑ ṑnaoigṑeṑ [a] déud.
 Bṑi mṑ 'na cuṑṑne|| ṑó-mṑin
 'Dor liom ar blar a ṑóigṑn,
 1ṑ doibṑm do'n tí ṑeobar i
     Mar ṑóirín do ṑéin,
 'S šo n-aṑigṑm ṑéin a ṑṑad-ṑa
 Aš ṑiudad éṑi mo lár-ṑa
 ṑurṑacṑ nṑl i nṑán 'dam
     Muna bṑáṑad i mar ṑṑṑé.

Seo abrán eile naṑ bṑuil deaṑṑmaṑṑa ṑór i ṑConnaṑṑaib.
 'Deir an Máillead liom ṑur 'dóig leir ṑurab ionann an
 Máom ṑan céud ṑann ašur an Máam aṑa i nṑóṑṑaig Seóigead,
 óṑi deir ṑé šo bṑuil an t-abrán ṑo "ṑí-éoiṑṑeann ann."

1ṑ ṑṑad le daomib aš ṑadail bṑearṑaí ainm áite naṑ eól

* "muinteṑor" LS. † "oirṑar."—LS.

‡ "mar a ṑóṑa."—LS.

§ "corṑ ṑnoite."—LS. b'ériṑ "corṑ" = coṑṑom?

|| mṑ ṑeóirṑe?

ṬÓIB Ṭ'ĀṬPUŠAṬ ḐŠUR ḐINM ḐITE Ḑ BPUIL EÓLAR ḐCA ḐIR ṬO
 CUP 'NA IONAṬ, MAR PAN ḐBĪḐĀN "MĀIRE NĪN ṬAIRŠ ÓIG,"
 ḐN ḐIT ḐR CUP ḐN ṬUINE Ó 'BPUAIR ḐN MĀILLEḐ É "LUŠ NA
 N-ḐḐ" IRṬEḐ, ḐINM ŠLEANNA IGCONAMARA ṬOIR ḐN ḐAOLPÁILE
 ḐŠUR COIL MÓR, Ḑ PAIB EÓLAR ḐIGE FĒM ḐIR, ḐCT NĪL FĒ PAN
 ṬÓIP EILE ṬE'N ḐBĪḐĀN.

SÉ MO ḐREḐ MĀITONE

SÉ MO ḐREḐ MĀITONE 'R MO ḐRĀṬ
 NAḐ BFEICIM MO ŠRĀṬ-PA ṬIGEḐCT,
 ḐNĪOR FĀ MULLḐ Ḑ' MĀṬMA
 NÓ MALA 'N CNUIC BĀIN ḐNIAR.

ṬĀ MO ḐPOIRDE Ṭ'Ā FLAṬ IN MO LĀR,
 'S IR FURDE LIOM LĀ 'NĀ BLIAṬḐAIN,
 S Ḑ CUMANN MUR ṬṬAŠAIR ŠAN RPĀR,
 BÉRṬ MIRE FĀ ḐLĀR ṬO ṬIARṬ.

ṬAPPAIG, MĀ ṬAŠAIR, ŠO LĀ,
 Ḑ ṬEḐṬAIRE IR FEARR PAN* ṬĪR,
 ṬḐḐAIR RŠÉULA CUGAM Ó'N BPLANNOḐA
 ḐN ṬṬUCFARṬ PAN ḐIT Ḑ MBĪM.

UIRRI NĪ PAḐḐARṬ [MÉ] I N-ḐMĪPAR
 MUR ṬUINE ŠAN NĀṬŪIR I,
 'S MĀ Ṭ'IMIR RĪ CLUIḐE ḐN ḐOMPĀṬAIG
 BEANNACT ŠO BRĀṬ LĒI BĪOṬ.

SŪṬ É ŠFOS

SŪṬ É RĪOR ḐN RÓṬ Ḑ Ṭ'IMṬIG RĪ
 CŪL NA BĀMNI, FLĀN ŠO ṬṬILLR RĪ.
 MÉURA MINE, RŠRĪOBFAṬ RĪ, FĒMNFḐḐḐ RĪ,
 ḐŠUR ŠEOBĀRṬ MÉ BĀR Ṭ'Ā ŠRĀṬ MURA ṬṬIGRṬ RĪ.

* ḐR.—LS.

Go dtaras an n-oidis ní féicfeadh mo rudaile arís,
 A gíolla náir corruis i dtoras nó i lár na h-oidé'
 Go dtáinig an solas go pollurac [i] lár a' tige
 'S tú sinne an coisic i meara d'á n-dearad riann.

Mo millead 'r mo dít cá b'áirí mé cómpáidí
 Mur dtéir* mé ríor go tír [rin] na n-ógánaig (sic)
 Mar a bhuil an fear ciorde do d'éunad camnt ar cómpáid
 liom,
 fásfaid mé an tír seo, tá sí nó tógálad.

Paidir ná cré le m' béal ní minic adubairt,
 Go f'adairíonn na gcead n' téigim as feacad mo glúin,
 le fear ar an traogal níor léig mé faice mo rúin
 A' r meallad mé féin tar éir mo gliocair mar rúo.

Cualaid mé cuir de'n abrán ro "Cailín Ró Dear" fad
 ó i gCondae Rorcomáin, agus ó luaidtear Tigearna Cing
 ann, i' d'óig sup ran gcondae rin do sinnead é. Tá cur
 ríor asam ar an Tigearna Cing i n-abrán eile. I' ionann
 é agus Cingrton, i' d'óig. De luét planntuighe éireann
 na Cingrton, agus na Cingr. I' iad fuair loc Cé agus
 dútaig m'ic D'iarmaida go léir. Loro Lorton tugad ar
 ceann aca, ó'n mbaile beag ar bhuac loc' Cé a raib teac
 as Mac D'iarmaida ann, trác, .i. lub-gortán, nó lugartán, i'
 d'óig. B'í fear ann de muinntir D'iarmaida agus b'í gabáitir
 talman aige faoi Loro Cingrton aet b'í an fear boet ro a
 b'ad riad le n-a cuir ciora. Níor féud ré a ioc. B'í
 riada eile air, leir, agus faoil ré gac uile lá go mbéad
 an Tigearna as teac le n-a cáiteam amac ar a t'ig agus a
 cuir talman. Tárla go n'eadair Toirdeallbac Ó Cearb-
 allán an bealac rin, lá, agus buail ré irteac i dtig m'ic
 D'iarmaida, agus fuair ré an fear boet fá g'ruaim agus
 fá buairdead. D'fearruis an báro cia an fáet. D'innir
 an fear boet a r'gél d'ó, agus dubairt go raib faitear
 air go raib an t-larla 'dul a cáiteam amac ar an trráid,

* Rádair.—ls.

† nó airíonn.—ls.

é féin agus a múirigín. Dubhairt an Cearbhallánac leir meirneac do beit aise, agus nac mbéad badozal ar bit air. Cuir pé fad i dtiŕ míc Óiarmaoda an oirde rin, agus nuair éaduis an lá ar na márac dubhairt pé leir go raib abrán déunta aise, agus nár b'feairi iuto do déanfad pé 'náoul agus é do ſadái ar maidin go moč fad fúinneóſaib an lairle. Seo cuir de'n abrán. Níl an t-iomlán asam.

MAIDIN BOS DOIBINN

Maidin bos doibinn, maidin bos doibinn,
Maidin bos doibinn an maidin ir fearr,
Maidin bos doibinn, ſealac a'r ſrian,
A'r i ſCingrton na féile o' éirig an lá.

Tá'n Tigearna Cing as tiſeac't 'r a t'púp leir,
Go fáilteac cliútaac in ár nódil,
Go mbuó fada buan beó é i dtreire 'r i ſcéim,
A clann a'r a maidin a'r é féin go b'ac't.

Tá deallrad ó'n nſpéin air, ſac maidin do 's éirge
Preabaire an péir-óporde máicear ſac cáin,
'Sé rſapfad ar ſac don de boctaid an t'raoſail
A Cingrton na féile, as éirge do'n lá.

Maidin bos doibinn, maidin bos doibinn,
Maidin bos doibinn an maidin ir fearr,
Maidin bos doibinn, ſealac a'r ſrian
A'r i ſCingrton na féile o' éirig an lá.

O'fogluim Mac 'ic Óiarmaoda an t-abrán ro, agus éuaid
pé le h-éirge na ſpéine, lá ar n-a márac, agus fear pé fad
fúinneóis an treomra a raib an t-lairle 'na cóolaó ann,
agus do ſad pé an t-abrán go bos binn. O' éirig an
t-lairle agus cuir pé a ceann amac ar an b'fúinneóis agus
o' f'iafpuig pé de an raib don iuto as tearcáil uaid, nó ar
éirig don o'poc-iuto do. Dubhairt Mac 'ic Óiarmaoda nár

éirigh don ruo, aet amáin nae maib ré ar a cumar a éior
o'íoc leir an Tigearna, asur na fiaa do bí air. "Ar an
dóbar rin," ar reiréan, "euz mé liom mo léaranna so
léir, asur céuo púnta le tabairt duit-re, asur tá nún
asam an tír o'fágbáil."

Bí fíor as an Tigearna so maib muirighin las fáda air,
asur glac ré triaig oó. Šlaoró ré irceac é, asur máit
ré oó an t-airgead do bí aise air, euz ré bille glan oó,
asur dubairt leir dul abailé asur so maib púil aise so
mbéad an t-áó air feara.

CAILÍN RÓ DEAS

A cailín ró deap oá ngluairtea an róto liom
buo deap do lóirtín a' tigeaet na h-oróe',
flúit asur órghán as reinnm ceóil duit
do tógrao an bión a'r an tuirre díot.

A buroéal beórac i láim gac óig-fíir,
asur rgaata óg-ban le do éaoib;
bár oá* brághaimn ganf mo fíneao i gcónra
a beit real 'gá pógrao buo é mo mian.

Deicneabair ar fícto bí anuraig i ngráo liom
'S ar láir na rraíoe níor éuir mé ruim,
so bracaro mé éugam i mar rór i ngráiróin,
asur trió a fáinne† so maáo a cum.

Bí cularó geal uirri de'n trióda b'áille
asur mionn óir fáirgce ar šruaig a cinn,
o'iarri mé anuraig i ó oá rean-atairš
mar bí ó heághra asur Tigearna Cing.‡

* so.—ls.

† ac gan.—ls.

‡ nfáinne.—ls.

§ Saoilim gur éularó mé an béarra ro áit éigin asur "ó na
oá šmanoratherr" do bí ann.

|| Cc. Amáin él. Šaeóeal. Saoilim so bpuil an líne reo ann.

A ŠAOT Ó NDEAS

[An Deóruidé:]

A šaot ó ndear* na mbraon mbog šlar
 Do šní šac fáitce féurímar,
 Beir iarš ar ear a' r šrian i ntear
 A' r líon[ad] a' r mear ar šéušaib.

Má' r ríor ar fáo mar a mbinn féim real,
 Ir mianšac leat-ra péroead,
 Cuirim níš na bpearc 'šod' éaoimint ar neart
 Tabair leat† ann blar mo béil-re.

[An Šaot:]

Šin mé ó' ndear aš déunam† cleap
 Nač ndéunfad don neac ran raogal ro,
 Mar írligim šaim a' r ršaoilim leac
 Ašur díbrigim rneacra ar rléibtib.

Ó tadš tú ar leap šo bšáigro tú mo neart
 'S šur mian liom do leap a déunam
 Fášfaro mé mo beannacṭ inr šac don trlige ar maít leat,
 Ašur cóiróce i šcatair éamonn.

[An Deóruidé:]

A Cŏnnacṭa|| an tróig an truilc 'r an ršóirt
 An imirt 'r an óil fíona,
 Šin cúšaib mo póg 'na rit** in ran róo
 Leigim le reól šaoite í.

* = "andear." Ir mire do cuir "an Deóruidé" ašur "an šaot" irteac. † "ašur tabair don tír rin blar" 7c.—LS.

‡ na naoim éim.—LS. ní cúigim rin. § tadol.—LS.

|| Beir an máilleac liom šur dóca šurab é Doimall Meiršead mac Cŏnnara, ar iar umail, a cum é reo. féuc J. Irish Folk Song Society, Vol. VIII. (?); urlabraíreacṭ, l. 147

** ríot LS.

Tá mife beó i mboige na reo

Mar a bfuictear gac rōrt bíó óam,
 áct ir mian liom fōr carraing ar do cóir*
 Muna gcluinró mé áct ceól píoba.

TRÁT GLUAISEANN MO MÁLLAÍ

Trát gluaiseann mo mállaí do'n taoib reo de'n tír
 Pléurfann an gealaé agus preabann an srian,
 Agus bíonn ceó meala de ló agus o'oróce
 Ar gac taoib de na bealaige a riuðlann mo mian.

Ir gile i 'ná'n† lile nó clumá geal na n-éun,
 A rúil ir deire glaire 'r ir áille 'ná an péilt,
 Ir fearr 'ná rin uile a cáilíóeáct 'r a méin,
 A'r mo éráó gur b'i Mállaí do éríócnuis mo fáogal.

'Si Mállaí mo rún, agus rún-fearc mo cléib,
 Plannóda de'n deilb ir áille faoi an ngrém.
 Níl lúb cnuic nó coille‡ ran gcúige go léir
 Ráit, cnoc, nó lior, náir riuðail mé 'na deiró.

Ní féidir a ceannaó 'r ní díoltar í, an rudaig,
 Go dtuðraó pí fargaó a'r díorion do'n truaig,
 Mar naomh§ geal ó fíaitear téro carc ar [a] cuairt
 S gur b'é deallraó an péilt || goir mo céurfaóda uaim.

* ar do cóir LS.

† no an.—LS.

‡ coill nó cnuic.—LS.

§ naomh, b'éoir.

|| deallraó péilt a tróluir —LS.

AN GIOLLA TUB

Bí mé reacht reachtmáiní ar leabair na fúinneóige
 As éirteacht le n[á] aipling asur féucaint trác corveólaó*
 ré

Tá dá binn m'fállainge a' falac šac don póige,
 'S gur b'é šráó an raóaire tarrainš mé cum† trioblóíoe.

Ir truaš Dé šan mire asur an giolla tub ar iarrair
 naoi n-oróce, naoi lá, asur ceitpe ráite na bliathna;
 [An] reompa a beit tpuíoe le fúinneóšaió iarrainn,
 Šlar ar an tpuir 'r an eóšair ar iarrair.

'S truaš šéur nac bfuil mire asur óisféar na rúl šlar
 As rúšraó 'r as éirteacht le cléipeac ár bpóirta;
 Ir cinnte dá mbéinn déirdeannac šo mbéinn féim asur
 m'óis-féar
 As riubal ar fuo coilite le poillpe an trácóna.

A óšánaš óis ir mine 'ná an ríoea
 Asur o'anail níor cumairta ná balac na tíme
 Do locta šo deó deó ní cuipfinn-re ríor tuit
 Act amáin mar feabhar asur cóolann tú an oróce.

NÁ MEALLTAR TÚ ŠO BRÁT

Ná mealltar tú šo brát
 Le raec ar reachrán,‡
 Nó le ršramaire šan deapmao
 Do caic a šaošal le fán;

---

* cóolann ré.—ls.

† an.—ls.

‡ le raic óna táim.—ls

AÓT fear do bíod* go páim
 I tuis an truit 'r an dáim.†
 AS rathairéad 'r as mangairéad
 'S as meallad póg ó mháid.

Aréir a' r mé mo luige
 Ar clumac leabairó mhin,
 Do lonnruig mo éiríde ríig
 Le miangur a ghaoi;‡
 Eiblin ós san ghuaim
 Cuir na céurta fear cum ruain,
 Mo léun géur san mé 'r cá
 Ar leaig glar i gcuan.§

Raáiró mire anúnn
 Ar páile in a long
 Agus fágaró mire an áit reo
 A' r mo éiríde go tuidac,
 Mo éirídead a' r mo cúma I
 Nil fágáil oir-rá a núin,
 Seo bárr mo dá lám tuit
 'S a ghráó geal bí liom.

Nil pléibte cnuic nó ffaoié
 Úur áruir do mo mhaoi,
 AÓT lár hallaí bána
 Gabáil dánta agus laoi.
 Súo a' r tuit a' luige
 Ar clumac-leabairó mhin
 Déinn o'á fárgaó 'r o'á cealgáó
 'S i anaice le mo éiríde.

* do bíom.—LS.

† na ruit ra dáim.—LS.

‡ ghuairde.—LS.

§ a cuaim.—LS. ní tuisim an líne reo, aÓt rathairéad ghuairéad mé an líne "léig amac ra gcuan" in áit éisim.

ΣΤΑΡΑΙΘΕ ΝΑ ΜΑΛΛ-ΡΟΣΣ ΣΑΙΗ

Οά βρεϊκτεά μο εαίλιν 'να ρεαράη in a ρεομπά
 Α ραήαίλ nī ραααίρ le βλιαθόαη νό θό,
 Εαίλιν ρεαμαιννεαέ βαααίλαέ όρ-βυρθε
 Α βράϊς μαρ an eala 'ρ a σρμαιό μαρ an πόρ.

Τά ριρε ρύσαέ, μύιντε, μεανιμναέ;

1ρ Cuipro ελואιντεαέ* an ρταραιθε μήνδ,
 Τά a η-αίμ in a η-έυθαν 'ρ a ρλοιννεαό in a ρύιλθ
 'S an βραααίό tú an ρταραιθε na mall-ρoρs ρά m?

ΕΪΛΕΪΟΝΗ ΑΝ ΒΡΟΑΙΣ

Αρ an mβροαέ τά an εΪλεΪοη
 'S an μαιςρε βρεάς μύιντε,
 'Si an βυμνεάν 1ρ úρε [i]
 Ο'ά βραααίό μέ θε μνήαίθ,
 'Si mo ρεαρε αςυρ mo ρύν i
 Αςυρ βλάε θεαρ na η-υβαίλ i,
 'Si an ραήραό ραν βρμαέε i
 1ο1ρ ηοοαίς αςυρ Εάιρς.

1ρ αοιθιη το'η εέιρρις
 Α mβιονη an lonουθ 'ζά βρεύσαό
 Μαρ 1ρλιςρο le εέιλε
 Ραοι an αον εραοιθ αμάη,
 Ηι hé ριν θαη-ρα le mo εέυο ρεαρε,
 'S ραθα ζαθαμαρο ό'η ρςέυλ ριν,
 Αέε ας ορναοίλ αςυρ ας ζέυρ-ζοί
 Αςυρ ας ριορ-θέυαη βρόη.

* 1ρ κορμαίλ le Cuipro ελואιντεαέ, 7ρλ.—1S.

b'fearr liom 'nà éire
 'S nà mílte de'n ór cheadac*
 Nac bfeicfinn tú ar don cor
 'S nac dtiubhainn duit grád;
 'S sur aiteir tú le do béal dam
 Sur iharb tú na céutad,
 Cé'r mírte dam féin rin
 Aót gan mo meallad mar éad.

An Bean as Freagairt † :

Iméig asur éilíg,
 Cé mírte liom féin é!
 Ní taobad ‡ leat tá éire
 Do fearaid le fadál,
 Šeodainn mo roga céile
 Nac n-iarraad bonn rpre liom
 Aót mo rórad in mo léine
 Cú nac folam atám.

CHOC NA COILLE.

Nac míre an cadan donraic
 Ar an taob-ro do énoc na coille,
 Mar bíod Oirín i n-oidi na féinne
 Asur an t-éug 'gá ríor-rporad.

Bim as ornaoil 'r as ríor-éugcaoin
 Asur as ríor-šol tpe mo coitlad,
 Nuair fílm lá beic as éirge
 Ní léir dam é le ríor-cuirre.

* cheadac—LS.= cador-deac.

† Ir míre cuir na ceirre focla ro irtead.

‡ Ní i taobad leat tá éire=tá níor mó 'nà tura i n-éirinn.

Δ ἡδὴρῖν, Δ ἡίλε ρτὸρῖν,
 ἡά βίῳῃ βρῶν ορτ ἡά ρῖορ-τῖρῖρε,
 'S ḡ ρῖυḅαλρῖνν ἁν ῑῑḡḡḡ ḡῑρ ἡεḗ
 Šḡḡ βῑḗḗḗ ἡά ḡḗḡḡ ἡḗḗḗḗ.

'Sé ῑῑ ḗḡḡḡḗḗ ἡε ḡḗḗ ḗḡḡ-ḡḗḗ
 ῑῑ ḡḗḗḗḗḗ ḗḡ ḡῑ ḡῑḡḡ-ḡḗ,
 'S ḡḗ ḡḡḡ ḗḗ ḡῑῑ ḡῑ ḗ
 ḗḗḗḗḗḗ* ḡῑḡḗḡ ῑḗ ḡῑ ḡḗḡ ῑῑῑῑ.

Sé ῑῑḅḡḡḗḗ ḗḡḡ ḡḡḗḗḗ
 ἡḗḡ ἁν ḡḗḗῑῑ-ḗḗḗḡ 'ḡ ḡḗ Δ ḡḡḗḗḗḗḗḗ†
 Šḡḡḗḗ ἡῑḗḗḗ ḡḗḗḗḗḗḗ ḗḗ
 ḗḡ ḡῑ ῑḗῑῑῑ-ḡḗ, ἡε ḡḗḗḗ.

ḗḗ ḡḡḗḗ ḡḗ ḡḗḗḗ ḗḗ
 ἡḡ ḡῑ ḗḗḡḡḗḗḗḗ ἡ ῑḗḗḗḗḗḗ‡
 ἡ ḡḡḡḗḗḗḗ ḡῑ ἡḗḗḗ
 ḗḗḗḗ ἡ ḡḡḗḗ ḗḗḗ ἡε ḡḡḗḗḗḗḗ.

* ḗḗḗḗḗḗ ?

† ḗḗḗḗ ῑḗḗḗḗḗḗ.—LS.

‡ ḡῑ ḗḗḗḗḗḗ ḗḗḗḗḗḗḗḗ.—LS

AGUISÍN EILE.

Fuaip mé an t-ábháin ro ó Tomás de Róirte atá i bPhiladelpia, agus tarraingse reireadh é ar rṡrībinn do rinne Deodar Ó hAdoláin nó Seán Ó Fianadó (ní cinnte cia aca) ar Condae na Saille.

Mar a fuaip mire ó'n Róirteac é raoilim go bfuil dá abháin nó trí cinn meargta le céile ann, agus is é an t-ainm do bí aip "Seumur Ó Murcáda," aet ní feicim cia an fáct tugad an t-ainm rin aip, munab é sup fear de'n ainm rin do rinne é.

Tá dá béarra deus ann mar fuaip mire é, aet tá mire as fágbáil cúis cinn aca amac, óir ní dóis liom go mbainro leir an abháin bunadó. Tá abháin an-coraímaíl leir reo as mo caraio Eiblin bean Doctúir Míc Coirdealda in a leabhar breá "Amháin Muiṡe Seóla," leatanae a I3, fá ainm "Tuar as Sorc a' Cárnaín." Níl aet ceitpe béarraí aicire. Deir an Róirteac liom go bfuil Cárnaín trí míle amac ar bl' áe' an Ríog, ar an mbótar go Tuaim. Deir ré go ndubairt Seumur Ó hAdoláin leir "sup ab é Sorc a' Cárnaín an macaire móir atá leat-taob le Cairleán a' Cárnaín timceall aip míle ó Cárnaín."

SEUMUS Ó MURCÁDA

Eirip b'l' áe'n Ríog agus an Cárnaín

Tá áilleán ban Éireann,

An té geobad í ó n-a máitirín

Nár lágae an féirín i le breugad;

Ó tug mo éiríde grád dí

Sin páirt de mo díe-céille,

'S sup eulais rí leir an táillúir

(Sé) fánuide fearaib Éireann.

Ni mar blāt bān na n-āipnrōe

Δ βιονnr mo šrāṭ-ṛa i ṭṭūr an trāmṛaiṭ
 āčt mar na ṛaoileām ḃreāš' bāna

Βιονnr Δ' ṛnām in ṛna šleannṭaiḃ,
 Nō mar ḃeāṭ ṛṛian or cionn ṭrāiṣṭiḃ

Βior 'na ṭeāllṛaṭ aš ṭul ṭimceall,
 'S ṣur mar ṛuṭ Δ βior mo šrāṭ-ṛa
 Δ ṭeunam ṛāmāilli i m'ntinn.

Ṭā mo čpōrōe ṛṭiṣ com h-ēuṭṭrom

Leir an ēmin ṭo ḃeāṭ i ṣcliaḃān,
 Nō le lonṭouḃ i mbār ṣēiṣe

Ḍā ṣṛeine 'ṛ ē aš ṣiorṣān.
 Nō mar ḃeāṭ long i Ḍār Ḍeāṣaṭ¹ (?)

'S ṣan don ṛṭiūr Δ ḃeiṭ le n-Δ ṛāḃāil,
 Nō an ḃṛuil ṛé ḃeṭ ṛan ṛaoṣal ṛo
 ṛeap Δ Ḍeigṛeāṭ leač mo ṭōḌāir.

Ir ṭṛuaš ṣan mé mo ṛṛaočóṣin

Δṛ ṭaoiḃ māla an ṭṛléiḃe,
 Nō mo ṭorāmin ṛaičniṣe

Or coinne na ṣṛeine,
 Nō mar šeumur Ō Murčāṭa

An ṛeap Δ ḃ'ṛeapṛ Δ ḃi i nēirinn
 'S ar an ṣṛumniū ni ṛeicṛōeap ē
 Δṛiṛṭ ṣo Ḍā an ṭšléiḃe.

Ir ṛaṭa Ḍiom ṣo ḃṛeice mé

Ṭo leirṛ ṛaoi ṛéula,

Ir ṛaṭa Ḍiom ṣo ḃṛeice mé

Ṭo leāḃṛān 'Δ Ḍeigṛeāṭ ṭām.

¹Β'είριρ ὀ'η ḃṛocal'' Ḍeāṣa amāč ṛan ḃṛaiṛṛiṣe.'' Nōm ṭuiṣeāṭ
 Ḍeāṣ=ṭṛí míle.

Tá rgeilín beag eile agam
 'S ní ceilpríó mé² ar an rasoḡal é,
 Sup cailín boct a cailleadó mé
 Leir an mbuacailín a pinne bréug liom.

Tá mo cúro móna san spóigeadó
 'S deamhan díon deór ar mo boctán,
 Tá mo máicín tinn breidíóte,
 Ó fíor-fíuḡal na ḡorán;
 Tráctóna an lae rósmair
 Ir láḡad a feólaínn mo corán,
 Aot mo mállaot-ra ḡo deó deó
 Do mná óḡa Clainne Ciarrḡáin.

Síor a³ coir na Coilleadó⁴
 Tá an bean túb atá ḡruamó,
 A bfuil leiteadó mo boire
 In a h-euḡan de ḡall buadóir⁵
 Ní labróadó rí liom focaí
 Nó ḡo labrócaínn léi i mbeuḡla,
 Aot ḡráó mo éiríde an bean túb
 Tá i nḡleanntán an trléide.

Ir truaḡ nac bfuil níor mó adraín agáinn ó lámh an fíle
 mac 'ic Suibne. Do fuair mé an ceann ro leanar ran
 lámhrḡrībinn 23 O 42 ran acatam éireannac. Do rḡríob
 Seumur Ó hArḡadán ar a cionn sup cualaró ré Antóin
 Ó Reacḡubra 'ḡá ráó ḡurab é féim do ceap é, aot sup
 cualaró ré ó ḡaomíḡ eile (agur ḡo raḡadair fíor-cinnce
 de) ḡurab é an Suibneac do pinne é. Tá an t-adraín
 airtḡiḡte ḡo beuḡla i n-áit eile agur tá rḡríobḡa or
 cionn an airtḡiḡte "By Sweeney, certainly."

² "Ir díúman a ḡceilpríó mé" map fuair mire é.

³ b'éiríor="de" nó "dó," "down from the foot of the wood."

⁴ *Aliter*, cille

⁵ "De ḡall buadóir⁵ in a h-éuḡan" map fuair mire é.

MÁIRE SEÓIGE

Shabáil trí Chongadó dam do dhearc mé an cúilfionn

Bí mian na cúige innti de cáilín ós,

Bí a folc a' caradó léi ríor go trúceta

Asur blar a' trúceta bí ar a póis.

Ir i ba deire asur ba gile múinte

Dá bpa(caró) rúil ar bit ariam go fóill,

Aéct a cúbar¹ na toinne asur a bláct na n-uall

Má ghní mo dúlctug² ní béiré mé beó.

Sear an ainni³ úo real beas buigthead⁴

Mar bí rí raoiteamail san malairt béur,

Ba dearc a pearra asur a pearam díreac

A' r a leaca rsiamác ar óat na gcaor.

Lar an folur in a brollac líonta,

Asur geit⁵ mo éiríde aici com meap le éun

Níor tubairt rí aéct "Morra tuit" 'r a rúil a élaonad

Mar beir rí in⁶ imfniom fáoi luéct na mbreug.

Dearc mé ar maidin an eala múinte

Asur éitear dam-ra go mba ró breágs a rseim

A rúil ba glaire fá do 'ná an trúceta,

'S in a béilín cúmarcta ba fnoigte⁷ a déuo.

Táinig meapball oim—niró náir b'iongnad—

Cuaró mé amúg a' r do tuit mé i néuil

Cáil mé an t-arann⁸ aéct amáin sur tubrap

"Tabair poinn beas conganta⁹ dam, a don-mic Dé"!

¹ Cúr, LS.

² Dúlctugadó, LS.

³ Ainíor, LS.

⁴ Buigthead, LS. i.e. beas. Tá "bíthead" le faéail leir, aéct ir é "bíthead" ró "buigthead" an foirm ir coitcéanna i gConnacht-aib

⁵ Do geit, LS.

⁶ An, LS.

⁷ Snoitiró, LS.

⁸ i.e. meabairt tuisce.

⁹ Tabair mar "cúmarcta."

Ċuaro mé ċun¹⁰ reanċair le fear de na cómarraim
 Cia ní¹¹ an treóir a bí as gabail na ríge,
 O'airtuir ré dam-ra go mba cáilín ós i
 De émeál ró mairt, o'á maib ra tír.
 Bpaimpe¹² mairiad dé n bunadó móirda
 Naċar rtor a ġeródaċt ó don fear riam¹³
 Sé ir ainm bairte òire Máirín Seoighe¹⁴
 'S tá rir na fótla go deó 'na taidó.

Ar cnuinnuġað an loingriġ an t-abrán ro leanaġ "Oún na
 nġall," aġur ir uóis naċ abrán Connaċtaċ é má'r i ġConn-
 aċtaib, réim, do rriċ é ar otúr, leir an loingreac. Nio:
 caraċ oim ariam é aċt ann ro, aġur ní ċualar don tráċt
 air. Ir ionann "rínte i n-aibíó" aġur "rínte ar ċlár,"
 nó ar leabair an báir.

OÚN NA NĠALL

Ó rú [a] cáilín, Ó rú [a] cáilín,
 A cáilín [báin] na liaċ-porġ mall,
 Muna bpáġ' mé real uóir béiró mé i n-aicíó
 'S mé rínte i n-aibíó i n'Oún na nġall.

A Oún na nġall ró a mbionn múir
 A báile uí Oómnaill, a puirt na Ríog,
 Beir mo beannaċt-ra fá dó
 Go bearnar móir a'r go Tír doir¹⁵.

Oún [na] ġcupán 'r na ġcuacán óir
 Na mbraċ rrióil 'r na n-eac reanġ,
 Ir teapc an cporde naċ nbeunfaċ tniúċ
 Le n-doiubear oirde¹⁶ i n'Oún na nġall.

¹⁰ Ċun, lS.

¹¹ Cia rí, lS.

¹² Bpance, lS.

¹³ Ariam, lS.

¹⁴ Máirín Seoighe, lS.

¹⁵ "bearnair moir ċir doir," lS. ¹⁶ "doiúce beir," lS.

1r glégeat¹⁷ péurta an deaš-čpoirde

1r i do mearpαιš šaoirōil ašur šail,

'S muna bpašarō mé real vī, bérō mé i n-aicirō

'S mé pīnte i n-aibirō i n'Ūn na nšail.

---

¹⁷ "Glégeat geat," LS.

nÓTÁÍ

Leat. 25.

Dubhairt mo cara, Seán Ó Ruairrí, liom—agus ní raib éinne eile ann ba mhó eólar 'ná eirean ar abhánais Muis Eó Coir—go mbaineann an dá bhearra torais de'n abhán ro " 1r fada mé as imteacht " leir an abhán " 1r truaigh gan mé i Sacraha " ó ceart, agus supab é " Máire an Chúil Bám " 1r fíor-amm do'n fíora rin. Dubhairt ré sup de muinntir Néill an Máire reo agus sup cómhuis rí as bun Chúic-na-Sròe, taobh tíor de Tobair-a'-Coire i gContae Sligis. Cualaib ré, leir, sup muis an fear do rinne an t-abhán ar Éirinn agus go ruig ré Máire leir, ar n-imteacht do. Síil ré sup agusirín an tríomab bhearra agus an dá bhearra deirib de'n abhán ro do " Máire an Chúil Bám." Tá na ceirre bhearraí eile ar fonn " Péurta Dear an tSléib' Bám " (*recte* Bádán). Tá abhán as leatanaic 70 de " Siampa an Seimhrib " a bfuil an ceatnamab bhearra ann beas naic ar don dul leir an bhearra torais im' abhán-ra. As reo mar fuair an fótairtac é:

A' r nac fada mé i n-uaignear a' tóruigeacht bean tige,
A tuairis ní bfuair mé ariam in mo fadgal,
Go b'aca mé an rtaib-dean ar taobh choic 'na ruidé
Agus a folc 'na naoi nuaib 'gá rguabab le gaoit.

Adt 1r pollurac go bfuil ceirre abhám éugraibla meargta le céile in ran dáb ro an fótairtacis.

Leat. 28.

Deirtear sup ar Dun an Éadain (?) i gContae Sligis táimis an t-abhán clúmhaisil reo ar dtúr. Adt dubhairt Seán Ó Ruairrí liom sup fadail ré féin go dtáimis ré ar Baile-an-Locha i gContae Ropcomáin fíar, agus 1r fíor nac bfuil an áit rin ró-fada ó Sliaib Uí fíloinn. Cualaib mé an tríomab line mar

" rneacta ríorab 'r é o'á réirdeab tar Sliaib Uí fíloinn."

Leat. 31.

Tá abrán “An Ciomac” as an bfoctartaic i “Siampa an Šeimpró,” leatanaic 41, a bfuil an béarra veipró ann corráil le béarra toiraic an Táilliuirín, aic níl don corráilac eile toir an dá abrán. Fuair an foctartaic béarra eile ‘na díaró rin atá corráil leir an dara béarra asam-ra, asur veip ré so mbaineann ré ó ceart leir an “šCiomac,” aic ní dóig liom-ra so mbaineann, óir fuair mire abrán i šCondae Rorcomáin, “an Šiobaic,” atá ar don dul le n-a “Ciomac”-ran, asur níl na rann reo ann. Ir ionann “Ciomac” asur “Šiobaic” .i. bean san rlaic, nó “rtaoil.” Veip ré, leir, so mba šnáic i šConamara an t-abrán áluinn: “A ógánaic an cúil ceangailte,” do šabáil mar cúro de’n “Ciomac,” aic ir follurac nac bfuil baint ar bit aige leir.

Leat. 34.

féac “Siampa an Šeimpró,” leatanaic 42. “Callaróe,” b’étoir=*High Caul Cap*. Ruó éigin do caic na mná mar cúiróac cinn. Tagann ré irteac ran abrán “Maroin fógmair ‘r mé dul so heócoill,” atá an-ćoitćeannta i šConnaicaió. Níor ćaiticic an t-ćirticicic éaróic reo leir na fili ir dóig.

Leat. 41.

Dubairt Seán Ó Ruairí liom: “Ir cumm liom an ršéul rin i toaoib an áta ar an abainn, aic níor féu mé a fásáil amac cá raib ré asur níor ćuala mé ainm na Donóige so braca mé to’ abrán-ra é.”

Dubairt Mac Uí Ruairí: “Veip riao sup póir Tomár bean-uair de na Ruarćacaió, inšean Uí Ruairć féin, tar éir báir ūna Nic Díarmada. Aic bí toć-nór aige a ćeac féin as an šĆairleán Móir (nó Baile Ćamoinn?) o’fásbáil, asur dul in ran oróce, ar ćuairć, so toí uaic ūna i loć Cé, asur rrit é maroin éigin ‘na luige ar an uaic asur é fuar maró; aic ir corráil sup romáruigeacć file atá ran šćuro reo de’n ršéul. Veirćear so toć atair a ćeile amac leir é sup ćairbeán ré to an rpré to bí ré ‘dul a ćabairć to leir an inšin—ba, ćaoirice, asur ćapla, aic so noubairć Tomár: ‘b’feair liom don uan amáin (ūna bān) ‘ná an méro rin.’ Ba šnác leir na reancúroib bric rpeirialta to ćur in ran bpuinte reo,

i.e. go raib Ó Ruairc, nuair tug ré an méirí rín eallais do Tomár, 's á ártuagá do dtí céim éigin taoireadair, óir dá gcuirfí le céile an méirí eallais do bí aige féin agus an méirí do bhonn Ó Ruairc air, do bheirfá rín céim éigin in ran taoireadair dó, agus bí ainm Šaeóilge aca ar an gcéim rín, aet ní cummúgim-re air. Níor 'Ruirce' é.* Bí miasail éigin de'n tróirt rín i gcó na mbreiteamhan agus ar an áthar rín i' r' dóig liom gur máir Tomár níor cúirge 'ná mar fáoilimír."

Seo nóta eile do cuir Seán Ó Ruairí cugam: "Deir cur do na daoine gurá 'dearbádaí do Tomár 'Dubaltae Caoe,' agus gur lean ré in ran taoireadair é. Ní abhann daoine eile don ruid i r'aoib don b'áit'eadair eatorra, aet amáin go mba é an Dubaltae rof an taoiread deirí, agus gur caillead é beag nae mar cuiríear an p'ionndaragáac ríor in ran leabair rín l'uirh Rappapeer, aet amáin nae b'uil don cur ríor aige-rean ar m'ac Uí Ruairí agus ar an gclamba móna—aet ar ndóig ba i rín an innint do bíod agann-ne i gcómnurde ar an r'geul. Tugann an p'ionndaragáac 'Sir Dudley Corbello' air, agus deir ré gur marbá é le r'eam a raib fear de na 'Oiolúnais' 'na ceannp'ort air, áit éigin taob' ríar de 'éal-áe'-na-Muice, i gcóndae m'uis Eó. Bí ré 'na coirnéal i n-arrm an r'ara Séurluir, agus tug ré reirbír tar lear. An áit ar marb an Ruairíac é i' cnocáin láim le 'éul-áe'-na-Muice é, agus tugann ríad go dtí an lá moiu 'Sicertín a' 'Qualtaig' air, nó i m'beirle: Seertheen. 'Raib don cur ríor ag Séamur boet Ó h'airt ar Tomár Ós nuair o'f'iarraig r'ine éigin de an r'adad ré amac i n-agar an gairgíodig? 'Racáinn,' ar reiríear, 'dá b'áigáinn mo fáit le n'ite.' 'An íorpd an capall rín?' 'Níl ríor agam an íorpaínn an capall móir aet o'íorpaínn an capall beag,' ba é rín an reiríac! Nó ar b'airt ré don ruid r'oi an b'icéir ceag r'raoic o'it ré féin agus an gleacurde ag don béile amáin, ruid do

* Don r'ine a raib ré ar a cumar m'le caora do éiomáint r'ead go dtí donac móir 'éul áe' na sluag r'uirí ré an r'ioad "Ruirce Caoeac." Cuala mé rín ó na rean daoineib.

† Aet do r'gíod mo cara, mac Uí Ruairí, cúntar eile pá Tomár láirí, l'irleabair na Šaeóilge, im. II., l. 359, in a n-áir nn ré go mba é Dubaltae acair Tomár.

* of the poem by Fionnlagh an Bard Ruadh: *Fluereas mo ropha theach mhoir*
(v. Watson, SV) L. 1437-1456). v. also poem from Sean: *Tosach*

feile ^{118.} *fairste* ed. DeKenna, *Dioghluim Dana* o Irish Monthly, XLIX, 26

céud-corrúis intinn m'ic Diarmada 'na dgaró, nuair
tuit pé i ngráó le n-a ingin?"

Do péir na rgeuturóe ip fearr, do cóinnúis Tomár as an
gCairleán Mór, leat míle taob-riar de Béalac-a'-Doirín.
b'ingean do m'ac Diarmada na Carraige, úna. B'i
teac as a h-atair ar oileán i loé Cé, áct ip d'ois go raib
tigte eile aige, leir, agus ip uaró rin táinig an sean-
focal a ndéantaí úraro de nuair béat duine go triob-
lóirteac nó go n'ó-cáinniteac agus go mb'fearr leat beir
san é, "D'fásgaimn teac na Carraige asat!"

Do bíod cáinnt as na sean-daoinib, leir, ar "Cailteac
na Carraige" do buaróirigeat Mac Diarmada go mór.
Áct níor euala mé an rgeul rin miam i sceart. Ain-
rriopar do bí innti, mar tuis m'ire uata. *

Do rgníob brian ó fearrghail, i gCondae Rorcomáin,*
do sean-Catal ó Concubair, Béal-á'-na-gCarr, b'éirip,
leabair mór, rórt bolg róldáir, timceall na bliadhna
1782—ruasó é péin ran mbliadhain 1715—agus seibmro
dán fada, leatanaó 186, air a dtugann an rgníobneoir:
The Composition of Mr. Thos. Costello, formerly Baron
of Costello, for Winifred McDermott, daughter of the then
great McDermott. Do cuir mo cara Tomár ó Máille é
reo i gcló i n-irpleabair Coláirve na hOllrsoile i nGailimh.
Ip d'ois sup rgníobat ríor é ó béal duine éigin, mar tá pé
go mór tré n-a céile. Cuaró m'ire trío an LS. arir go
cúramac. Tá 45 raimn ann. As reo curó aca, de na cinn
ip fearr agus ip ro-tuisreannaisge.

Rann I

Sí úna cúl lúbac na muidán cam
A d'á rúil ba ciúme,† mup éiríodai i sceann
A corp rnuarógeat¹ ba n-úipe 'ná an bpaodán reang,
Mo rgníobat san mé dlút leat ar ceannairto gáinn.²

2

[A] úna éléib, a géug na n-úr-cíoc³ tair
Na nglar-rúil⁴ claoon, 'r na sgraob-foit⁴ triom ba deap,
Dá b'ráigti rppé leat, céud bó, cúis míle eac,
b'fear[r] tú péin 'ná gac réud dá dtuibhaoi leat.

* féuc clár na leabair ran R.I.A. curó áit ní m'ioléróim,
L. 131, 7, 154.

† ciune.—LS.

¹ rnuágeat ba huireat.—LS.

² i.e. ar ceann-adart beas.

³ na núicéir.—LS.

⁴ nglar-rúil claoon 'ra éreab foit.—LS.

6

Šac olaoi dá monšaid 'ra loinnir mar šlan-péurla
Sior ar rileaó so mullaig a šeal-méura,
Ní ršit do leigir ná fuiread so fad-ršéulaó
Ac arir aš rilleaó⁵ so mullaó mar šal⁶ špéme.

7

A dá rúil ériorodail mar úritle na maignéire,
Úeir⁷ šnaoi ašur veire⁸ do šac riolla dá marb-šéucaint,
A riubal bpeáš roineannta⁹ roéma šan cam-élaonaó,¹⁰
'S na mílte duine so šcuirir i [b]pamitéirib.

10

A bpišair mar an lile, ir furoe 'ná lán péire¹¹
Ar ršat na rmiše¹² tá rnuiróte¹³ so lán-óeunta¹⁴
Clár a h-ócta mar éluina na bán-šéire¹⁵
I mbriad na tuinne dá folcaó¹⁶ ra lá špéme.

14

Óa mbeir fíor ašam so otuš turš šráó dom féin¹⁷
Úéinn do o' mólaó¹⁸ so rtorad an bár mo béal,
A péurla an bpoliaig šil¹⁹ roémaig ir áille²⁰ méin,
Ú'pear[r] liom 'mo éotla[ó] leat i bpošur²¹ 'ná 'látair
Óé.

⁵ rilleam.—ls.

⁶ šall.—ls.

⁷ Úir.—ls.

⁸ virre.—ls.

⁹ riunnaata.—ls.

¹⁰ caméleana.—ls.

¹¹ ir fuirig na lánpeire.—ls.

¹² rmišir.—ls.

¹³ rnaoištiš.—ls.

¹⁴ lannneanta.—ls.

¹⁵ mar éluite na bán éire.—ls.

¹⁶ folcam.—ls.

¹⁷ dam pf—

¹⁸ mólla.—ls.

¹⁹ šill.—ls.

²⁰ áile.—ls.

²¹ i bpošur=adur, nó i bpošur?

17

Čuŝar čaitneam̃ ōo lapaip²² na nolaŋi ōpča
 'S ōā pōr-ŋeul meala²³ nač aipŋeip a laibēŋpāŋ,²⁴
 Ů'ŋeapip²⁵ liom-ŋa pēalaŋ aŋ maipm ōā pīŋp-pōŝa[ŋ]
 'Nā beit n o ŋeapam̃²⁶ i ŝcačaip na Čpī[o]nōŋe.

24

'S a[ŝ] ŝaŋail čoir čuinne čā an ŋpūmneal²⁷ ip āille ŝnaŋi
 a ōā čič²⁸ ŝeala 'r a leaca maŋ blāt na ŝpaŋŋb,²⁹
 Ůeal ip ŋinne 'nā pīŋil ip 'nā člāipŋeāč³⁰ čaŋm
 Ůean ŝpāiŝe čuinne aŝup loimnip 'on ŋeālŋpāŋ čpīŋ.³¹

25

Ůā ŋpēičteā mo pō-ŝpāŋ³² 'r a n-ŋpila³³ buŋŋe
 'ŝup a pīŋbān pō-ŋpēāŝ aŋ nōŋ an ŋŋil,
 'S a pīŋ-ŝāipŋe pīneālta ōo ŋpēŋ[ŋŋ] mo čpŋŋŋe,
 Mo ŋīŋbāil ō čliabān ŝo čpŋŋar i.

27

ŝiubail mē loŋpup ŝo ŋ[e]im[h]im 'r ŝo leŋŋ ŋŋ'n čīŋ,
 i n-ŋŋŋ āit āca nī ŋaca mē pēŋŋ³⁴ maŋ [i]
 Ůeulŋa [35] an čpŋŋip ŝan čime 'r a n-ŋpila buŋŋe,
 'S ŝo ŝcūipŋeāŋ a ŝile³⁶ pīŋŋ maip[e] aŋ an pōŋ ŋan ŋŋŋŋ'.³⁷

²² Čaitnīŋ ōo lapaip — LS.

²³ mealla. — LS.

²⁴ āimnipŋŋ leabeŋpāŋ. — LS.

²⁵ Ůeap. — LS.

²⁶ ŋappam̃. — LS.

²⁷ Ůpŋŋimŋil. — LS.

²⁸ čī ŝealla. — LS.

²⁹ čpŋŋŋ.

³⁰ člāipŋeāč. — LS.

³¹ čpīŋ — LS.

³² pēŋ ŝpāŋ — LS. = pōŝa ŝpāŋ? Čomāŋ ō māille

³³ ŋpila i.e. ŝpūas

³⁴ pēŋŋŋ. — LS.

³⁵ pēlta an čpŋŋip. — LS.

³⁶ i ŝile pīŋŋ. — LS.

³⁷ ŋŋŋŋ. — LS., āet čā "ŋŋŋŋ" (ŋā laŋŋipŋe maŋ "ŋŋŋ" nŋ "i")
 an čŋŋŋŋŋŋ ŋan čīŋ ŋŋŋ.

35

Α ὕνα Ὑάν, νί η-άλι λιον πέιν³⁸ ἀκτ τῦ,
 Ταρραις³⁹ σο ὡάνα α ἐλάρ (?) ἀν ἐυῶαιν ὕρ,
 ἱρ τῦ βα η-άλι[λ]ε βρεάκτα⁴⁰ κείῃ ἱρ κῦλ,
 ἀνοῖρ ὁ ἐάρλα ι λάρ να λέιμε⁴¹ τῦ.

39

Ὅο-νί ὡαοιμε ὡιόμυρ ἀρ ὡύιτ[ε] ἡ[ι]ρρῖνς,
 λιοντα⁴² ὡο'η τραοζαλ πο νακ βυαν ἀζαῖνν,
 κεαρὰκ⁴³ μαοιμε νί ὀέυνρμῖνν νά τνῦτ ρεαρμῖνν⁴⁴
 ὡαρ μ'ῖρῖνν⁴⁵ ὡά μβεῖτ καορμ ἀζυρ ὕνα ἀζαμ.

40

[Α] ὕνα⁴⁶ μίλιρ σο ὡεῖνν⁴⁷ ἱρ ἐυῶαλ τῦ,
 'S ζυρ ὁ αοῖρ ἀν λεινῶ⁴⁸ ὡο η-οιλεῶ μαρ βρέ[α]ζάν τῦ,
 ἀον ὡο ζεμεῶ⁴⁹ ὁ ὕλε να νγέυζάν ὕρ,
 α ρλῦρ να κρῖιτνεῶκ[τα] 'ρ τῦ ὡ'ῖολις⁵⁰ μο ζνέ ὡο'η ὕρ.

41

[Α] ὕνα α ρῦν, ἱρ τῦ ὡο μέαρῖς μο ἐιῶλλ,
 [Α] ὕνα α ρῦν, ἱρ τῦ ἐυῶρ ροῖρ μέ ἱρ Ὅια
 [Α] ὕνα α ρῦν, α λῦβ ἐυῖρμ⁵¹ ἐαρτα να ζεῖῶβ
 ὡ'ῖεαρ[ρ] ὡαμ-ρα βεῖτ ζαν ρῦλιῶ⁵² νά τ'ῖεῖρμτ⁵³ ἀρῖαμ.

³⁸ ρρ.—LS. ὡεῖντεαρ “πέιν” ι η-άλι “πέιν” ι ζκονῶσε
 ρορκομάιν ταρ ἐῖρ να λῖτρε μ.

³⁹ = ταρ.

⁴⁰ = βρεάζακτα.

⁴¹ i.e. ἀῖρλέιμε, νό εῖρλέιμε, λέιρε να μαρῶ. Ταρλαρο.—LS.

⁴² λιονταῶ.—LS.

⁴³ κεαρρὰκ.—LS.

⁴⁴ ρεαρρμῖνν.—LS.

⁴⁵ ὡαρ μῖρῖνν.—LS.

⁴⁶ ὡάνα.—LS.

⁴⁷ ὡῖνν.—LS.

⁴⁸ λῖννῶ.—LS.

⁴⁹ ζῖνεαμ.—LS.

⁵⁰ ὡολλῖῶ.—LS.

⁵¹ ἐυῖρτῶ.—LS.

⁵² ρῦλιῶ ?—LS.

⁵³ τῖεῖρμτ.—LS.

42

Mo rḡrúú tú, a úna níc ōiarmada⁵⁴ ós,
 A cḡaob cúmhra⁵⁵ na nólúit-beart 'r na mbriactar ceoil
 Do béul rúera mar an leamna⁵⁶ mar fíon, mar feoil,
 Do cor lúthmar do fíubairt⁵⁷ san fíar 'na bḡois.

43

A fúil ir gluire⁵⁸ 'ná leigean anuar a' bḡaom⁵⁹
 A béul ir binne 'ná ceileabair⁶⁰ na gcua⁶¹ ar cḡaio
 Do tḡaob ir gile⁶¹ 'ná cuipe na gcuan-ro⁶² tíor,
 A cuio 'r a cumann⁶³ ir minic mé ar buairḡe⁶⁴ tríot.

44

A fúil ir gluire 'ná glome na fúinneóige,⁶⁵
 A béul ir deire⁶⁶ 'ná rḡoilte na bláctóige,
 A cum ir gile ná rḡeacta na bánóige
 Do éir mar an eala⁶⁷ aḡur do mlaig mar an honóit⁶⁸ (?)

45

Sé do cúl deap fáinneac bláct-éap⁶⁹ buirḡe órḡa⁶⁹
 Náir cuir rḡár (?)⁷⁰ i gcár na tḡoc-óomairle⁷¹
 Féuairḡ [a] mḡá cia b'ḡear[r] 'ná an t-oc ócón [ra]⁷²
 Don liúḡ amáin aḡ áe na tḡonóige.⁷³

⁵⁴ ní ciarmada.—LS. cf. mar minne Oileán Manann "Kerimou
 ar an fíoinneac reo.

⁵⁵ cḡeab currḡa.—LS.

⁵⁶ lúna⁵⁶.—LS.

⁵⁷ fíubairt.—LS.

⁵⁸ gluire.—LS.

⁵⁹ abḡaom.—LS. Sḡoilḡe⁵⁹ an léigḡeóir gḡrab ainm na mḡora
 é reo áct labairḡear rin mar aibḡeán, nó eibḡeán ran tír rin.

⁶⁰ cilluir.—LS., aḡur ir mar rin labairḡear é.

⁶¹ tḡeab ir gille.—LS.

⁶² cuippe na ccuan ro fíor.—LS.

⁶³ commann.—LS.

⁶⁴ buairḡo.—LS.

⁶⁵ gluirr na glóinne na fúinneogí⁶⁵.—LS.

⁶⁶ deirḡo.—LS.

⁶⁷ eala.—LS.

⁶⁸ ní tḡisim.

⁶⁹ orḡa.—LS.

⁷⁰ = rḡéir ?

⁷¹ i gcár na tḡocóomairle.—LS.

⁷² an t-oc ó hone.—LS.

⁷³ Don liúḡ amáin aḡ áe na tḡun ogí⁷³.—LS.

Tá mórán de na béarraib reo agus ní féidir bun ná bárr do déanamh dóib. As ro rann, mar rómpla.

Connaictear féin i dtreab 'ra mbarraib mo cuimh
 Ascoilte meartha aréir i dtéarmair m'ín maill
 Sác olaoit da ceib seall seachtaró samannaig éinn,
 Mur rthaoit téadaib tair eir i dtarraig trí lamm.

Tairbeánann an file i rann eile gur as loc Cé do cómnuit
 ūna, óir deir ré:

“Inra[n] dún rín úrloc Cé na sceleac
 Mo rthróú rí ūna tá réir mo rla.”

Deir ré arís:

Siubail mé na cúigir de márraib éuaaró,
 Agus dúiltaró an cúpla mo lámh bheadh ruairc,
 ūrrgait na búille⁷⁴ do b'fearr[r] faoi buaib
 Náir bpiúntaige⁷⁵ dóib⁷⁶ a cur i sguithac 'ná bárr o'fagáil
 uaim.⁷⁷

Ní tuigim an líne deirir, acéir ip dóig guró iad Mac
 Diarmada agus a bean an cúpla do dúiltuit a lámh, mar
 éilimáin; agus ba é Mac Diarmada air a dtugann ré ‘úr-
 rgoit na búille do b'fearr[r] fá buaib.’ Mairirtir na búille
 ip ainm do'n baile móir anáice le loc Cé, acéir tugann na
 daoine i sguithac Mairirtir air, nó do deiririr nuaib bí
 mire ós, agus Saeóilg as na rean-daoinib go léir.

Tá focal tigeir irteac go minic in ran dán ro, ip é rín
 “rthróú.” Sin eiró nó pian, agus tógann an focal ro
 irteac i n-adráin eile do rthróib mé ó beal rean-mhá de na
 Sguithaib ó'n sgeanntar céuna roir Dúngar agus
 Bealaic-a'-Doirín, ar bpuac loc Uí Seachra, agus do cuir
 mé i scla ran “Éireannac” ran mbliathain 1883.

Leat. 43.

Acéir tuidairt fear-eagair an Roscommon Herald liom
 anuairó, 1928, go bpuac ré féin go minic an dá éirann rín

⁷⁴ Buirli.—LS.

⁷⁵ bpiúntaí.—LS.

⁷⁶ dóib.—LS.

⁷⁷ bárr il uaim.—LS.

buaite ar a céile nuair bí pé ós, ar an oileáinín céadna a bfuil Sir Conyers Clifford curta ann. I r' dóig go bfuil ríad tuicte, óir teip air-pean agus orm féin iad o' fásáil. Ó fear meádon-dorta ar b' ainm dó páorais de bláca, o' mteig go 'Mérica ó foin, do fuair mife an rann rin i tsaobh "Át na Donóige." Féad rann 45 de'n d'án tug mé tuar ar LS. B'rian Uí feargail.

Leat. 47.

Dubairt Seán Mac Ruairrí liom go raib pé beagnac cinnte gur b' fear ar b' ainm dó Coirnin do rinne an t-abrán ro, níor mó ná céad bliadan ó foin. Fear ar b' ainm dó Mac Láclain ó Aipteac,* do'n tsaobh riar de'n Cairleán Riabac, ba bun leir an abrán, nuair o' fuaasais pé cailín ar Cill Mobí i gContae Mhuig Eó leir. Dubairt Mac Uí Ruairrí gur tórnais an t-abrán leir an lín "Tá bean ag an teampall a' r' díolann sí lionn." Ba r'póirtín agus fear-leanta na ndaoine-uasal an Coirnin reo, agus dubairt Mac Uí Ruairrí gur éum pé a lán abrán fá r'póirt agus olacán agus fíadac. Áct ní dóig liom go bfuil don ceann aca le fásáil anoir.

Leat. 51.

Tórnaiséann an t-abrán ro go minic leir an lín "i mBéal-Át-na-gCairr atá an r'áir-bean breag mórdaíail," agus r'aoileann mórán daoine gur ab é reo an Béal-Át-na-gCairr atá i gContae Rorcomáin. Áct tógad mife anaice leir an áit rin agus níor éualar ríam don tráct air. I r' dóig gur ab áit eile de'n ainm céadna atá i gceirt.

Leat. 53.

"Cao é an cat marb," i r' é rin mar b'éarrá "cao é an tiadail," nó "cao é an mí-áb"! Beir dorca le duine—beir fuar leir, gan beir carctannaic leir. I r' contráilta dó rin "Beir rubáilceac leir," i gContae Mhuig-Eó.

Leat. 60.

I n-áit "Dá ndéunaim capall de bó" éualar mé ag fear eile "Dá ndéunaim Cairleán de C'ró." Éualar mé b'éarra eile i gContae Mhuig-Eó:

* S'aoilim go bfuil Aipteac cailte anoir mar ainm ceannair.

Ní'l don éiríann in rian scoill
 Naé dtionntócaó a bun or a bárr,
 Ní'l don eala ar toinn
 Naé dtionntócaó a cúl leir an trínáin;
 Nó don trasairt rian b'fáine
 Naé dtus cúl do airneann do ráó,
 Aét iad as feiteamh saé am
 Ar b'éirle Dear an tSléib' b'áin.

Tá Sliaó Bán (*recte* Sliaó Baóna nó Baóna) rian t-aoib
 roir de Condae Rorcomáin, agus ó naé b'fuil don trliab
 ná cnoc eile i n-aice leir, tagann ré irteac go minic in
 abhránuigeaét na típe rin. Tá ré tamall beas ó dear ó
 béal-áé-na-mbunle.

Leat. 62.

Cualaró mé gur ó Condae Liaetopoma táinig an t-abrán
 ro, agus gur cúir muinntir na condae rin dúil móir ann.
 Aét tá ré le fágaíl i gCúige Mumhan, leir.

Leat. 79.

Ir dóig naé b'ugro b'eirac ir ceart, aét b'ugro b'eiracó,
 nó Vesey, agus guró é rin rloinneas an éailín. Ba é
 Antoine Ó Reaétabraig nó Raipteri do rinne an t-abrán
 ro, agus tá cur-ríor air go fóirleatan im' leabhar "Abraín
 an Reaétabraig." Ní gáó tuilleas a ráó ann ro 'na
 t-aoib, aét amáin go b'fuil mé cinnte anoir guró é an
 Reaétabraic do rinne an t-abrán ó túr go veirleasó.

B'éac-múig, nó B'éac-máas=maš na Mac típe, áit i
 gCondae Sligis. Aét veir an laorleasó liom go b'fuil
 B'éac-múig=breaky, i gCondae na Míde, leir. Tá Céir
 i gCondae Sligis, agus tá Tom-Šréine nó Tuam-Šréine i
 n-oirtear Condae an Cláir, agus ní i gCo. Luimniš é mar
 veir an Port-Šeancar go mí-ceart: Móm Éile=Bog of
 Allen, r-aoilim.

Leat. 85.

Do cúir Tomár Ó Ratile cúig cinn de na raimn reo i
 gcló in a "Óanta Šráda," leatanaé 25. As ro an trear

asur an ceathrúad líne de'n céad rann mar tá ríad aise-
rean.

“ Anra i óm déanaí tinn
Ná an bean do-geanaí rinn ríán,”

asur i r dóig sur ceart rín. In rann dara rann tá “ Bean
an ruirg uaine mar póir ” aise. In rann treas rann tá
“ Bean nac cuirfead cloic im leact ” aise. I rann ro
atá an ceathrúad rann aise:

’Sí mo rún
Bean nac inreann éinní dún
Bean nac cloireann ní fán ngrém,
Bean nac déin (orm) rillead rúl.

Leat. 86.

Tá an dán ro le fašáil i leabhar an Ratilí, leir, as
leatanaí 132, beagnaí mar atá ré asam-ra.

Leat. 89.

Tá “ an t-lapla bí rann Róim ” as an Ratilead m a
“ Dánta Šráda,” leatanaí 108. Ní hí an cóip céadna atá
aise-rean. Rann I., líne 3, tá “ a sur ar šao ” aise.
Rann VI.-IX.:

Do críochnuigeat leir an bár,
Do bpat mná na malaí reang;
Ša tšáim aet níor cómaill rí,
Tar éir a báir ní dár šeall.

Do éuaí amad ar an rráio
Sur ceannuig, šé’r éraite an lón,
Dá bannláim, 7c.

Tar éir ar šeall d’á fear féim,
Do rinne bréas ar noul do’n éil;
Ní tug i pinginn d’éaglaí d’é
’S níor tšairg déire do dume tinn
Ar nrearbáit intinne a mná
An t-lapla šlic—fá cáir cruair—
D’fíarpuig créad fá, 7c.

Tá an dá pann ro aise-rian nac bfuil ašam-ra :

Tuigim do miorúin, a bean;
Ní bfuil tú ac mar gac mnaoi;
Dom deoin ní bfuige mé bár
Romat, a šrád na nglac raor.

Šá utáim. ac do bí an bean—
Ó rin amac dá fear féin,
Ir éadana do bí rí;
Aš rin ašaið bpiš mo ršéil.

Ir dóig nac bfuil líne deirid an deicmáð paimn ceapc
ašam-ra. Ir fearr é mar tá ré aise-rian .i.

“An bean nár šaið šéil dá loct.”

Fuair mé lámhšriðinn ar iaract óm' capaid Uáit;
Coimín do minne peardar Ó Šealacan i šCondae na Míde
lámh le Maš-nealta, ašur tornuigeann reirpan an dán ro
le ceirpe paimn nac bfacar i n-aon šriðinn eile.

Ir maiš a taobtað bean mo díarð,
Fá éian rin 'r a éiall nac šar,ⁱ
Ní gnát tuile šan tráša,
Ir ionann rin ir šrád na mban.

Le n-a nšrád ná bíod do rpéir,
Ir bpišteac a méin 'r ir olc a pún;
Šrád na mban éuša ir uait
Cis 'na puais ir téro ar šcúl.

An t-aon šrád ir mó paor an nšréin
'S a beic aš do mnaoi féin orc
Ná ceirp rin ac a beic na bpiš,
'S a dol a d'éas mur a téro a' rop.

Dá riubalpaimn enoic ašur poirp
Do šeabaimn a n-olc or áipr,
A Riš do beir ríneað ran šréin
Šo reačnarð tú mé ar a šeápr!

In ran gcóir eile reo deir an bean:

“ Ní fúigfinn go bfuiginn-re bár
 Bpuac d’uainne,” do ráo an bean,
 “ I r ní béinn san sruaim ar mo shaoi
 Nó go gcuirfinn mo t-aob le d’cneap.”

Fiaffuigeann an t-larlá d’í cao fáct ar fáis rí mar rin
 go lom in ran uais é, agus deir ríre sup fáis rí lom é cum
 níor mo rlighe do beir aici féin le turde le n-a air.

Do cum uaignear d’fásáil dam féin
 In ran gcill a bpuo ó cād,
 Cum do donca, ’rún mo cléib,
 I r fíor an méro-re táim a ráo!

Tá a dapa leitrgeul aici mar atá in ran dān eile.

CRÍOČ.

